

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

126 / February 2021

ON AIR BULGARIA

Goliath vs. Robinhood

ГОЛИАТ СРЕЩУ РОБИН ХУД

Biden the Comforter

БАЙДЪН УТЕШИТЕЛЯТ

Travel

10 НОВИ ДЕСТИНАЦИИ

BANKING MADE EASY

Teodora Petkova, CEO of UniCredit-Bulbank, talks to Bulgaria ON AIR
Теодора Петкова, главен изпълнителен директор на "УниКредит Булбанк"

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

КАК Е ДЕЗИНФЕКЦИРАН САМОЛЕТЪТ ВИ?

„България Еър“ въведе ултрамодерната технология Honeywell UV Cabin System II

Националният превозвач „България Еър“ е първата авиокомпания на нашия пазар, която въведе най-съвременната система за дезинфекция с ултравиолетови лъчи - Honeywell UV Cabin System II. Технологи-
ята доказано унищожава всички вируси и бактерии от гладките повърхности. От началото на ноември тя се използва преди всеки полет в допълнение към досегашната дезинфекция със сертифицирани препарати, за да осигури на пасажерите най-висока степен на защита и комфорт. Системата разполага с разтегателни UV рамена, които обработват седалките и повърхностите в салона. Труднодостъпните места също могат да бъдат де-
зинфекцирани благодарение на подвижна лампа. По този начин, след обработка с машината, пътниците се качват в изцяло стерилен салон.

„Приоритет на националния превозвач винаги е било да предлага на клиентите си сигурен и комфортен полет. Затова и от началото на пандемията полагаме изключителни грижи за дезинфекцията на борда на самолетите си. Въвеждането в експлоатация на новата машина е поредната стъпка в тази посока, като по този начин стремежът ни е да предложим най-висока степен на сигурност на пасажерите ни“, обясни изпълнителният директор на „България Еър“ Христо Тодоров. Машината е въведена в експлоатация вече от световния превозвач Qatar Airways, а „България Еър“ е единствената авиокомпания, изпълняваща полети на нашия пазар, която я използва.

Пожелаваме ви приятен полет

HOW IS YOUR PLANE DISINFECTED?

Bulgaria Air has introduced the Honeywell UV Cabin System II cutting-edge technology

The national carrier Bulgaria Air is the first airline on our market to introduce a brand new ultraviolet disinfection system - Honeywell UV Cabin System II. This technology has been proven to kill all viruses and bacteria from smooth surfaces. Since the beginning of November it has been used before each flight in addition to current disinfection procedures with certified preparations, to ensure passengers the highest level of protection and comfort. The system has extendable UV arms that handle the seats and surfaces in the cabin. Hard-to-reach areas can also be disinfected with a movable lamp. Thus, after processing, passengers enter a completely sterile cabin. "The priority of the national carrier has always been to offer its passengers a safe and comfortable flight. That is why, since the beginning of the pandemic, we have taken great care to disinfect our fleet. The commissioning of the new machine is another step in this direction, and our aim is to offer the highest level of safety to our passengers," Hristo Todorov, CEO of Bulgaria Air, explains. The machine has already been introduced by the Qatar Airways global carrier, and Bulgaria Air is the only Bulgarian airline that uses it

We wish you a pleasant flight

ЖАДНИ ЗА НОВИ ПЪТЕШЕСТВИЯ?

ДИРЕКТНИ ПОЛЕТИ ДО

НОВИ ДЕСТИНАЦИИ ОТ BULGARIA AIR

От слънчевите плажове на Гърция до Близкия Изток и Русия – новите дестинации на Bulgaria Air отключват още възможности за тези, които не обичат да стоят на едно място. Директните полети от София са на Ваше разположение от пролетта, с удобна възможност за тръгване от Варна. В сила са всички мерки за безопасност и сигурност на нашите пътници. Време е за нови планове с Bulgaria Air.

› ДУБАЙ ↗ ↗ ↗

› РОДОС ↗ ↗ ↗

› КОРФУ ↗ ↗ ↗

› КРИТ ↗ ↗ ↗

› СОЛУН ↗ ↗ ↗

› БУДАПЕЩА ↗ ↗ ↗

› КИЕВ ↗ ↗ ↗

› САНКТ ПЕТЕРБУРГ ↗ ↗ ↗

› ВАЛЕНСИЯ ↗ ↗ ↗

› ТЕНЕРИФЕ | ОЧАКВАЙТЕ СКОРО ↗ ↗ ↗

9 | **BUSINESS
ECONOMY**

12 | **Целта е да сме
банка, с която
се работи лесно**

Теодора Петкова, главен изпълнителен директор на "УниКредит Булбанк"

18 | **Our Goal is to Be a
Bank That is Easy to
Work With Disgraceful
Words**

10 | **Числа и лица
Figures&Faces**

24 | **Голиат срещу
Робин Худ**

26 | **Goliath vs. Robinhood**

28 | **Коментар**

29 | **Comment**

30 | **Високоволтов хазарт**

33 | **Gambling With High
Voltage**

37 | **ANALYSIS
POLITICS**

48 | **Фалшивите и
"правилните"
новини**

Могат ли традиционните медии да се окажат по-голяма заплаха от измислиците и дезинформацията?

53 | **Fake and 'genuine'
news**

38 | **Метална дипломация
Metal Diplomacy**

40 | **Фиаско по
брюкселски**

42 | **Fiasco Brussels Style**

44 | **Байдън Утешителят**

46 | **Biden The Comforter**

54 | **Информационен
банкрут**

58 | **Information
Bankruptcy**

59 | **SCIENCE
TECHNOLOGY**

76 | **Как един бъл-
гарин оформи
вкусове на
Америка**

От село Пушево до върховете на дизайна: историята на Илия Русinov

78 | **How a Bulgarian
Shaped Car Tastes
in America**

64 | **Още една стъпка
към енергийната
революция
Another Step Towards
Energy Revolution**

62 | **Когато Китай се
отказа да владее
света**

65 | **When China Gave Up
on Ruling the World**

68 | **Цветен свят
Colourful World**

80 | **Умножение
по четири**

84 | **Multiple of Four**

85 | **TRAVEL
LIFESTYLE**

88 | **10 посоки
за 2021**

Какво ви очаква в рекордния брой нови дестинации на България Еър

88 | **10 Directions for 2021**

86 | **Афиш
Poster**

104 | **Часовник на честта
Watch of Honor**

106 | **Божествените
вкусове на Тоскана**

109 | **The Divine Tastes of
Tuscany**

112 | **Приятни отбивки**

115 | **Enjoyable Sideways**

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ
ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE
OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Методи Йорданов
Радослав Генчев

TRANSLATORS
Metodi Yordanov
Radoslav Genchev

АВТОРИ
Андрей Стойчев
Бойко Василев
Ваня Бабанин
Вероника Денизова
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Кристина Нигохосян
Маргарита Спасова
Радостина Николова

CONTRIBUTORS
Andrey Stoychev
Boyko Vassilev
Vanya Babanin
Veronika Denizova
Ivaylo Petrov
Kalin Nikolov
Kalin Angelov
Christina Nigohosyan
Margarita Spasova
Radostina Nikolova

ДИЗАЙН
BRAND NEW
ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

DESIGN
BRAND NEW
PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Миткова

CEO
Victoria Mitkova

ТЪРГОВСКИ ДИРЕКТОР
Леа Бакалова
lbakalova@bulgariaonair.bg

MARKETING DIRECTOR
Lea Bakalova
lbakalova@bulgariaonair.bg

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECB BG SF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он еър" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

ВЕРОНИКА ДЕНИЗОВА е икономически журналист с дългогодишен опит, водещ и съавтор на предаването „В развитие“ по Bloomberg TV Bulgaria. Тя е доктор по икономика от УНСС с научни интереси в областта на туризма и управлението на туристическите дестинации.

VERONIKA DENIZOVA is an experienced economic journalist, host and co-author of the show "In development" at Bloomberg TV Bulgaria. She has a PhD in Economics from the University of National and World Economy with research interests in the fields of tourism and management of tourist destinations.

ВАНЯ БАБАНИН е маркетинг директор на стартапа iUVeda, PR експерт с дългогодишен опит и регионален мениджър за България на Европейската асоциация на комуникационните директори (EACD). Магистър по икономика и доктор по маркетингови комуникации и семиотика от Софийския университет.

VANIA BABANIN is the marketing director of the startup iUVeda, a PR expert with many years of experience and a regional manager for Bulgaria of the European Association of Communication Directors (EACD). Master of Economics and Doctor of Marketing Communications and Semiotics from Sofia University.

BMW M5

ПЕРФЕКТНАТА СРЕЩА.

В месеца на любовта Ви отправяме покана за среща с вашия BMW дилър, за да Ви помогнем в избора на перфектния подарък.

За повече информация и оферта, моля, обърнете се към нашите търговски екипи от М Кар Груп.

М Кар Варна

9023 Варна
бул. Владислав Варненчик 320
тел.: +359 52 918 208
contact@bmw-mcarvarna.bg
www.bmw-mcarvarna.bg

М Кар Плевен

5800 Плевен
кв. Дружба 1
тел.: +359 64 970 804
contact@bmw-mcarpleven.bg
www.bmw-mcarpleven.bg

М Кар Пловдив

4003 Пловдив
бул. Карловско шосе
тел.: +359 32 571 296
contact@bmw-mcar.bg
www.bmw-mcar.bg

М Кар София

1407 София
бул. Черни връх 53,
тел.: +359 2 49 28 335
contact@bmw-mcarsofia.bg
www.bmw-mcarsofia.bg

BMW M5 Седан - Разход на гориво (комбиниран): 11,3 – 11,1 л/100 км; CO₂ емисии (комбинирани): 259 – 253 г/км

ГЪВКАВИ УСЛОВИЯ С "БЪЛГАРИЯ ЕЪР" FLEXIBLE CONDITIONS WITH BULGARIA AIR

Националният авиопревозвач на България продължава да изпълнява мисията си да лети и изпълнява полети по всичките си директни линии, по които няма наложени рестрикции, съобразявайки се с търсенето на клиентите. За тяхно спокойствие и удобство, авиокомпанията предлага и изключително гъвкави условия за промяна на вече издадени самолетни билети.

Пътниците, които имат резервация за полет, изпълняван от „България Еър“, могат да направят една безплатна промяна на датата или дестинацията на пътуване. За целта трябва да информират за решението си издателя на билета до 24 ч. преди излитането на полета, а билетът трябва да бъде преиздаден в рамките на валидността му (една година от издаването), и да се използва за пътуване до края на 2021 година.

The national air carrier of Bulgaria continues to fulfill its mission to operate flights on all its direct routes, on which no restrictions are imposed, taking into account the demand of customers.

For their peace of mind and convenience, the airline also offers extremely flexible conditions for changing already issued airline tickets.

Passengers who have a reservation for a flight operated by Bulgaria Air can make a free change of date or destination of travel.

For this purpose, they must inform the ticket issuer of their decision within 24 hours before the departure of the flight, and the ticket must be reissued within its validity (one year from the date of issue), and be used for travel until the end of 2021.

A woman with dark hair tied back, wearing a brown blazer over a light-colored shirt, is seated in a car. She is wearing large, black, over-ear headphones with the B&O logo on the side. She is looking out the car window with a focused expression. The background shows a blurred cityscape at night.

B&O

BEOPLAY H95 HEADPHONES

NOISE. CANCELLED.

95 years of sound, craft and design

Exceptional Adaptive Active
Noise Cancellation

Elegant and intuitive user controls

Outstanding sound
performance with titanium drivers

НОВИНИТЕ ON AIR

— теми в баланс —

централна
емисия

18:30

късна
емисия

21:30

**ON
AIR**

www.bgonair.bg

30 | **ВИСОВОЛТОВ ХАЗАРТ**
GAMBLING WITH HIGH VOLTAGE

12 | **ИНТЕРВЮ: ТЕОДОРА ПЕТКОВА**
INTERVIEW: TEODORA PETKOVA

24 | **ГОЛИАТ СРЕЩУ РОБИН ХУД**
GOLIATH VS. ROBINHOOD

ЧИСЛА И ЛИЦА FIGURES & FACES

1959

лева е средната брутна работна заплата в София, показват данни на Националния статистически институт към последното тримесечие на 2020 година. Столицата води по размер на възнагражденията, след нея са областите Враца, София област, Варна и Стара Загора. Най-ниска е средната заплата в област Благоевград - единствената, където възнаграждението е под 1000 лева.

EN

(BGN) is the average gross salary in Sofia according to data of the National Statistical Institute as to the last quarter of 2020. The capital leads the country in employment remuneration, followed by the regions Vratsa, Sofia-Region, Varna and Stara Zagora. The lowest average salary is in the region of Blagoevgrad – the only region where this number drops below BGN 1,000. ■

6.7%

от Брутният си вътрешен продукт е похарчила българската държава за антикризисни мерки през 2020, показва анализ на КНСБ. Според икономистите на синдиката това е вторият най-нисък показател в ЕС след този на Румъния (4% от БВП), а с малка разлика над България се нареждат Португалия, Словакия и Естония. Повечето други страни от общността са похарчили госта по-голям дял от брутния си продукт за справяне с кризата, като средният показател за ЕС е 14.3% от БВП.

EN

of the GDP was spent by Bulgaria on crisis measures in 2020, shows an analysis conducted by the Confederation of Independent Trade Unions of Bulgaria. According to syndicate economists, this is the second lowest index in EU after Romania (4% of GDP) and just behind Portugal, Slovakia and Estonia. Most of the other member states have spent a much larger share of their GDP to deal with the crisis, with the whole of the EU averaging 14.3%. ■

17

политически партии имат да вършат на хазната част от изплатената им държавна субсидия, съобщиха от НАП. Възстановените до момента суми са 14.46 милиона лева, остава да се погасят още около 211 000 лева. Най-големи задължения имат ДСБ, "Движение България на гражданите" и "Атака".

EN

political parties owe the Treasury part of the subsidy received from the state according to the National Revenue Agency. So far, the recovered amount is BGN 14.46 million, with about BGN 211,000 more to go. The largest debts are owed by DSB (Democrats for a Strong Bulgaria), the Bulgaria for Citizens movement and the party Attack. ■

614 700 000

лева е печалбата на българския банков сектор за 2020 година, съобщи чрез бюлетина си Асоциацията на банките. Резултатът е с 51.4% по-нисък от печалбата през 2019 година. От АБ обясняват спада с повишените разходи за обезценки и начислените провиции, ниските лихвени проценти и по-ниските приходи от такси и комисиони.

EN

is the shrinking of the market of new cars in Bulgaria in 2020, judging by the registrations data by the Ministry of Interior. The total number of newly registered cars is 27,428, compared to 43,378 for 2019. According to this statistic, the most popular new models for our country last year were Renault Clio (1466), Dacia Dokker (1421), Nissan Qashqai (1408), Skoda Octavia (1237) and Dacia Duster (1025 cars). ■

СПЕСТЯВАШ, ДОКАТО ПЪТУВАШ

ВЗЕМИ СВОЯТА
VISA CCB-BULGARIA AIR ОТ ЦКБ
СЪС СПЕЦИАЛНИ УСЛОВИЯ

- Дълъг гратисен период при пазаруване и теглене на пари в брой
- Безплатна застраховка при пътуване в чужбина
- Отстъпка от пълната стойност на самолетния билет при заплащането му с карта Visa "CCB-Bulgaria Air" в България или на www.air.bg:
 - 5% отстъпка при плащане с Visa Gold "CCB-Bulgaria Air"
 - 3% отстъпка при плащане с Visa Classic "CCB-Bulgaria Air"
- 5% отстъпка при покупка на стоки с картата на борда на самолетите
- Безплатен превоз на два багажа, всеки с тегло до 23 кг.

Допълнителна информация за кредитни карти Visa "CCB-Bulgaria Air" можеш да получиш на тел.: *5050 или 02 9266 500
www.ccbank.bg

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

НАЙ-ВАЖНАТА НИ ЦЕЛ Е ДА СМЕ БАНКА, С КОЯТО СЕ РАБОТИ ЛЕСНО

Теодора Петкова, главен изпълнителен директор на УниКредит-Булбанк,
прег Bulgaria ON AIR

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Тжо Петкова, наскоро един мениджър от промишления сектор ни каза, че през 2021 вече никои не може да си позволи лукса да прави годишни планове - най-дългият хоризонт на планиране е три месеца. Така ли стоят нещата и в банковия сектор? С какви очаквания навлезе "УниКредит Булбанк" в 2021 година?

Разбирам гледната точка на този мениджър, и съм съгласна, че във време на криза хоризонтът е по-краткосрочен. Но това не е моята гледна точка.

Според мен в условията на криза е изключително важно всеки мениджър да запази баланса между краткосрочното планиране и дългосрочната стратегия на компанията. Двете не се изключват, а се допълват.

Това е време да погледнем управленската и организационната си структура и да използваме момента за едно обновление, така че не просто да излезем от кризата, а да излезем от нея по-силни.

Влизаме в 2021 година с надеждата да е поне малко по-добра от 2020. Имаме макроикономически прогнози, които сочат 2.7% ръст на БВП. И се надявам всички клиенти, на които миналата година сме помогнали чрез мораториуми и стабилизационни мерки, да са се справили с кризата и заедно да продължим напред.

Каква част от това обновление вече е факт? Какво промени 2020 година в българския банков сектор?

2020 бе най-вече годината на технологичното обновление. Разбира се, и преди това всеки в тази индустрия го е имал в приоритетите си, но някак си, забързани в ежедневието на оперативния бизнес, не бяхме успели да го реализираме с мащаба и фокуса, с който го направихме през 2020. Донякъде сме благодарни на Covid-19, защото ни помогна да направим тази крачка. Впрочем още в средата на миналата година излезе едно проучване на индустриите от цял свят, според което само за осем седмици ►

► дигитализацията на бизнеса в световен мащаб е направила такъв скок напред, какъвто в обичайни, некризисни времена би отнел пет години.

Вярвам, че това ще ни направи по-гъвкави, и че така отговаряме по-добре на променящите се клиентски изисквания. А и осигуряваме един по-безопасен начин за правене на бизнес на клиентите - 24 часа в денонощието, и 7 дни в седмицата.

Разбира се, 2020 освен това бе година на повече надзор, както и на предизвикателна промяна на конкурентната обстановка в българския банков сектор.

За банковия сектор извънредната ситуация всъщност започна доста преди Covid-19, не е ли така? Основният източник на печалба за банките са лихвите, но вече доста години те са на рекордно ниски равнища. Как компенсирате това? Печалбата на българските банки през 2020 е намаляла с 51% - каква част от обяснението е в ниските лихви?

Прав сте, че това е безпрецедентно дълъг период на ниски лихви. От доста време всяка година си казваме: край, сега ще видим ръст. Но не се случва. Не се случи дори през 2020, когато заради променената обстановка и повишения кредитен риск повишението на лихвените нива изглеждаше още по-вероятно.

Абсолютно сте прав, че диференциалът, тоест разликата между лихвите по депозити и лихвите по кредити, е основният източник на доходи за нормалните търговски банки...

И този диференциал се сви допълнително през 2020...

Да, сви се и заради абсурдната ситуация, в която се намираме: от една страна, много ниски лихви, а от друга - безпрецедентна ликвидност в банките, която също си има своята цена. Всъщност в момента депозитите в банките са значителен източник на разходи.

Проблемът с лихвите е много съществен в Европа. По последни данни над две трети от банките там имат доходност, по-ниска от разходите им за капитал.

В България банковият сектор още не е

стигнал дотам. Все още успяваме да реализираме възвръщаемост, която да оправдава разходите по капитала. Същевременно съм сигурна, че всяка банка търси своя нов бизнес модел и нови източници на доходи - най-вече под формата на допълнителна добавена стойност за нашите клиенти чрез консултантски услуги. Имаме едно сериозно предимство: познаваме добре клиентите си и можем да дадем съвет и да сме полезни, когато е необходимо.

Все повече критици на количествените облекчения настояват, че те само донават балона и удължават живота на т. нар. зомби компании. Има ли много такива компании у нас според вас?

За зомби компании в Европа се говори от доста време заради ниските лихви, а сега - и за-

ради допълнителните стимули, давани за справяне с кризата. Казват, че в световен мащаб зомби компаниите са над 10% от всички действащи. Но съм сигурна, че в България процентът е доста по-нисък. Не казвам, че нямаме зомби компании, но са по-малко.

Същевременно много важно е да отчетем няколко неща. От една страна, подпомагането на компаниите дори в условията на ниски лихви е под много строг надзор. Знаете, че голяма част от банките в България минахме през проверка на качеството на активите...

Всъщност гаже през две такива проверки...

... Точно така, първо за цялата банкова система и след това повторно за определени банки. Там методологията е много ясна и оценката на компаниите минава не само през това дали могат да погасяват текущия си дълг, а и през това каква е капиталовата им структура, каква е общата им задлъжнялост... Така че банките вече не могат да си позволят компромиси с риска в степента, в която са могли преди, когато регулациите не бяха толкова строги. Това е много сериозен аспект, който по някакъв начин предпазва банките от изкушението да се възползват от ниските лихви. От друга страна, стимулите, които в момента се предоставят в България, не са такива, които да облагодетелстват

зомби компаниите. При тези стимули много ясно се задава минимална необходимост някой да е работещ и да е пострадал като обем и резултати от Ковид, за да има достъп до тях. Така че си мисля, че не сме създали много зомбита, които да тежат на икономиката в бъдеще.

Дългите години на ниски лихви по депозитите логично пренасочват много инвеститори към алтернативи като недвижими имоти. Виждате ли тенденция към прегряване на имотния сектор у нас? Какво ще се случи с офис площите след ефекта Covid-19?

Имотният пазар се оказва най-вирусоустойчив. Нашите очаквания бяха кризата да се отрази върху цените и пазара на недвижими. Но не видяхме подобно нещо. Напро-

тив, за определени градове и райони има дори тенденция към повишаване на цените. Данните показват, че ръстът на ипотечните кредити всъщност е доста по-висок от 2019, и е вече двуцифрен.

За прегряване не можем да говорим. По-скоро има определени типове обекти, които се радват на по-сериозно търсене. Хората искат да инвестират ликвидност в по-качествени имоти, и в имоти, които им позволяват да излязат извън по-шумните и замърсени градове. Наблюдаваме също по-високо търсене за имоти, които са енергийно ефективни. Това е една от причините да създадем специален продукт, насочен към такива жилища - т. нар. "зелена ипотека".

Колкото до офис площите, и ние, и другите банки имаме сериозен портфейл от такива имоти. Очакванията ни бяха за затруднения в плащанията, но всъщност до момента се справят. Разбира се, виждаме, че ползването на офис площите ще е по-различно занаят. Но си мисля, че те имат своето бъдеще. Ако доскоро имаше недостиг на качествени офис обекти, сега ми се струва, че пазарът ще намери своето равновесие.

Споменахте тази проверка на активите във връзка с кандидатстването за ERM II, която бе проведена по изцяло нова методика - всъщност българските банки бяха опитните зайчета на ЕЦБ. Сега, със задействания механизъм за близко сътрудничество между България и ЕЦБ, най-големите тукашни банки, начело с

Някои банки от страни като Чехия и Унгария изразиха учудване от напора на България да приеме еврото в такъв момент на несигурност за единната валута. Какви позитиви и негативи според вас би могла да донесе смяната на валутата, която управителят на БНБ очаква да се случи през 2024? Някои скептици твърдят, че повечето ползи вече са изконсумирани - по-ниски лихви от сегашните едва ли може да има, валутният риск също е пренебрежимо малък...

Темата за присъединяването към еврозоната беше дискутирана на последната конференция Еуроопеу. Подуправителят на Унгарската народна банка обясни, че те не изключват влизането в еврозоната, по-скоро искат да го отложат максимално във времето. Чешките колеги имаха по-категорична позиция - за тях такова присъединяване означава отказ от собствената им суверенна надзорна система.

Ние разбираме и двете гледни точки. В същото време ни се струва, че за България, за която еврото така или иначе е резервна валута, това е доста логична стъпка. Да, сигурно част от позитивите вече са изконсумирани. Но има и други. Разговаряме с много чужди инвеститори и когато им обясняваме, че има фиксиран курс лев-евро и на практика няма валутен риск, те не го разбират. Докато ако официалната валута в една държава е евро, за инвеститорите това носи допълнителна стабилност.

чрез добавяне на стойност за клиентите. Със сигурност транзакционните разходи и определянето на цените биха били по-прозрачни с еврото. Така че според мен позитивите са повече от негативите, и от опасенията, че то може да доведе до обедняване - за което всички са единодушни, че шансовете са минимални.

В Хърватия, която кандидатства за ERM II успоредно с нас, степента на евроизация на икономиката вече е много висока: над 50% от кредитите и депозитите са в евро. Как стоят нещата у нас?

Мога да съм конкретна за структурата на нашия баланс, но мисля, че той добре представя общото състояние на нещата в банковата система. В България винаги е имало интерес към кредити и депозити в евро - въпреки фиксирания курс и факта, че ние винаги сме се опитвали да насърчаваме нашите клиенти да използват финансиране във валутата, в която реално гарантират доходност. Около 38% от депозитите ни са в евро, и около 32% от кредитите.

Стана вече дума, че две големи сделки на българския банков пазар засилиха осезаемо конкуренцията за първите места по пазарен дял. В миналото неведнъж сте казвали, че УниКредит Булбанк ще се развива органично, без да търси придобивания или сливания. Подлежи ли на промяна тази позиция сега?

Първо, не мога да скрия колко доволни сме от резултатите за 2020 година и от факта, че въпреки тези сливания успяхме да завършим годината с активи, които отново ни поставят на първо място в страната, с 19.4% пазарен дял.

Но да сме първи по активи не е самоцел. Сега повече отвсякога нашата основна задача е да сме в услуга на клиентите, и да добавяме стойност за тях. Нашата стратегия е да се трансформираме в банка, с която се работи лесно.

Дали това ще се случва чрез органичен растеж, промяна в модела, или чрез технологии, не е толкова важно. Това са само инструменти.

Консолидацията е очевидна тенденция в световния банков сектор. Но не означава ли това, че банките стават все по-големи и тромави, и то във време, когато срещат все по-ожесточена конкуренция от технологичния сектор, и трябва да са по-бързи и гъвкави?

Това е много хубав въпрос. Все по-често традиционните банки са изправени пред предизвикателството да реализират доходност, с която да покриват разходите си за капитал. Съвсем логично е при такива обстоятелства, при такава тенденция към високи ▶

"Проблемът с лихвите е много съществен в Европа. По последни данни над две трети от банките там имат доходност, по-ниска от разходите им за капитал"

Вашата, вече са под директния надзор на Франкфурт. Отразява ли се това по някакъв начин в практиката?

Логично е, че всичките пет банки, които сме под прекия надзор на ЕЦБ, сме изправени пред един нов начин на работа с регулатора. Ние специално не се притесняваме от посещането на изискванията и покриването на зададените количествени и качествени параметри. ЕЦБ е доста категорична и изискваща, когато става дума за предоставяне на информация.

Но, ние сме напълно готови като бизнес модел и показатели.

За банковата система като цяло този надзор ще се отрази добре от гледна точка на доверие в нея, и доверие на външни инвеститори към страната.

Освен това банките биха имали пряк достъп до ЕЦБ. За клиентите ни това е доста сериозна стъпка в посока приближаване на доходите към средните в Европейския съюз. В икономиката то ще е не само допълнителен стимул за чуждестранни инвеститори, но и ще намали разходите, свързани с внос и износ. Защото в момента, дори да има фиксиран курс, транзакционните валутни разходи си имат цена. Разбира се, за банките това би означавало да загубят един допълнителен доход, който в момента за нашата банка е над 2% от общия...

И който ще трябва да бъде компенсирани по други начини - чрез нови такси например?

Надявам се да можем да го компенсираме

► регулации, банките да се консолидират, да търсят синергии и икономии от мащаба. Смятам, че тази тенденция ще продължи. Дали обаче това ги прави по-тромави?

Знаете ли, аз вярвам в бъдещето на банките. Просто те трябва да осъзнаят, че за да оцелеят, трябва да се превърнат във финансово-технологични компании. Предимството им е, че познават отлично клиентите си, и могат да използват тази информация и новите технологии, за да им бъдат в още по-добра услуга.

Всички банки - и онези, които се консолидират, и другите като нас, които избират ограничен растеж - вече осъзнават, че трябва да са едновременно по-близо до клиента и по-невидими като партньори.

Финтех компаниите със сигурност са изгради на пазара, който ни помогна да ускорим този процес. Но също така са партньори, които все по-често сами ни търсят. Истината е, че голяма част от тези компании все още не са стигнали до момента, в който могат от дейността си да покриват разходите си. Докато банките имат регулации, които може и да ги правят по-тромави понякога, но също така ги правят устойчиви. Така че съм оптимист за бъдещето.

Очертава се обаче конкуренция не само от финансово-технологичните компании, но и от някои чисто технологични. Имаме примера на Facebook с техния опит за създаване на собствена дигитална валута, или на Китай, където огромна част от разплащанията вече се правят през чатове... Няма ли риск банките да се превърнат в нещо като подгоставчик на такива компании?

И аз в Китай се разплащах с WeChat. Да, тези технологични компании вече реално са на арената, и са конкурент на банките. Но банките имат много сериозно предимство: знанията и грижата за клиента. Ако те са технологично обновени, и в същото време разполагат с оптималната клонова мрежа, така че клиентът да може да получи индивидуален съвет и помощ в клоната, това е нещо, което технологичните компании трудно биха компенсирали.

България е малко парадоксална страна: един от центровете за разработване на финансови дигитални технологии, и в същото време една от последните в Европа по дял на онлайн банкирането. 2020 година промени ли поне последното?

Прав сте, че преди 2020 темповете на дигитализация на банковите услуги не бяха онези, които виждахме в другите страни. И да, категорично Ковид помогна и за това. Според мен една от причините клиентите да не привикнат към дигиталните услуги беше това, че в банковите модели нямаше

такъв фокус, а липсваше и необходимата организационна структура, така че да отговорим на всички въпроси. А последното е необходимо, за да свикнат клиентите и да видят, че този начин на банкиране е безопасен и лесен.

През 2020 плащанията на комунални услуги чрез онлайн банкиране пораснаха с 50%. Клиентите на мобилното ни банкиране от началото на 2019 са нараснали с над 65% и вече са половин милион души.

Създадохме необходимите структури, така че да можем да предлагаме почти

всички услуги дистанционно. Така че клиентът, имайки вече банката в телефона си, може да свърши почти всичко от разстояние: от откриването на сметка, през кандидатстването за кредит, до закупуването на ценни книжа, подписването на споразумения, разсрочването на кредити...

Със сигурност тази тенденция ще продължи, особено със смяната на поколенията. Но въпреки това вярвам, че и традиционните клонове имат своето място, за да сме наистина навсякъде до клиентите си. ■

„Треската за лалетата“ продължава да вълнува

Професорът по ранна модерна история Ан Голдгар от King's College London предоставя различен поглед към историята, контрастиращ популярната интерпретация на един от най-известни финансови балони за всички времена. Неговото "надуване" започва в началото на 17 век в Нидерландия и се пука през 30-те години на столетието, след като спекулациите изстрелват цената на луковиците до невиджани нива.

Следете бизнес трендовете онлайн:

bloombergtv.bg

facebook.com/BloombergTVBG

**Bloomberg
TV Bulgaria**

OUR MOST IMPORTANT GOAL IS TO BE A BANK THAT IS EASY TO WORK WITH

Teodora Petkova, CEO of UniCredit-Bulbank, on Bulgaria ON AIR

By KONSTANTIN TOMOV / Photography IVAYLO PETROV

Mrs. Petkova, recently a manager from the industrial sector told us that in 2021 no one can afford the luxury of making annual plans - the farthest horizon of planning is three months. Is this the case in the banking sector as well? What are the expectations of UniCredit Bulbank in 2021?

I understand the point of view of this manager, and I agree that in times of crisis the horizon is shorter. However, this is not my point of view.

In my opinion, in times of crisis, it is extremely important for every manager to keep the balance between short-term planning and long-term strategy of the company. The two are not mutually exclusive, but complementary.

It is time to look at our management and organisational structure, and use the moment for a renewal, so that we do not just get out of the crisis, but get out of it stronger.

We are entering 2021 with the hope that it will be at least slightly better than 2020. We have macroeconomic forecasts that show a 2.7% GDP growth. And I hope that all the clients we helped last year through moratoriums and stabilisation measures have dealt with the crisis and we can move forward together.

What part of this renewal is already a fact? What did 2020 change in the Bulgarian banking sector?

2020 was mostly the year of technological renewal. Of course, before that, everyone in this industry had had innovation and digitalisation among the priorities, but somehow in the whirl of the hectic everyday operational business, we

had failed not to realise the scale and focus with which we did in 2020. We are somewhat grateful of Covid-19, for having helped us to make this move further accelerate our digital capabilities particularly as traditional ways of work and client behaviours change.

We made more progress in terms of digital transformation than in the last three years.

By the way, as early as the middle of last year, a study of industries around the world was published, according to which in just eight weeks the digitalisation of business worldwide had made such a leap forward that in normal, non-crisis times it would have taken five years.

I believe that this will make us more flexible, and that we are better able to respond to changing customer requirements. Furthermore, we provide customers with a safer way to do business - 24 hours a day, 7 days a week.

Certainly, 2020 was also a year of stronger supervision, as well as a challenging change in the competitive environment in the Bulgarian banking sector.

For the banking sector, the emergency had actually started long before Covid-19, hadn't it? The main source of profit for banks is interest rates, but for many years, they have been at record lows. How do you compensate for this? The profit of Bulgarian banks in 2020 decreased by 51%. What part of the explanation is to be found in low interest rates?

You are right that this is an unprecedentedly long period of low interest rates. We have been saying to ourselves every year for a long time, 'That's it, now we will see a reverse growth.'

But it doesn't happen. It did not happen even in 2020, when due to the changed situation and the heightened credit risk, the increase in interest rates seemed even more probable.

You are quite right that the differential, i.e. the difference between the interest rates on deposits and the interest rates on loans, is the main source of income for normal commercial banks.

And this differential shrank further in 2020.

Yes, it shrank because of the absurd peculiar situation we are in: on the one hand, very low interest rates, and on the other, unprecedented liquidity in banks, which also has its price. In fact, bank deposits are currently a significant source of expenditure.

The problem of interest rates is very significant in Europe. According to the latest data, more than two thirds of the banks there have a profit lower than their capital costs.

In Bulgaria, the banking sector has not reached that point yet. We still manage to have a return that justifies the cost of the capital. At the same time, I am sure that each bank is looking for its new business model - mainly by providing additional benefit for our customers through consulting services. We have one major advantage: we know our customers well and can give advice and be helpful when needed.

More and more critics of quantitative relief are insisting that they only inflate the bubble and prolong the life of so-called zombie companies. Do you think there are many such companies in this country?

Zombie companies in Europe have been talked ▶

► about for a long time because of the low interest rates, and now - because of the additional incentives given to deal with the crisis. It is believed that worldwide zombie companies make up over 10% of all operational ones. But I am sure that in Bulgaria the percentage is much lower. I'm not saying we don't have zombie companies, but they are fewer.

At the same time, it is very important to consider a few things. On the one hand, the support of companies even in conditions of low interest rates is under very strict supervision. You know that a large part of the banks in Bulgaria went through an asset quality check.

In fact, even through two such inspections.

Correct, first for the whole banking system and again, for certain banks. There the methodology is very clear and the assessment of the companies goes not only through whether they can repay their current debt, but also through what their capital structure and their total indebtedness are. So the banks can no longer afford a compromise with the risk to the extent they could before, when regulations were not so strict. This is a very serious aspect that somehow protects banks from the temptation to take advantage of low interest rates... On the other hand, the incentives currently provided in Bulgaria are not such as to benefit zombie companies. These incentives make it very clear that there is a minimum need for someone to be operational and to have sustained volume and result losses in the wake of Covid-19 in order to have access to them. Therefore, I do not think we have created there will be many zombies to burden the economy in the future.

Long years of low interest rates on deposits logically redirect many investors to alternatives such as real estates. Do you see a trend towards the overheating of the real estate sector in this country? What will happen to office space after the Covid-19 effect?

The real estate market turned out to be the most virus-resistant. Our expectations were that the crisis would affect prices and the real estate market. Nothing like it. On the contrary, inresistant. In some cities and regions there is even a tendency to higher prices. The data show that the growth of mortgage they credit is actually quite higher than in 2019, and is now double digits. We can't talk about overheating. Rather, there are certain types of projects that are in greater demand. People want to invest liquidity in better quality properties, and in properties that allow them to go out of noisier and more polluted cities. We are also seeing higher demand for properties that are energy efficient. This is one reason to create a special product aimed at such housing – what we call the 'green mortgage.'

As for office space, we and other banks have a serious portfolio of such properties. Our expectations were for payment difficulties, but in fact,

they are still coping. Certainly, we see that the use of office space will be different in the future. But I think they have a future. If until recently there was a shortage of quality office buildings, now it seems to me that the market will find its balance.

You mentioned this verification of assets in connection with the application for ERM II, which was conducted using a completely new methodology - in fact, Bulgarian banks were the guinea pigs of the ECB. Now, with the activated mechanism for close cooperation between Bulgaria and the ECB, the largest local banks, led by yours, are already under the direct supervision of Frankfurt. Is this reflected in any way in practice?

It is logical that all five banks, which are under the direct supervision of the ECB, are facing a new way of working with the regulator. We are not particularly worried confident about meeting the requirements and covering the quantitative

and qualitative parameters. The ECB is quite emphatic and demanding when it comes to providing information.

But we are completely ready as a business model and indicators.

For the banking system as a whole, this supervision will have a good effect in terms of trustworthiness, and the confidence of foreign investors in the country.

Some bankers from countries such as the Czech Republic and Hungary have expressed surprise at Bulgaria's efforts to adopt the euro at such a time of uncertainty for the single currency. What will be the benefits and the down sides of the currency change that the BNB Governor expects to start in 2024? Some sceptics claim that most of the benefits have already been consumed – there can hardly be lower interest rates than the current ones, the currency risk is also negligible.

The joining of the Eurozone was discussed at

the last Euromoney conference. The deputy governor of the Hungarian National Bank explained that they do not rule out joining the Eurozone, but rather want to postpone it as much as possible. The Czech colleagues had a more categorical position - for them such accession means abandoning their own sovereign supervisory system.

We understand both points of view. At the same time, it seems to us that for Bulgaria, for which the euro is a reserve currency anyway, this is a very logical step. Yes, probably some of the positive effects have already been consumed. But there are others. We talk to many foreign investors and when we explain to them that there is a fixed lev-euro exchange rate and there is practically no currency risk, they do not understand it. While if the official currency in a country is the euro, for investors it brings additional stability. Moreover, banks would have direct access to the ECB. For our clients, this is a very serious step towards bringing incomes closer to the average in the European Union. In the economy, it will not only be an additional incentive for foreign investors, but will also reduce the costs associated with imports and exports. Because at the moment, even if there is a fixed exchange rate, transaction foreign exchange costs come at a price. Of course, for the banks this would mean losing an additional income, which currently for our bank is over 2% of the total.

And which will have to be compensated in other ways - through new fees, for example?
I hope we can compensate by adding value to customers.

Certainly, transaction costs and pricing would be more transparent with the euro. Therefore, in my opinion, the positives outweigh the negatives and the fears that it could lead to impoverishment. Everyone agrees that the chances are minimal.

In Croatia, which is applying for ERM II in parallel with us, the degree of euroisation of the economy is already very high: over 50% of loans and deposits are in euros. How are things in this country?

I can be specific about the structure of our balance sheet, but I think it well represents the general state of affairs in the banking system. In Bulgaria, there has always been interest in loans and deposits in euros - despite the fixed exchange rate and the fact that we have always tried to encourage our customers to use financing in the currency in which profitability is guaranteed. About 38% of our deposits are in euros, and about 32% of loans.

It has already been mentioned that two large transactions on the Bulgarian banking market have significantly increased the competition for the first places in terms of market share. In the past, you have repeatedly said that

UniCredit Bulbank will develop organically without looking for acquisitions or mergers. Will this position be reconsidered now?

First, I can say we are very pleased with the results for 2020 and the fact that despite these mergers we managed to end the year with assets that again put us in first place in the country, with 19.4% market share.

But being first in terms of assets is not an end in itself. Now more than ever, our main task is to be of service to customers, and to add value to them. Our strategy is to further transform into a bank that is easy to work with.

Whether this will happen through organic growth, a change in the pattern or through technology is not so important. These are just tools.

Consolidation is an obvious trend in the global banking sector. But doesn't that mean that banks are getting bigger and more cumbersome at a time when they are facing fiercer competition from the technology sector, and they need to be faster and more flexible?

"In Bulgaria, there has always been interest in loans and deposits in euros - despite the fixed exchange rate... About 38% of our deposits are in euros, and about 32% of loans"

This is a very good question. Increasingly, traditional banks face the challenge of generating returns to cover their capital expenditures.

It is quite logical in such circumstances, with such a tendency towards high regulations, for the banks to consolidate, to look for synergies and economies from the scale. I believe that this trend will continue. But does that make them more cumbersome?

You know, I believe in the future of banks. They just have to realise that in order to survive, they have to become financial technology companies. Their advantage is that they know their customers very well, and they can use this information and new technologies to be of even better service to them.

All banks - both those that are consolidating and others like us that are opting for a more organic growth - are already realising that they need to be both closer to the client and more invisible as partners.

Fintech companies are certainly a market player

that has helped us speed up this process. But they are also partners who are increasingly looking for us on their own. The truth is that many of these companies have not yet reached the point where they can cover their costs from their activities. While banks have regulations that may make them more cumbersome at times, they also make them sustainable. Therefore, I am optimistic about the future.

However, there is competition not only from financial technology companies, but also from some purely technological ones. We have the example of Facebook with their experience in creating their own digital currency, or China, where a huge part of payments are already made through chats. Is there no risk of banks becoming something of a subcontractor to such companies?

In China, I have also paid with WeChat. Yes, these technology companies are already in the arena, and are a competitor to the banks. But banks have a very serious advantage: knowledge and customer care. If they are technologically updated, and at the same time have the optimal branch network so that the customer can receive individual advice and assistance in the branch, this is something that technology companies would find it difficult to compensate.

Bulgaria is a bit of a paradoxical country: one of the centres for the development of financial digital technologies, and at the same time one of the last in Europe in terms of the share of online banking. Has 2020 changed at least the last one?

You are right that before 2020 the pace of digitalisation of banking services was not what we saw in other countries. And yes, Covid-19 definitely helped accelerate the process.

In my opinion, one of the reasons why customers are not used to digital services was that there was no such focus in banking models, and the necessary organisational structure was missing so that we could answer all the questions. And the latter is necessary to get used to customers and see that this way of banking is safe and easy.

In 2020, payments for utilities through online banking increased by 50%. Since the beginning of 2019, our mobile banking customers have grown by over 65% and are now half a million people.

We have created the necessary structures so that we can offer almost all services remotely. Thus the client, already having the bank in his phone, can do almost everything from a distance: from opening an account, through applying for a loan, to buying securities, signing agreements or rescheduling loans.

This trend will certainly continue, especially with the change of generations. However, I believe that traditional branches also have their place, and we will be everywhere at the side of our customers. ■

Dnes.bg

Вече знаеш

СПОРТ СВЯТ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ СПОРТ СВЯТ БЪЛГАРИЯ
ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИ
БЪЛГАРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ СВЯТ СПОРТ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ
КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИЗНЕС
СПОРТ СВЯТ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ СПОРТ СВЯТ БЪЛГАРИЯ
ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ
БЪЛГАРИЯ

ГОТОВИ ЗА СИГУРЕН И БЕЗОПАСЕН ПОЛЕТ

Bulgaria Air използва най-модерната
технология за UV дезинфекция

Безопасността на пътниците и екипажите ни е основен приоритет, затова дезинфекцирането на самолетите с UV машина е решаваща стъпка за справяне с предизвикателствата на сегашната ситуация. Технологията гарантирано унищожава всички вируси и бактерии от гладките повърхности, осигурявайки най-висока степен на сигурност и безопасност. Очакваме Ви на борда на „България Еър“.

Голият срещу Робин Худ

Истерията около акциите на GameStop разкламта самите устои на Уолстрийт - но ще има ли дългосрочен ефект?

Текст ВЕРОНИКА ДЕНИЗОВА / Фотография SHUTTERSTOCK

Едва ли е нужно да ви обясняваме колко огромно влияние имат социалните мрежи върху формирането на общественото мнение, модните тенденции или дори политическите нагласи. Но до началото на тази година малцина биха допуснали, че комуникацията между потребителите в интернет може да доведе до разклащане на устоите на Уолстрийт и да постави под съмнение самите правила на играта във финансовия свят.

АКЦИИТЕ НА КОМПАНИЯТА GAMESTOP, търговец на дребно на конзоли, видео игри и аксесоари, станаха бойно поле между най-големите имена във финансовата индустрия и няколкостотин дребни индивидуални инвеститори, които си комуникират във форума WallStreetBets в платформата Reddit. С убеждението, че бизнес моделът на GameStop не е перспективен, през 2020 няколко големи хеджфондове от Уолстрийт заемат къси позиции и залагат, че акциите на компанията ще поевтинят. Потребителите от форума WallStreetBets обаче преценяват, че това е нечестно и решават да се борят срещу тези залози от името на геймърската общност. Заемат обратната страна в търговията и изстрелват цените на GameStop и още няколко малки компании към небесата. Призовават и други дребни

инвеститори да се включат в битката срещу акулите на Wall Street, като купуват акции на тези компании.

ТЕЗИ ИНВЕСТИТОРИ-АМАТЬОРИ разполагат с капитал от спестените разходи по време на пандемията, двата кръга на социални помощи от правителството и близките до нула лихвени проценти. Популярността на платформите за безплатна търговия на финансовите пазари като Robinhood улеснява включването на обикновените граждани на пазара. Скокът на акциите на GameStop до над 400 долара в края на януари привлича още повече малки инвеститори, които се страхуват, че може да изпуснат големия удар - независимо, че според фундаменталните анализи на експертите тези книжа не струват повече от 15 долара за брой. И онези инвеститори, които купуват акциите при пика в цената им, вече понесят загубите от спонтанното си решение, защото възходът в книжата приключи толкова бързо, колкото и започна. Към края на търговията на 5 февруари акциите на GameStop вече струват около 50 долара.

БИВШИЯТ БОРСОВ ПОСРЕДНИК ДЖОРДАН БЕЛФОРТ, който беше съден за пазарна манипулация през 1999 г. и вдъхнови създателите на филма "Вълкът от Уол-

стрийт", коментира за Bloomberg, че подобни инвестиции могат да бъдат "чудесни по пътя нагоре", но "болезнени по пътя надолу". Според Рони Сагха, професор по финанси в Бостънския колеж, дребните инвеститори могат да помогнат за надуването на балони и по този начин да се превърнат в системен риск за пазара. Такъв обаче засега не се проявява. Малко е вероятно битката между трейдърите на дребно и хедж фондовете да причини сериозен спад на пазарите, смятат експерти на JPMorgan. Големи спадове обикновено се случват, когато има по-лоши перспективи за растежа, както и признаци на надценяване на общия пазар извън съотношението цена-печалба. „Истината е, че GameStop не вреди на Wall Street. Може да навреди на някои мениджъри на хеджфондове, но никой няма да плаче за тях. Хората, които ще загубят спестявания си, са малките индивидуални инвеститори“, смята Бен Инкър, ръководител Управление на активи в GMO.

ОБЩАТА СТОЙНОСТ НА КЪСИТЕ ПОЗИЦИИ В КОМПАНИИТЕ, които Reddit ентусиастиите харесват, е около 40 млрд. долара, което ограничава щетите до една шепа хеджфондове, посочва екип на Barclays. „Тези ръстове и спадове не са устойчиви и стабилни, за да може да управляваме портфейла си“, ко-

ментира в предаването „Светът е бизнес“ по Bloomberg TV Bulgaria финансисът Павел Бандилов. Той препоръчва насочването към акции на компании, които имат фундамент, въпреки че вероятно няма да донесат такава доходност на инвеститорите. „Най-важното нещо за един инвеститор е да може да спи спокойно. Ако движенията ти носят твърде много адреналин, това няма да способства за дългото ти оставане на пазара“, казва Бандилов.

НО ДОРИ ЖЕЛАНИЕТО НА ДРЕБНИТЕ ИНВЕСТИТОРИ да накажат големите хеджфондове и да променят поведението им да не се увенчае с успех, обединяването им срещу акулите на Wall Street може да има дългосрочен ефект. Причината – тази безпрецедентна битка привлече вниманието на политиците и регулаторните органи. Американските регулатори смятат, че инфраструктурата на фондовите и стоковите пазари остава устойчива въпреки колебанията през последните седмици, става ясно от изявление след среща, свикана от финансовия министър Джанет Йелън на 4 февруари. Въпреки това Комисията по ценните книжа и борсите ще разследва детайлно дали някоя от страните в казуса GameStop е нарушила законодателството и дали има призна-

ци на манипулиране на търговията. Йелън вярва, че е „наложително да се поддържа целостта на пазарите и да се гарантира защита на инвеститорите“. Robinhood Markets, GameStop и хеджфонговете Citadel и Melvin Capital са част от имената в списъка на Комисията по финансовите услуги в Конгреса, която насрочва изслушвания по казуса във Вашингтон. Тези изслушвания ще дадат на законодателите рядка възможност да разпитат титаните на Уолстрийт и да провокират дискусии за реформи на пазарите, които според някои анализатори са напълно откъснати от икономическата реалност. Включването на регулаторите в противоречивите процеси на Wall Street обаче е закъсняло, смятат участници на пазара. „Ролята на регулаторите в момента на практика е такава, че липсва регулация. Регулация липсваше и при кризата от 2007-2009 година. Това, което виждаме в последните години, са симптоми, и ако не можем да определим каква е диагнозата, значи имаме проблем с докторите“, коментира в предаването „В развитие“ по Bloomberg TV Bulgaria финансовият анализатор Крассимир Атанасов.

РЕГУЛАТОРНИТЕ РАЗСЛЕДВАНИЯ ЧЕСТО отнемат месеци или години, така че са-

гата GameStop може отдавна да е приключила, преди да видим някакви решения от институциите. Въпреки това изводите от разследванията могат да окажат влияние върху широкия пазар и да доведат до законодателни промени, свързани с късите продажби, онлайн платформите за търговия и правилата за споделяне на финансова информация. Поуките от бунта на инвеститорите-аматьори срещу големите играчи на Wall Street тепърва ще се изясняват. Едно е ясно засега – т.н. демократизиране на финансите може да бъде добро нещо. Хората имат все по-голям достъп до пазарите и поемат отговорността за управлението на личните спестявания, включително тези за пенсия, като по този начин изземат част от функциите на правителствата и бизнеса. Но в тези процеси спонтанните решения често могат да навредят на спестителите, особено на онези, които са се включили в играта от алчност или страх да не изпуснат популярната вълна (fear of missing out). Анализаторите препоръчват да се подхожда към модерните инвестиции с голямо внимание, да не се поемат рискове, които не разбирате, и да не се поставят всички яйца в една кошница. В противен случай играта може да приключи много по-рано от очакваното. ■

Goliath vs. Robinhood

The GameStop share hysteria has shaken the very foundation of Wall Street – but will this have a long-term effect?

By VERONIKA DENIZOVA / Photography SHUTTERSTOCK

We hardly need to explain what an influence social networks have on shaping public opinion, trends and even political attitudes. But until the start of this year, few would ever assume that communication between online users can shake the foundations of Wall Street and place under doubt the rules of the financial world.

THE COMPANY SHARES OF GAMESTOP, a console, videogame and accessories retailer, have become a battleground for the largest names in the finance industry and several hundred individual small retailers communicating in the WallStreetBets forum on the Reddit platform. Under the belief that GameStop's business model is less than promising, in 2020, several large Wall Street hedge funds shorted the stock and bet on the company's shares decreasing in value significantly. However, the WallStreetBets users deemed this severely unfair and decided to fight these bets on behalf of the gaming community. They took the opposite side in trade and shot GameStop and several other small company prices through the roof. They are also calling on other small investors to join the battle against

the Wall Street sharks by purchasing these companies' stocks.

THESE AMATEUR INVESTORS HAVE AT THEIR DISPOSAL a capital consisting of cost savings they made during the pandemic, the two rounds of government aid and from interest rates dropping to next to zero. The popularity of free-of-charge financial trading platforms such as Robinhood make it easy for the average citizen to join the market. The meteoric rise of GameStop stock value to over 400 US dollars at the end of January attracted even more small investors out of fear of missing out on the big score – regardless of the fact that expert fundamental analyses say that the stocks are worth no more than 15 dollars a pop. And those investors that bought peak value stock are already suffering the losses from this spontaneous decision, because the stock rise ended as quickly as it started. At the end of trading on 5 February, GameStop shares had already gone down to about 50 dollars.

FORMER STOCK BROKER JORDAN BELFORT, who was tried for market manipulation in 1999 and inspired the creator of the Wolf of Wall

Street commented for Bloomberg that this type of investments can be "wonderful on the way up", but "painful on the way down". According to Ronnie Sadka, Professor of Finance at Boston College, small investors can contribute to the inflation of bubbles and thus become a systemic market risk. However, such does not seem to have appeared this far. It is unlikely that the skirmish between small traders and the hedge funds will cause any serious market decline, JPMorgan experts believe. Large declines usually happen when there are worse growth perspectives, as well as signs of overestimation of the general market outside of the cost-benefit ratio. "The truth is GameStop does no harm to Wall Street. It may harm some of the hedge fund managers, but no one will be shedding a tear for them. "The people who are going to lose their savings, are the small individual investors", believes Ben Inker, head of Asset Management at GMO.

THE TOTAL AMOUNT OF SHORTS IN THE COMPANIES REDDIT enthusiasts favour is around 40 billion dollars, which brings damage down to a handful of hedge funds, stated a Barclays team. "These rises and declines are not

sustainable or stable, so as to allow us to manage our portfolio”, commented the financial expert Pavel Bandilov on the Bloomberg program “The World is Business”. He recommends focusing on stocks which have a foundation, even if they are not likely to bring the same profits to investors. “The most important thing for an investor is peace of mind. If fluctuations are pumping too much adrenaline in your system, this will not keep you on the market long”, says Bandilov.

BUT EVEN IF THE SMALL INVESTORS’ desire to punish big hedge fund and change their behaviour does not come to fruition, their union against the Wall Street sharks can have long-term effects. The reason – this unprecedented fight has already attracted the attention of politicians and regulatory authorities. American regulatory authorities believe the infrastructure of funds and stock markets remains sustainable despite the fluctuations during the past few weeks, as became clear from a statement after a meeting called by the Secretary of Treasury Janet Yellen on 4 February. Nonetheless, the Securities and Exchange Commission will investigate in detail

whether any of the parties to the GameStop case are in breach of legislation and if there are signs of trade manipulation. Yellen believes “the integrity of markets is important and so is protecting the investors”. Robinhood Markets, GameStop and the hedge funds Citadel and Melvin Capital are some of the names on the list of the Financial Services Commission, which is setting hearings in relation to this case in Washington. These hearings will provide legislators with the rare opportunity to question the Wall Street titans and to spark reform discussions for the market, which according to some analysts are completely cut off from economic reality. However, some market players believe the intervention of regulatory authorities in Wall Street’s controversial processes is long overdue. “The current role of regulatory authorities is practically non-existent”. There was also a lack of regulation during the 2007-2009 crisis. What we have been seeing over the past few years is symptoms and if we are unable to diagnose the problem, we have a problem with doctors”, commented the financial analyst Krasimir Atanasov on the Bloomberg TV program “In

Development”.

REGULATORY INVESTIGATIONS OFTEN TAKE MONTHS or even years, so the GameStop saga may have long blown over by the time we see any solutions from authorities. Still, the conclusions of the investigation may affect the wide market and lead to legislation changes related to shorts, online trading platforms and the rules for sharing financial information. The moral from the amateur investors’ uprising against the big Wall Street players has yet to come to light. One thing is clear so far – the so call democratisation of finances can be a good thing. People have increasing access to markets and they are taking responsibility for the management of their personal savings, including their pension funds, thereby taking over some of the functions of government and business. However, in these processes spontaneous decisions can often harm the savers, especially those who joined out of greed or FOMO. Analysts recommend we apply a cautious approach to modern investment, take no risks we don’t understand and never put all of our eggs in one basket. Otherwise, the game might be over a lot earlier than we expected. ■

ПАЗАРИТЕ НЕ СА БЕЗОПАСНИ ЗА МАЛКИТЕ ИНВЕСТИТОРИ

CAPITAL MARKETS ARE NOT SAFE FOR RETAIL INVESTORS

Текст АНДРЕЙ СТОЙЧЕВ*
TEXT ANDREY STOYCHEV*

От движението на акциите на GameStop и последвалите събития, потърпевши ще са малките или т.нар. retail инвеститори - както обикновено се случва. Доста от тях пострадаха в дните, когато цената на GameStop, а и на няколко други компании, изграеше с двуцифрени проценти в едната или в другата посока.

В резултат на тази история достъпът до финансовите пазари, до инвестиция в акции на регулиран пазар, може би ще стане малко по-труден.

Гоненето на златната възможност е нормална човешка черта. Но масовото инвестиране директно на капиталовите пазари не е чак толкова безопасно за малките инвеститори. Голяма част от тях нямат опита, който да им подсказва, че акцията, освен че може да покасне с 50% за един ден, може и да се срине с 60% за няколко часа. В Европа вече има много еквиваленти на платформи като Robinhood, които дават бърз и лесен достъп до капиталовите пазари, включително с частици от акция, което още повече улеснява и разширява участието. Дотук всичко е добре. Въпросът е, че като се случи нещо подобно - а то беше добре изиграно от първоизточника - се получават и неприятни моменти. А ролята на регулатора, както винаги, се проявява пост фактум - той първа ще анализира какво се е случило и ще взема допълнителни мерки. Обвинението и лошата репутация, който се създаде около Robinhood, е напълно преувеличена, не е там е големият проблем. След рязкото покасване на книгата на GameStop, Robinhood временно ограничи покупките не само на GameStop, но и на още няколко акции. Основателят на платформата Влад Тенев заяви, че тези ограничения са били, само за да се изпълнят капиталовите изисквания на регулаторите и това има съвсем логично обяснение. При такава голяма волатилност и интерес към конкретна акция е нормално клиринговите институции и всички замесени по веригата да потърсят по-голяма сигурност и гаранция, че тези сделки ще бъдат покрити с пари и съответно с акции. Затова те вдигат изискванията към брокерите, които от своя страна имат достъп до тази конкретна акция. Когато брокерът няма достатъчно ликвидност да покрие новите изисквания, е нормално да спре търговията, за да може да набере допълнително капитал - както и всъщност стана.

И все пак Влад Тенев се извини на клиентите на платформата. Ясно е, че това е форсмажорен сценарий, но в стрес тестовите, които би трябвало да имат компании като Robinhood, той би трябвало да е предвиден. Това е най-голямата грешка на Robinhood - че не са калкулирали подобен вид събития. ■

* Андрей Стойчев е изпълнителен директор на RokSure.
Коментарът е за "Бизнес Старт" по Bloomberg TV Bulgaria

The losers from Gamestop's stock price volatility and the following events are going to be the small or the so called retail investors, as it usually happens. Many of them suffered at the time when Gamestop's and some other companies' stock prices swang by double-digit percent in both directions. As a result, the access to the financial markets, to investments on regulated market will probably become a bit more difficult.

Seeking the golden opportunity is a normal human character trait. However, the mass investing directly on the capital markets is not that safe for small investors. Many of them did not have the experience to guide them that if a stock can jump by 50% in a day, it can just as well plunge by 60% in a hour. In Europe there are already many equivalents of platforms like Robinhood, which offer quick and easy access to capital markets, including to a fraction of a stock, which makes participation even easier and broader based. So far, so good. However, when something like that happens - and it was very well played out by the primary source - unpleasant events occur. The regulator's role, as usual, appears post-factum. The authorities are yet to analyze what happened and yet to take measures. The finger pointing and the bad reputation around RObinhood are very much exaggerated, the big problem is not over there.

After GameStop's stock price jump, Ronbinhood temporarily restricted purchasing not only GameStop's, but further companies' stocks as well. The platform's founder Vlad Tenev pointed out that these restriction were imposed only to meet the regulator's capital requirements and this has its logical explanation. Amid such high volatility and interest for specific stock, the clearing houses and entities along the chain, normally, seek higher security and guarantees that the deals are eventually going to be supported by money and stocks. That is way they tighten their requirements for the brokerages, who, for their part, have the access to this specific stock. If the brokerage doesn't have the liquidity needed to meet the new demands, it is completely normal to terminate trading. This allows to raise capital, exactly what actually happened in Robinhood's case.

Anyways, Vlad Tenev apologized to Robinhood's clients. It is obvious that this was extraordinary situation, however, in the stress test that such companies should have undergone, such scenarios should have been included. This is Robinhood's biggest mistake - that it didn't calculated events of such kind.

* Andrey Stoychev is the CEO of RokSure.
Comment for "Business Start" on Bloomberg TV Bulgaria

**THE MOST RELIABLE SOURCE OF
BUSINESS AND FINANCIAL
INFORMATION IN BULGARIA**

ВИСОКОВОЛТОВ ХАЗАРТ

Автомобилите с батерии могат да отърват Европа от енергийните ѝ зависимости - или да я затиснат в нови

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Електрическите автомобили изглеждат добро решение за най-големите градове в Европа: те са тихи, ефективни и не отделят допълнителни вредни емисии в и без това рекордно замърсения градски въздух. Но какъв ще е ефектът от масовото им налагане върху неща като електростанции, електропреносни мрежи, цена на тока?

АПОКАЛИПТИЧНИТЕ ПРОГНОЗИ в тази посока придобиха потвърждение в началото на февруари, когато една статистика обиколи всички заинтересовани от автомобилите издания. Според нея на 4 февруари потреблението на електричество в Норвегия е било над два пъти по-високо от това в съседна Швеция, съобразено с броя на населението, и почти пет пъти по-високо от това в България например.

В наши дни медиите не се бавят твърде много с ваденето на заключения. Какво отличава Норвегия от Швеция? Най-очевидният отговор е: броят на електрокарите. В последното десетилетие норвежците всячески субсидират покупката на автомобили с батерии и в момента са най-развеният пазар в света в това отношение. През миналата година 54% от всички продадени в страната леки превозни средства бяха чисти електрокари

(BEV), и още 29% се падаха на зареждащите се от мрежата хибриди (PHEV). Така че заглавия от типа "Електрокарите пласкат Норвегия към рекордно потребление на ток" се появиха даже в някои от най-уважаваните световни медии.

Те обаче са малко прибрзани. Най-малкото го показва един поглед към същата статистика в миналото. Наистина през 2019 норвежците са потребили средно по 23 210 киловатчаса електроенергия на глава от населението - при 12 800 кВтч в Швеция, 6306 в Германия, 4750 в България, 2840 в Румъния и така нататък. В световен мащаб само една държава консумира повече ток: Исландия, с удивителните 51 699 киловатчаса на калпак.

КАКВО СЕ СЛУЧВА ОБАЧЕ, ако погледнем назад във времето - към епохата, когато все още в Норвегия нямаше никакви електрокари? Данните на Световната банка показват 24 620 киловатчаса през 2002 година, и цели 25 590 киловатчаса през 2001. Излиза, че с навлизането на електрическите превозни средства потреблението на електричество всъщност е намаляло. И че всякакви тревоги за проблеми в енергийните системи покрай навлизането на електрокарите са напълно излишни. Самите производители го твърдят от години. "Ако приемем, че в Европа ще има 10 милиона електрокари ►

► по улиците, те са едва около 1 процент от достъпното електричество. Тоест производството на енергия няма да се повлияе от електромобилите", коментира наскоро Жил Норман, вицепрезидент на групата Renault за електромобилите, в интервю за "КОЛЕЛА" по Bulgaria ON AIR.

Но истината е, че прекаленото успокоение по този въпрос също би било доста прибрзано.

ГЛАВНАТА ПРИЧИНА НОРВЕГИЯ да консумира два пъти повече ток от съседна Швеция е свързана не с транспорта, а с домовете. Огромната част от норвежките сгради се отопляват с електричество, докато в Швеция повечето разчитат на централизирано парно отопление. В Исландия е също така: и там отоплението е преобладаващо с електрическа енергия, а не от газ или други изкопаеми горива, като в мнозинството европейски държави.

Норвегия и Исландия си имат много добри причини да постъпват така: те просто разполагат с почти неограничени и незамърсяващи източници на електрическа енергия. В случая с Исландия това е силната вулканична активност на острова, която позволява изобилен добив на геотермална енергия. В Норвегия това е необикновеното богатство от пълноводни реки, спускащи се от планините към морето. В миналото 99% от електроенергията в страната се добиваше от водоелектрически централи, и дори днес делът им е над девет десети. Парadoxално, но Норвегия, която забогатя от офшорния добив на нефт в Северно море, не ползва почти нищо от този нефт - освен печалбите от продажбата му, разбира се.

ВСЪЩНОСТ ДВЕТЕ СЕВЕРНИ ДЪРЖАВИ произвеждат толкова електричество, че се чудят къде да го гяват. Норвегия има капацитет за генерация, който надхвърля 121% от собственото ѝ потребление.

Главната цел на страната е да продаде някому излишъка - и изглежда, че се справя със задачата, защото в началото на тази година успя да изпревари Франция като най-големия износител на електроенергия в Европа. Процесът ще се ускори тази година, когато 500-километровият подводен кабел NordLink, свързващ енергийната ѝ система с тази на Германия, заработи в нормален режим. 1400-мегаватовият кабел бе положен по дъното на Северно море - проект, погълнал почти 2 милиарда евро - и вече премина успешно контролните изпитания.

ПОЧТИ ВСИЧКИ ДРУГИ ДЪРЖАВИ В ЕВРОПА СИ МЕЧТАЯТ да са като Норвегия: да използват електрическа енергия за отоплени, транспортни и всякакви други нужди, и да намалят скъпата си зависимост

Единственият начин ВЕИ да се превърнат в практичен и основен източник на енергия, е да се измисли начин за съхраняването ѝ. Превръщането ѝ във водород е един от вариантите

от вносен петрол и природен газ. Старият континент е беден на ресурси, и няколко геополитически кризи през последните десетилетия ясно показаха колко внимателен трябва да бъде с доставчиците си на енергия - от Русия до САЩ и от Иран и Азербайджан до Либия.

Има само един проблем: твърде малко европейски страни са облагодетелствани от природата като Норвегия. За да имат собствено производство на електроенергия, им се налага да разчитат на възобновяеми източници като вятъра, приливите и слънчевата светлина. Но тези източници са твърде непредвидими: не можеш да засилиш генерацията, когато потреблението нарасне, нито да я намалиш, когато то спадне. Соларната централа произвежда най-вече през деня - но домакините включват печките, телевизорите и радиаторите си вечер.

Германия например неведнъж в последните години бе принуждавана да продава енергия на отрицателни цени - тоест да плаща на съседните страни като Полша, за да разтоварят претоварените ѝ енергийни мрежи от излишното електричество.

ЕДИНСТВЕНИЯТ НАЧИН ВЕИ да се превърнат в практичен и основен източник на енергия, е да се измисли начин за съхраняването ѝ. Превръщането ѝ във водород е един от вариантите, но съхранението и дистрибуцията му все още са свързани с известни трудности. Другият начин са литиево-йонните батерии. За съжаление обаче те си остават твърде скъпи, и никой енергиен гигант не би могъл да си позволи цената на колосалния капацитет, нужен за балансиране на енергийната мрежа. Какъв е изходът ли? Да се прехвърли цената върху потребителя - като той бъде принуден да си купи литиево-йонната батерия под формата на електромобил.

ТОЧНО ТАКЪВ Е ПЛАНЪТ и на енергийните, и на автомобилните компании: да превърнат електромобила в неразделна брънка от енергийната система. "Имаме уникалната възможност да скъсаме с традиционния модел, при който автомобилът едностранно получава енергия от бензиностанцията. Той не би могъл да я върне. Докато електромобилът може", обяснява Жил Норман. "Работим върху обратими зарядни, които ще позволяват да се връща енергия към мрежата. В днешната 50-киловатова батерия на Зое има енергия да захранва един нормален дом за 6-7 дни. Включително отоплението. След две-три години ще можеш да се прибереш вечер у дома, да включиш къщата към колата си и да черпиш ток от нея, когато цената на електричеството от мрежата е най-висока. После можеш да загадеш на колата да се зареди в два часа през нощта, когато цената е най-ниска.

Затова електрическите компании вече не виждат в електромобилите заплаха, а уникален начин да стабилизират мрежите си". Този план звучи достатъчно привлекателно. Има само една деликатна подробност: значителна част от енергопреносните мрежи на Европа не са в състояние да поемат подобен тип натоварвания. Те трябва да се реконструират основно: проект, който ще струва стотици милиарди и дори, според някои изчисления, трилиони евро. Въпросът е дали опитът да се прекрати скъпоструващата зависимост от вносен петрол и газ няма да се окаже всъщност по-скъп от тази зависимост. Но на този все още ранен етап едва ли някой може да отговори на това със сигурност.

ВПРОЧЕМ СЪЩОТО СЕ ОТНАСЯ и до нашия частен случай с Норвегия. Истината е, че е твърде рано да се прецени какви са ефектите от електромобилите върху мрежите и потреблението на ток - те просто още не са достатъчно масови. Над 50-те процента дял при продажбите на нови автомобили са впечатляващи, но все още електрическите коли не достигат и една четвърт от всички по норвежките пътища. А и дори при по-голямо налягане, Норвегия си остава твърде рядко населена страна - с едва 16 души на квадратен километър (България има 62 души на кв. км). Ефектите в нея едва ли ще са същите, като в някоя гъсто населена и многомилионна държава.

Но един от тези ефекти може би вече започва да се проявява: за последното десетилетие цените на битовото електричество в Норвегия са се увеличили от 24.7 евроцента на киловатчас до почти 27 евроцента. Имат ли Tesla и компания вина за това? Твърда ще видим. ■

Gambling With High Voltage

Battery-powered vehicles can rid Europe of its energy dependability – or push it into a new kind

By KONSTANTIN TOMOV / Photography SHUTTERSTOCK

Electric vehicles look like a good solution for Europe's largest cities: they are quiet, effective and they do not contribute additional harmful gas emissions to the already record levels of air pollution. But what will the effect be of their mass use on things such as electricity plants, electric grids, the prices of electricity?

THE APOCALYPTIC FORECASTS in this direc-

tion seem to have gained validation at the start of February, when a single statistic showed up in every vehicle-related publication. According to it, on the 4 February, the use of electricity in Norway was over twice of that in neighbouring Sweden, as compared to the population size, and five times that of Bulgaria, for instance.

THESE DAYS, MEDIA DO NOT WAIT AROUND to offer their conclusions. What sets Norway

apart from Sweden? The most obvious answer is: the number of electric cars. Over the past decade, Norwegians have subsidised the purchase of battery-powered vehicles in every way possible and now they have the most developed market in the world in this regard. Last year, 54% of all light vehicles sold in the country were pure electric cars (BEV), and a further 29% were hybrids (PHEV). So headlines such as "Electric cars are pushing Norway towards record levels ▶

► of power usage” appeared even in some of the most respectable media globally.

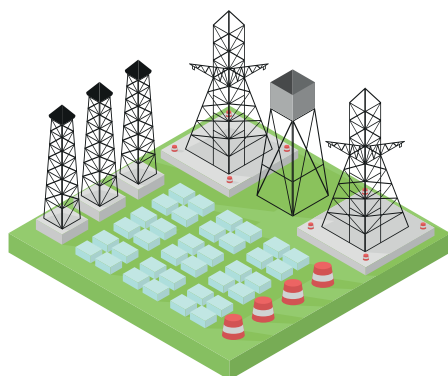
BUT THESE CONCLUSIONS SEEM to be a bit premature. This is at the very least evident when we look at that same past statistic. It is true that in 2019, Norwegians used on average 23,210 kWh of power r capita – as opposed to 12,800 kWh in Sweden, 6,306 kWh in Germany, 4,750 kWh in Bulgaria, 2,840 kWh in Romania and so on. Globally, there is only one country with a larger consumption rate: Iceland, with the incredible 51,699 kWh per capita.

But what happens if we look back in time – at the era when Norway still had no electric cars? Data of the World Bank shows consumption of 24,620 kWh in 2002 and a whopping 25,590 kWh in 2001. So it turns out that the introduction of electric cars actually decreased power consumption. And that all worries related to problems in the energy systems due to electric cars are completely unfounded. Manufacturers have been saying this for years. “If we assume there will be ten million electric cars in the streets in Europe, they would constitute only about one per cent of available electricity. In other words, the production of electricity will not be affected by electric cars”, recently commented Jill Norman, Vice-President of the Renault electric car group in an interview for WHEELS on Bulgaria ON AIR. But the truth is that not enough concern would also be premature.

THE MAIN REASON FOR NORWAY consuming twice as much electricity as neighbouring Sweden is not related to transport, but instead to homes. An enormous part of Norwegian buildings are heated using electricity, while in Sweden most rely on central heating. It's the same in Iceland: heating is mainly powered by electricity and not gas or other fossil fuels, as in most European countries.

NORWAY AND ICELAND HAVE GOOD reasons for this: they have a nearly endless supply of non-polluting energy sources. With Iceland, it's the strong volcanic activity on the island which provides an abundance of geothermal energy. In Norway, it is the plethora of rivers moving from the mountains to the sea. In the past, 99% of energy in the country was produced by water plants and even today they take up a share of over nine tenths. Ironically, when Norway became very rich due to offshore oil production in the North Sea, it barely used any of the oil – apart from the profits from its sale, of course.

ACTUALLY, THE TWO NORTHERN COUNTRIES produce so much electricity that they're wondering where to put it. Norway has a power generation capacity exceeding 121% of its own consutpion.

ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ТОК ELECTRICITY CONSUMPTION

1. Исландия / Iceland	51 699
2. Норвегия / Norway	23 210
3. Бахрейн / Bahrain	16 724
4. Катар / Qatar	15 316
5. Финландия / Finland	15 254
6. Канада / Canada	14 612
7. Кувейт / Kuwait	14 090
8. Швеция / Sweden	12 814
9. ОАЕ / UAE	12 226
10. САЩ / USA	12 154

...

62. България / Bulgaria	4 750
-------------------------	-------

...

196. Чад / Chad	13
-----------------	----

2019, киловатчаса на глава
Kwh per capita, 2019 data

ПРОИЗВОДСТВО НА ТОК ELECTRICITY PRODUCTION

1. Китай / China	7 503 400
2. САЩ / USA	4 401 300
3. Индия / India	558 700
4. Русия / Russia	1 118 100
5. Япония / Japan	1 036 300
6. Канада / Canada	954 400
7. Ю Корея / S Korea	794 300
8. Бразилия / Brazil	688 000
9. Германия / Germany	648 700
10. Франция / France	574 200

...

56. България / Bulgaria	45 300
-------------------------	--------

...

196. Кирибати / Kiribati	29
--------------------------	----

2019, гигаватчаса общо
Gwh overall, 2019

The country's main goal is to sell that excess, and it appears to be doing a fine job, because it managed to overtake France as the largest exporter of energy in Europe. The process will be further accelerated this year, when the 500-kilometre underwater cable NordLink connecting its energy system with that of Germany, becomes operational. The 1400-megawatt cable was laid on the bottom of the North Sea – a project that consumed nearly two billion euro, and it successfully passed control tests.

NEARLY ALL OTHER COUNTRIES DREAM of being like Norway: using electricity for heating, transport and all other necessities and reducing their expensive dependability on imported petrol and natural gas. The old continent is poorly off when it comes to resources and a few geopolitical crises over the past few decades have shown how careful it needs to be with its energy suppliers – from Russia to the USA and from Iran and Azerbaijan to Libya.

There is only one problem: too few European countries have the natural privileges that Norway enjoys. In order to pull off their own production of energy, they need to depend on renewable energy sources such as wind, tides and solar energy. But these sources are too unpredictable: generation cannot be expedited when consumption rises, nor reduced when it falls. A solar plant produces energy mostly during the day – but it is in the evening that people turn on their ovens, televisions and radiators.

For instance, Germany was forced to sell energy for a negative price more than once over the past few years, i.e. it paid neighbouring countries such as Poland to unload its overloaded energy grids from excess electricity.

THE ONLY WAY FOR RENEWABLE ENERGY sources to become a practical source of energy, is to come up with a way to store it. Turning it into hydrogen is one of the options, but its storage and distribution still pose significant challenges. The other way is lithium-ion batteries. Unfortunately, they are still too costly and no energy giant could afford the price of the colossal capacity required to balance the grid. So what is the solution? Transfer the price over to the consumer and force them to purchase the lithium-ion battery in the form of an electric car.

THIS IS THE PLAN OF BOTH ENERGY and car companies: make the electric car an integral part of the energy system. “We have the unique opportunity to break with the traditional model, where the car only receives energy from the petrol station. It could never give any energy back. But the electric car could”, explains Jill Norman. “We are working on reversible chargers which would allow for power to be returned back to the grid. Today, Zoe's 50-kilowatt battery can ►

ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:
ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г.
КЪМ 31.12.2020 Г. – С 417 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 1,5 МЛРД. ЛЕВА УПРАВЛЯВАНИ
НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).
ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.,
ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.

**Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.*

С грижа за Вас!

► power an average home for 6-7 days. Including heating. In a few years you will be able to come home in the evening, plug your home into your car and get electricity from it when the price of grid power is at its highest. Then you can set the car to charge at 02:00 am when the price is at its lowest.

So electric companies are no longer looking at electric vehicles as a threat, but instead as a unique opportunity for them to stabilise their grids.”

THIS PLAN SOUNDS APPEALING ENOUGH.

But there is one delicate detail: a significant part of power transmission networks are not capable of handling such loads. They would need to be rebuilt: a project that would cost hundreds of billions, and according to some estimations, trillions of euro. The question is will this attempt to terminate expensive oil and gas dependability prove to be more expensive than the dependability itself. At this stage, it is still too early for

There is a delicate detail: a significant part of power transmission networks are not capable of handling such loads. They would need to be rebuilt: a project that would cost hundreds of billions, or even trillions

anyone to give a definite answer to this question.

AND ACTUALLY, THE SAME IS TRUE OF OUR NORWEGIAN EXAMPLE.

The truth is that it is still too early for us to assess the effects of electric cars on grids and power consumption – they are simply not ubiquitous enough. The share of over 50% of new car sales is impressive, but electric cars are still not even a quarter of all cars in Norway. And even with more sales, Norway simply does not have a dense enough population – with only 16 people per square kilometre (Bulgaria has 62 people per square kilometre). Effects in the country would likely not be the same as those in a densely populated country of millions.

But one of these effects could already be emerging: during the past decade, the prices of household electricity in Norway increased from 24,7 eurocents per kilowatt-hour, to nearly 27 eurocents. Are Tesla and co. responsible for this? We have yet to see. ■

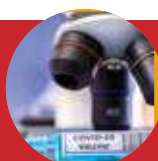
МЕТАЛНА
ДИПЛОМАЦИЯ

"Студената война" между Китай и САЩ навлиза в нова фаза, ако се съди по разкритието на The Financial Times, че властите в Пекин обмислят ограничения върху износа на т. нар. редки земни елементи, за да блокират развитието на американския военно-промишлен сектор. Изданието се позовава на специалисти от китайския минен сектор, които са били разпитвани от правителството

колко зависи са от продукцията им компаниите от САЩ и ЕС.

В потвърждение на това китайското правителство създаде преди проект на нови насоки за сектора. В тях има предложения за блокиране на разработването на нови находища и ограничения върху преработката с цел "опазване на природните ресурси и защита на околната среда". ▶

40 | **ФИАСКО ПО БРЮКСЕЛСКИ**
FIASCO BRUSSELS STYLE

44 | **БАЙДЪН УТЕШИТЕЛЯТ**
BIDEN THE COMFORTER

METAL DIPLOMACY

The “Cold War” between China and the USA enters a new phase judging by the discovery of The Financial Times that Beijing authorities are planning restrictions on so called rare-earth elements in order to block the development of the American industrial-military sector.

The issue cited specialists in the Chinese mining sector who were interrogated by the government regarding how much their production depends on US and EU companies. In confirmation of this, the Chinese government created a project for new sector guidelines. They contain proposals for blocking the development of new deposits and restrictions on processing for the purpose of “protecting natural resources and the environment”.

Rare-earth elements are a group of 15 dense metals in the lanthanide group with atomic numbers between 57 and 71 (scandium and yttrium, which have different properties but are found in the same locations as the lanthanides, are often put in the same group). They are not rare in the literal meaning of the word – the content of cerium in the Earth's crust, for instance, is 68 parts in a million, more than copper. But they are spread out too

far and wide and it is rare to find ores suitable for industrial extraction. Currently, nearly 81% of global production is by China and Australia alone has a relatively large extraction.

The role of rare-earth elements has been growing steadily during the past few years – they are used as catalysts in oil refineries, for the production of lasers, LED light bulbs, in medical equipment such as MRIs and PET scans. Neodymium is required for the manufacture of electric cars, samarium can be found in the control rods of nuclear reactors, gadolinium is indispensable when it comes to the production of semiconductors and computer memory, erbium is used in infrared lasers and optic fibres and so on, and so on. Things such as smartphones, electric cars and photovoltaic generators are inconceivable without these metals, and the EU's Green Deal means that the community will be increasingly dependent on them if they lack their own substantial production capacities.

A year ago, Donald Trump started initiatives for increasing the US extraction of rare-earth elements – a policy that will likely be continued by Joe Biden. ■

► Редките земни елементи са група от 15 плътни метала в групата на лантанидите, с атомни числа между 57 и 71 (към тях често се добавят скандият и итрият, които са с различни свойства, но се откриват в същите руди като лантанидите). Те не са редки в буквалния смисъл – съдържанието на церий в земната кора например е 68 части на милион, повече от медта. Но са твърде разпръснати и рядко се срещат руди, подходящи за промишлен добив. Понастоящем близо 81% от световното производство се пада на Китай, и единствено Австралия има относително голям добив.

Ролята на редките земни елементи расте непрекъснато в последните години – те се използват като катализатори в петролните рафинерии, за производството на лазери, светодиодни крушки, в медицински техники като ядрено-магнитния резонанс и ПЕТ-скенерите. Неодимът е нужен за производството на електромобили, самарий има в контролните пръти на ядрените реактори, гадолиният е незаменим при производството на полупроводници и компютърна памет, ербият участва в инфрачервените лазери и оптичните влакна, и така нататък. Неща като смартфони, електромобили и фотоволтаични генератори са немислими без тези метали, а “зелената сделка” на ЕС означава, че общността ще става все по-зависима от тях, без да разполага със значимо собствено производство. Преди година Доналд Тръмп започна инициативи за увеличаване на собственения добив на редки земни елементи в САЩ – политика, която вероятно ще бъде продължена и при Джо Байдън. ■

С ПОГЛЕД
към твоето бъдеще!

Пенсионно осигуряване
Животозастраховане
Общо и здравно застраховане

ФИАСКО ПО БРЮКСЕЛСКИ

Неуспехът на Еврокомисията с ваксините хвърля госта дебела сянка върху "Зелената сделка" на фон дер Лајен

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Майкъл О'Лиъри, скандалният основател на бюджетния превозвач Ryanair, никога не се е славел със сдържаност и деликатен изказ. Едва ли някой е останал изненадан, когато той посъветва лидерите на ЕС и родната му Ейре да "си измъкнат най-последните" (без да уточнява откъде), и да си свършат работата с прословутите масови ваксинации срещу Covid-19.

ИЗЕНАДВАЩОТО В СЛУЧАЯ Е ДРУГО: че много анализатори, известни с умереността и добрия си тон, сега използват госта по-остри фрази от О'Лиъри, за да обрисуват провала на Европейската комисия и в частност на лидера ѝ Урсула фон дер Лајен. "Неуспехът на ЕС да достави навреме ваксините срещу Covid-19 е голям политически скандал", писа уважаваният коментатор на The Financial Times Гидиън Ракман. "За някои водещи политици, той е дори фиаско, което потенциално може да сложи край на кариерите им. Онези на огневата линия са Урсула фон дер Лајен, президент на Европейската комисия, Еманюел Макрон, президент на Франция, и Йенс Шпан, здравен министър на Германия и потенциален бъдещ канцлер".

Известният експерт по оценка на риска д-р Джон С. Хълсман отива дори по-далеч. "Предвид дългия, некомпетентен досегашен опит на Урсула фон дер Лајен, в частност, и склеротичната, интелектуално невдъхновяваща брюкселска бюрокрация като цяло, не може да бъде изненада... че ЕС ще провали в този жизненоважен тест", писа Хълсман в коментар за Arab News.

СУХАТА СТАТИСТИКА НЕ ОСТАВЯ МЯСТО за съмнение в провала на Европейската комисия.

Към средата на февруари Израел е поставил средно 82 дози ваксина за всеки сто души от населението си. Обединените арабски емирства могат да се похвалят с 54 дози на сто души. Великобритания - с 25, Съединените щати - с 18, и дори нашата съседка Сърбия, макар далеч да не е сред богатите държави, е успяла да постави по 14 дози на сто души, благодарение най-вече на дарените от Китай ваксини.

На този фон постижението на Европейския съюз от средно 5.5 поставени дози на сто души изглежда жалко. Разбивката по държави също не вдъхновява: под 6 дози на сто души в Испания, 5.6 в Германия, 5.4 в Ита-

лия, 5.1 във Франция... България е на опашката с 1.3 поставени ваксини на 100 души, което показва до голяма степен и какво доверие будят у населението "лицата" на борбата срещу Covid-19 Мутафчийски, Кантарджиев, Кунчев и пр.

Компанията за анализ на данни Airfinity изчисли в началото на февруари, че при текущите темпове Великобритания ще постигне нужните за колективен имунитет 75% ваксинирани на 14 юли. Съединените щати ще го направят към 9 август. Европейският съюз - чак на 21 октомври. На практика това означава още един пропилян летен сезон, още две тримесечия лишения за бизнеса и гражданите, да не говорим за здравните последици. Цената на размотаването на ЕК с ваксините се измерва в стотици милиарди евро.

РАЗБИРА СЕ, МНЕНИЕТО ЗА ВАКСИНИТЕ не е еднозначно. Немалко уважавани световни специалисти обърнаха внимание на твърде ускорените срокове, в които бяха разработени тези ваксини, и на по принуда твърде съкратените клинични изпитания. Ако ЕК бе изтъкнала такива аргументи, предпочитайки да изчака, това щеше да е разбираемо. Но

всъщност още в началото на миналото лято комисията посочи ваксинирането като първостепенна задача и средство да се сложи край на кризата. Така че провалът е извън всякакво съмнение. Уважаваният германски вестник Die Zeit стигна дотам, че обяви Европейската комисия за "най-добрата реклама за Brexit: тя действа бавно, бюрократично и по протекционистки маниер. И ако нещо се обърка, вината е на всички останали, само не и нейна".

ПОСЛЕДНОТО НЕ Е ПРЕУВЕЛИЧЕНИЕ. Първата реакция на кръга около фон дер Лайен срещу надигащата се критична вълна бе да насочи пръст към Валдис Домбровскис, защото стратегията за ваксинирането и контролът върху износа били от компетенцията на... еврокомисаря по търговията. Това подтикна бившия финландски премиер Александер Стуб да напомни в Twitter: "Правило номер 1 за всеки лидер: ако организацията ти се издъни, никога не стоварвай вината върху екипа си публично" След това в интервю за Suddeutsche Zeitung самата фон дер Лайен призна, че комисията ѝ може и да е допуснала някои грешки в комуникацията, и че трябвало по-ясно да

обясни на хората трудностите, свързани с масовото производство на ваксините. "Разбира се, една отделна държава може да бъде бърза като скоростна лодка, докато Европейският съюз е по-скоро като танкер", добави фон дер Лайен.

ТОВА ПРОЗРЕНИЕ ОБАЧЕ ОЩЕ ПО-ОСТРО ПОСТАВЯ ВЪПРОСА защо тогава Европейската комисия толкова настояваше именно тя да ръководи и организира ваксинациите. Обичайната практика на общността е всяка страна сама да решава здравните си въпроси. Фон дер Лайен, подкрепена от френския президент Макрон и германския здравен министър Шпан, успя да убеди правителствата този път да оставят задачата на нея. Аргументацията изглеждала логична: чрез тази централизация да се избегне вътрешната конкуренция между отделните членки за ваксините, и задълбочаването на разрыва между бедни и богати в ЕС.

Това щеше да е много силен ход в полза на европейското единство, ако бе изпълнен умело. Но сега е всъщност истински автогол. На практика, за да няма избързали и изостанали в състезанието за

ваксините, Еврокомисията се погрижи... Всички да изостанат заедно. Малко като в един позабравен съветски виц: на една от първите манифестации след революцията една бабичка пита младежите "За какво се борят тези болшевику?". "Борят се, за да няма богати, бабичко", обясняват ѝ те. А тя поклаща глава: "Странно. А пък едно време декабристите се бореха да няма бедни".

В КАКВО КОНКРЕТНО СЕ ИЗРАЗЯВА НЕУСПЕХЪТ на Брюксел? Първо, в твърде мудните преговори с доставчиците на ваксини - което при нормални обстоятелства можеше да мине и за позитив, за търсене на изгодна цена. Но при криза, струваща хиляди животи и стотици милиони евро всеки ден, това претакане е почти престъпление. Второ, комисията твърде много сви избора си от доставчици - докато други правителства се застраховаха, сключвайки договори с по пет-шест компании. И накрая тя сключи договор с Astra-Zeneca, който според много независими юристи е пълен с пробойни и недовглеждания, и после се изпокара с компанията, от която зависят доставките ѝ. Много може да се каже и за отговорността на самия фармацевтичен гигант в случая, но поне за едно от Astra-Zeneca са прави: договорът им с Великобритания датира три месеца преди този с ЕС. Гидиън Ракман цитира високопоставен човек в Брюксел, според когото "ако заключението е, че по този въпрос на живот и смърт комисията е била некомпетентна, това е за оставка".

ОСТАВА И ВЪПРОСЪТ ЗА ИСТИНСКИТЕ МОТИВИ на Фон дер Лайен и кръга около нея толкова много да искат контрола върху ваксинационния процес. Според Ракман са са видели "в пандемията възможност да разширят властта на ЕС. Следвайки изтърканото брюкселско клише, че общността винаги прогресира във времена на криза, те натиснаха, за да си осигурят повече контрол". Неприятният рикошет от усилията им обаче сега хвърля сянка и върху други области, в които комисията има водеща роля. Фон дер Лайен със своята Зелена сделка представи един изключително амбициозен икономически план. Той предвижда пълно преобразяване на всички индустрии и сфери на обществото на Стария континент; доброволен отказ от конкурентните предимства в области като химическата промишленост, транспорта и автомобилостроенето, и хипотетичната им замяна с нови, различни предимства. Но ако комисията е неспособна да се справи с проста задача като поръчването и разпределянето на ваксини, какво да очакваме от нея при опита да осъществи най-сложния и рискован икономически план в историята? ■

A Brussels Fiasco

The European Commission's failure when it comes to vaccines casts a heavy shadow on Von der Leyen's Green Deal.

By KALIN ANGELOV / Photography SHUTTERSTOCK

Michael O'Leary, the controversial founder of the budget airliner Ryanair, is not known for his reserved and delicate phrasing. It came as no surprise when he advised the leaders of the EU and his home country, Ireland, to "get their finger out" (not specifying from where exactly) and do their job with the infamous mass vaccinations for Covid-19.

THE SURPRISE CAME FROM ELSEWHERE: a lot of analysts known for their moderation and good tone, are now using much sharper language than O'Leary's to describe the failure of the European Commission and more specifically, that of its leader Ursula von der Leyen. "The EU's failure to deliver Covid-19 vaccines at pace

is a major political scandal", said the respected commentator Gideon Rachman to The Financial Times. "For some leading politicians, it is a potentially career-ending fiasco. Those in the line of fire include Ursula von der Leyen, president of the European Commission; Emmanuel Macron, president of France and Jens Spahn, Germany's health minister and a potential future chancellor." The famous risk assessment expert John C. Hulsman, went even further. "Given the long, dismal record of European Commission President Ursula von der Leyen, specifically, and the sclerotic, intellectually uninspired Brussels bureaucracy in general, it cannot be a surprise to any semi-competent political risk analyst that the EU has failed this vital test", Hulsman wrote in a comment for Arab News.

DRY STATISTICS LEAVE NO DOUBT as to the failure of the European Commission.

As at the middle of February, Israel has given an average of 82 vaccine doses per even 100 people of its population. The United Arab Emirates boast 54 doses per 100 people. The UK – 25, the US – 18 and even our neighbour, Serbia although far from one of the wealthy nations, has managed to vaccinate 14 out of every one hundred people, mainly due to the vaccines donated by China.

COMPARED TO THIS, THE EU'S achievement of an average of 5.5 doses is laughable. The breakdown by country also fails to impress: under six doses in Spain, 5.6 in Germany, 5.4 in Italy, 5.1 in France... Bulgaria is on the tail end

with 1.3 vaccines per 100 people, which largely shows how much trust the faces of vaccination garner in the Bulgarian public – Mutafchiyski, Kantardzhiev, Kunchev, etc.

THE THE DATA ANALYSIS COMPANY AIRFIN-ITY calculated at the start of February that at the current rate, Great Britain will reach the 75% vaccinations required for herd immunity on 14 July. The US will reach that milestone around 9 August. The European Union – as late as 21 October. This practically means another wasted summer season, two more quarters of destitution for businesses and citizens, not to mention the medical consequences. The price the EU paid for mucking about with vaccinations will be measured in hundreds of billions of euro.

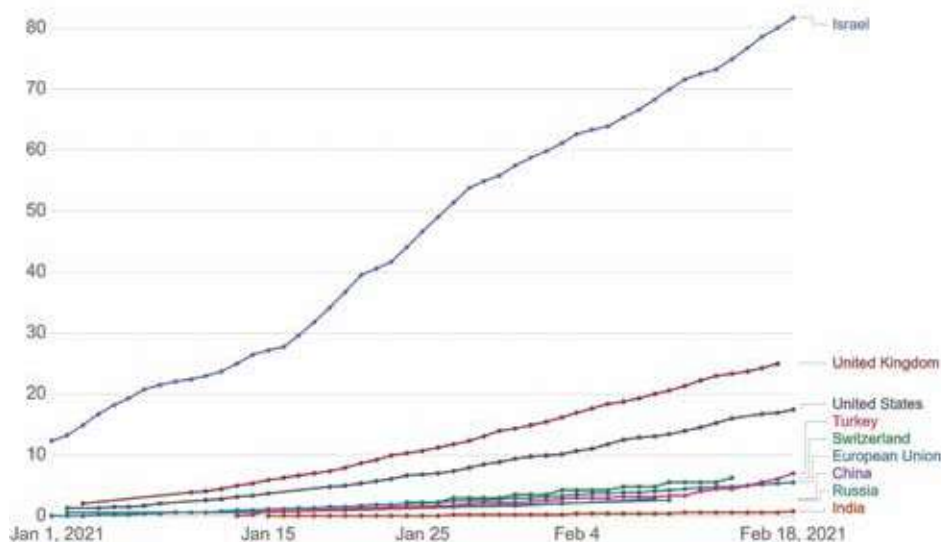
NATURALLY, PUBLIC OPINION ON VACCINES is far from uniform. Many world-renowned experts paid attention to the rushed development of the vaccines and the unavoidably shortened clinical trials. If the EU had put forth arguments such as these and opted to wait, it would be understandable. But what happened was that at the start of summer last year, the Commission declared vaccination their number one priority and the only means of ending the crisis. So the fact that this has been a failure is beyond any doubt. Die Zeit even went so far as to declare the European Commission has unwittingly provided “the best advertisement for Brexit: is acts slowly, bureaucratically and in a protectionist manner. And if something goes wrong, it's everyone else's fault.”

THE LATTER IS NO EXAGGERATION. The first reaction of Von der Leyen's circle to the rising wave of criticism was to point a finger at Valdis Dombrovskis, because the vaccination strategy and export control were supposedly within the Trade Commissioner's competence. This prompted the former Finnish Prime Minister Alexander Stubb to remind on Twitter: “Number one rule of any leader: if your organisation screws up; never, ever blame your team publicly.”

Following this, in an interview for *Süddeutsche Zeitung*, Von der Leyen herself admitted that the Commission may have made some mistakes in communication and that it should have explained to people in more detail what difficulty they were facing in the mass production of the vaccines. “I am aware that alone a country can be a speedboat, while the EU is more like a tanker”, said Von der Leyen.

BUT THIS REVELATION BEGS THE QUESTION even more pressingly of why the European Commission insisted on her specifically leading and organising vaccinations. It is the Community's usual practice for each country to resolve their own healthcare issues. With the support of the French President Macron and the German Fed-

ПОСТАВЕНИ ВАКСИНИ КЪМ 19 ФЕВРУАРИ
VACCINES APPLIED AS OF FEBRUARY 19

Die Zeit even went so far as to declare the European Commission has unwittingly provided “the best advertisement for Brexit”

eral Minister of Health Spahn, Von der Leyen managed to convince governments to leave the task to her this time. The argumentation sounded solid: using centralisation to avoid internal competition between the different member states for vaccines, as well as the exacerbation of wealth inequality in the EU.

This would have been a big hit for European unity, if it had been handled competently. But now, it has backfired. In reality, in order for there to be no one left behind in the vaccine race, the European Commission made sure....that everyone is left behind. Just like in an old Soviet joke: during one of the first manifestations, an old woman asked the youngsters “What is it these Bolsheviks want?” “They want there to be no more rich people, old mother”, they explained. And she shakes her head: “How odd. It wasn't long ago the Decembrists wanted there to be no more poor people”.

WHEREIN LIES BRUSSELS' FAILURE EXACTLY? First, in the slow negotiations with vaccine suppliers, which under normal circumstances could have been a plus for negotiating a more favourable price. But during a crisis which is claiming thousands of lives and costing hundreds of millions of euro a day, such a delay is borderline criminal. Secondly, the Commission severely limited its supplier options – while other governments opted for coverage and signed contracts with several companies. In the end, it opted to sign with Astra-Zeneca – a contract which according to many independent lawyers

is full of loopholes and oversights, and then it picked a fight with the company ensuring the deliveries. A lot can be said about the responsibility of Big Pharma here, but in one respect at least, Astra-Zeneca was right: their contract with the UK is dated three months earlier than that with the EU. Gideon Rachman quoted a senior Brussels figure saying “If the conclusion is that the commission has been incompetent, on a matter of life and death, that's a resignation issue.”

ANOTHER ISSUE IS THAT OF THE SPANISH motivation of Von der Leyen and her circle wanting control over the vaccination process. According to Rachman, they saw “the pandemic as a great opportunity to expand EU powers”. Following the well-worn Brussels dictum that the EU always progresses at times of crisis, they pushed to take control.” But their efforts backfired and they now cast doubt on other fields where the Commission has authority. With her Green Deal, Von der Leyen presented an incredibly ambitious economic plan. It entailed a full transformation of all industries and areas of the Old Continent's community, a voluntary waiver of the competitive advantages in areas such as the chemical industry, transport and automotive, and a hypothetical switch to new, different advantages. But if the Commission is incapable of dealing with a task as simple as ordering and distributing vaccines, what can we expect when it attempts to pull off the most complicated and precarious economic plan in history? ■

БАЙДЪН УТЕШИТЕЛЯТ

Какво ще промени и какво няма в американската политика новият президент?

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Егин великолепен журналистически портрет нарича Джо Байдън „назначеният опечален“, “the designated mourner”.

Определението идва от фентъзи на Дейвид Хеър и описва основното качество на новия президент на САЩ, понесъл огромни лични страдания, загубил жена и две деца – да утешава, да прегръща (главно жени), да успокоява. Затова всички очакват, че той ще заеме с това да лекува пандемията, разделението и другите рани на Америка.

МОЖЕ БИ СЪЩОТО ОЧАКВА И СВЕТЪТ: Байдън да пипа с кадифена ръкавица там, където Доналд Тръмп удряше с бокс. С други думи, да бъде всичко онова, което не беше неговият предшественик - повелителят на Туитър, императорът на гнева, майсторът на сделките.

Само че разликите няма да бъдат чак толкова драматични, особено по стратегически въпрос номер едно - Китай. По силата

на двупартиен консенсус, конфликтът с Пекин се превръща в постоянен вектор на американската политика.

БАЙДЪН ЩЕ ПРОМЕНИ СТИЛА, а това не е малко за увлечения по външните жестове свят. Ще върне либералите интернационалисти в американската дипломация, като се облекне на традиционната култура на Държавния департамент с нейния естествен левичарски импулс. Ще търси многостранни формати и съюзници, особено сред старите приятели на САЩ – Европейският съюз, Япония, Корея. Западна Европа вече даде знак, че го харесва. Помним това чувство от 2008, когато Барак Обама замени Джордж Буш младши: отчаяният опит на европейеца да се влюби отново в една Америка, която току-що го е разочаровала, но която той не може да си позволи да загуби. Затова Байдън бърза да изпълни някои от мечтите на европейците, които, по Робърт Кейгън, са “от Венера”, за разлика от

американците, които са “от Марс”. Връща се в Парижкото споразумение за климата, спира тихата война с Брюксел и започва да се държи прилично в НАТО. Но основните искания на САЩ остават: европейците да поемат повече разходи за собствената си отбрана и да не прекаляват с руските газопроводи.

ВПРОЧЕМ, ЗА РУСИЯ. Мнозина почитатели на черно-бялото мислене виждат нещата простиичко: Тръмп и Путин се разбираха, следователно Байдън и Путин ще се бият. И първото, и второто не са докрай верни. Тръмп не сваля санкциите и въоръжаваше Украйна, Байдън пък, като вицепрезидент на Обама, участваше в презареждане с Москва. С други думи, ще има и напрежение, и диалог. Кое ще надделее, ще покажат конкретните събития, а не идеологическите прокоби.

Очаква се решителен обрат в Близкия изток: Америка да се върне в ядреното спора-

зумение с Иран и да се отдалечи от приятелите на Тръмп - израелецът Нетаняху, бин Заид от Обединените арабски емирства и принц Салман от Саудитска Арабия. Тук Байдън има само една възможност: да договори по-амбициозен договор с Иран от Обама. Иначе ще прилича на поражение.

ДА НЕ ЗАБРАВЯМЕ, ЧЕ ВСЕКИ АМЕРИКАНСКИ ЛИДЕР налага своята мода. Тръмп напълни света с тръмпчета и, преди да вдъхнови свои подобия, Байдън трябва да намери общ език с почитателите на своя предшественик. Ето, Борис Джонсън побърза да поздравя новия президент, все едно нищо не е било. Как ще му се получи с ирландеца Джо, нямам идея. Сега на ход са Болсонару от Бразилия и Лопес Обрадор от Мексико. Да видим как ще подходи премиерът на Словения Янез Янша, известен като "Маршал Туито". Гордият сънародник на Мелания доскоро твърдеше, че Тръмп е спечелил изборите. Сега трябва хем да

изяде храбрите си туитове, хем да се примира, че вече няма свой човек в Белия дом.

НА БАЛКАНИТЕ ЩЕ ИМА ОБНАДЕЖДЕНИ И УГНЕТЕНИ, особено след опита за трампа, насърчавана от Тръмп и неговия човек Ричард Гренел. Размяната на територии между Сърбия и Косово отива в коша за провалени идеи. От това губят сегашният президент на Сърбия Александър Вучич и бившият на Косово Хашим Тачи. Босна и Херцеговина печели: бившият сенатор Джо Байдън пази в биографията си знакова визита във воюващо Сараево през 90-те. Много трябва да внимава Турция. Макар че не одобряваше турската политика, Тръмп си говореше с Реджеп Тайип Ердоган. Новият държавен секретар Антъни Блинкен обаче излъчи категорично послание – "Турция не се държи като съюзник".

Но ако някой на Балканите си представя, че Байдън ще го възвиси или възкреси, да пита онези, които заложиха на Тръмп. Не

спечелиха кой знае какво, а сега се гледат с наведени глави. Никой не харесва подмазвачите на победителя; за подмазвачите на загубилия няма пощада.

ВЪОБЩЕ, СВЕТОТ ИМА ДА СЕ ПРОМЕНИ от усмивките, презръдките и жестовете на Джо Байдън. Но "назначеният опечален" знае голямата тайна на политиката: тя е това, което си ти. Твоят образ е твоето послание. Ако искаш да лекуваш рани, трябва да заприличаш да утешител. А гали ще успееш, само Господ знае. Както Байдън е научил от личен опит, Той и само Той праща щастията и нещастията, епидемиите и войните, победите и пораженията.

На нас, слабите хора, ни остава едно: да се усмихнем на успеха и да се утешим след загубата. Нека не подценяваме Байдън, който е доказал, че умее второто. В живота няма нищо по-сигурно от загубата – и затова печелят онези, които знаят как да я презръднат с достойнство. ■

BIDEN THE COMFORTER

What will the new president change and not change in American politics?

By BOYKO VASILEV / Photography SHUTTERSTOCK

A superb journalistic description has referred to Biden as 'the designated mourner'.

This definition comes from a David Hare fantasy and describes the main asset of the new US president, who sustained great personal suffering, lost a wife and two children: to comfort, to embrace (mainly women), to calm down. Therefore, all expect that he will take to curing the pandemic, the division and other US wounds.

PROBABLY THE WORLD EXPECTS THE SAME:

to touch with a velvet glove where Donald Trump was boxing. In other words, to be everything that his predecessor was not - the ruler of Twitter, the emperor of anger, the master of deals. Only the differences will not be that dramatic, especially in strategic issue number one - China. By virtue of a bipartisan consensus, the conflict with Beijing is becoming a constant vector of American policy.

BIDEN WILL CHANGE THE STYLE and this is not a small thing for a world obsessed with open gestures. He will bring liberal internationalists

back into American diplomacy, drawing on the traditional culture of the State Department with its natural leftist urge. He will look for multilateral formats and allies, especially among the US old friends - the European Union, Japan, and Korea. Western Europe has already given the signal that it likes him. We remember that feeling from 2008, when Barack Obama replaced George W. Bush: the European's desperate attempt to fall in love again with an America that had just disappointed him, but which he could not afford to lose.

That is why Biden is trying to quickly fulfil some of the dreams of the Europeans who, according to Robert Kagan, come 'from Venus,' as opposed to Americans who come 'from Mars'. He is returning to the Paris Agreement, stopping the quiet war with Brussels, and beginning to behave decently in NATO. But the main demands of the United States remain: Europeans to bear more costs for their own defence and not to go too far with the Russian gas pipelines.

HAVING MENTIONED RUSSIA, many fans of black-and-white thinking see things simply:

Trump and Putin understood each other, so Biden and Putin will fight. Both claims are not entirely true. Trump did not lift sanctions and was arming Ukraine, Biden in turn, as Obama's Vice President, was involved in resetting with Moscow. In other words, there will be both tensions and dialogue. What will prevail will be shown by particular events, not portentous ideologies.

A decisive U-turn is expected in the Middle East: America to return to the nuclear agreement with Iran and distance itself from Trump's friends - Israeli Prime Minister Netanyahu, bin Zayed of the United Arab Emirates and Prince Salman of Saudi Arabia. Here Biden has only one option: to negotiate a more ambitious agreement with Iran than Obama. Otherwise, it will look like a defeat.

LET US NOT FORGET THAT ANY AMERICAN PRESIDENT imposes his fashion. Trump has filled the world with Trump-like dwarfs, while, before inspiring his imitators, Biden must find common ground with the supporters of his predecessor. Boris Johnson for one hurried to greet the new president, as if nothing had happened. How

he will deal with the Irishman Joe, I have no idea. Next in turn come Bolsonaro of Brazil and Lopez Obrador of Mexico. Let's see how the Prime Minister of Slovenia, Janez Janša, known as 'Marshal Tweeto' will act. Until recently, Melania's proud compatriot claimed that Trump had won the election. Now he must both eat his bold tweets and come to terms with the fact that he no longer has a man of his own in the White House.

THERE WILL BE HOPE AND GLOOM IN THE BALKANS, especially after the swap attempt, encouraged by Trump and his man Richard Grenel. The exchange of territories between Kosovo and Serbia goes to the waste idea basket. The president of Serbia, Aleksandar Vučić, and the former president of Kosovo, Hashim Thaçi, are losing out. Bosnia and Hercegovina wins: Former Senator Joe Biden keeps in his Resume a landmark visit to war-torn Sarajevo in the 1990s. Turkey will have to be most careful. Although he disapproved of Turkish policy, Trump was on speaking terms with Erdogan. The new Secretary of State Anthony Blinken, however, launched a strong message: 'Turkey does not

behave as an ally.'

But if anyone in the Balkans imagines that Biden will exalt him or resurrect him, let him ask those who bet on Trump. They did not earn that much, and now their heads are down. No one likes the winner's backscratches; there is no mercy for the loser's backscratches.

OVERALL, THE WORLD WILL NOT CHANGE with Biden's smiles, hugs and gestures. But the 'designated mourner' knows the great secret of politics: it is what you are. Your image is your message. If you want to heal wounds, you have to look like a comforter. And only God knows whether you will succeed. As Biden has learned from personal experience, He and He alone sends happiness and misery, epidemics and wars, victories and defeats.

We, the weak humans, have one thing left: to smile at success and take comfort after the loss. Let's not underestimate Biden, who has proven that he can do the latter. There is nothing more certain in life than loss - and therefore those who know how to embrace it with dignity gain. ■

Надеждни куриерски услуги за страната и чужбина

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.

ФАЛШИВИТЕ И "ПРАВИЛНИТЕ" НОВИНИ

Могат ли традиционните, уважавани медии да се окажат по-голяма заплаха за демокрацията от измислиците и дезинформацията?

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Публикувай, и бъди проклет!". Оригиналната фраза е на херцог Уелингтън към един издател, който го изнудвал за пари, за да не отпечата пикантните спомени на една от бившите му любовници. Но през XX век нов живот ѝ вдъхна Джеймс "Скот" Рестън, един от легендарните редактори на "Ню Йорк Таймс". Той я бе окачил над бюрото си, но вече с нов смисъл: от гледна точка на журналиста "публикувай и бъди проклет" означава да отпечаташ фактите, без да се съобразяваш с последствията. Ако се замислите, това е и единственият начин журналистиката да изпълнява ролята си на "пазач на пазачите", на страничен изобличител на грешките на важните обществени фигури. Тази роля е едната от двете най-солидни опори на демократичното общество, заедно с честната и независима съдебна система.

НО 2020 ГОДИНА ХВЪРЛИ ОГРОМНА ВЪПРОСИТЕЛНА върху това. Коронавирусът,

Black Lives Matter, #MeToo, президентските избори в САЩ, растящите различия в ЕС, Brexit: отразяването на тези явления в много от водещите световни издания ни кара да се питаме дали те не са заменили "отпечатай фактите, без ти пука за последствията" с далеч по-удобното "отпечатай си мнението, без да ти пука за фактите". Едно от най-уважаваните финансови издания в света написа на първата си страница, че претенциите на Доналд Тръмп за изборни манипулации са "доказано изфабрикувани". Между това твърдение и предявяването на въпросните претенции не бяха минали и два часа. Ясно е, че в случая става дума за мнение, а не за "доказано" оборени факти.

THE NEW YORK TIMES - ИЗДАНИЕТО С НАЙ-МНОГО НАГРАДИ Pulitzer в историята, дългогодишен символ на свободата на словото и на прогресивната журналистика, наскоро уволни опитния си репортер Доналд Макниъл, защото по време на едно ►

► пътуване с ученици до Перу използвал думата негър (nigger). Впоследствие се оказало, че един от младежите разказал на репортера за свой съученик, който навремето бил използвал същата дума в едно видео, и го попитал дали въпросният съученик трябва да бъде изключен заради това. Макниъл повторил думата, докато му отговарял. Много от учениците обаче го чули и подали оплаквания. Първоначално Макниъл отхвърлил обвиненията като нелепи. Но след това 150 от собствените му колеги от Times подписаха петиция, настоявайки той да се извини. В крайна сметка Макниъл бе уволнен. Не помогна защитата от скандализирани интелектуалци като писателя Рог Дреър ("един от най-шокиращите примери за cancel culture, културата на изключването"). Не помогнаха възражения на коментатори като Чарлз Куук, че има "основна разлика между използването на расов епитет в хода на дискусия за употребата на расовите епитети, и използването на расов епитет като начин да принизиш или обидиш някого". Не помогна и коментарът на собствения му колега Брет Стивънс в защита на Макниъл, който Times отказа да публикува. Главният редактор Дийн Бакет отсече, че "намерението на говорещия няма никакво значение, когато се отнася до расистки епитети като Н-думата". Става дума за същия вестник, в който преди десетилетие тъмнокожата писателка Джил Нелсън призоваваше да спре сатанизирането на думата "негър", защото тя е "нормална част от езика". "Какво следва? Да заменим червеното с оранжево в картините на някои художник, защото някои смятат червения цвят за твърде агресивен?", попита тогава Нелсън. Но Times отпреди 10 години явно е доста различен от Times през 2021.

ВПРОЧЕМ ТОВА ЯВЛЕНИЕ НЕ СЕ ОТНАСЯ само до The New York Times. Стан Вишновски, дългогодишният главен редактор на Philadelphia Inquirer, бе принуден да подаде оставка, след като в разгара на бунтовете около Black Lives Matter публикува статия със заглавие Buildings Matter, Too - един доста разумен призив да се спре вандализмът и опожаряването на сгради, които са паметници на културата. После издателите на вестника се извиниха за тази "ужасяващо погрешна" интерпретация на събитията. Успоредно с това Times пък уволни редактора си Джеймс Бенет за уводна статия, в която той препоръчваше армията да се намеси, за да спре грабежите и вандализма. Но тези крещящи примери за развихрената политкоректност не са основният проблем на съвременната журналистика, а по-скоро едно от многото му проявления. Основният

проблем, както писа възмутеният издател на Harper's Magazine Джон Р. Макартър, е, че "сякаш вече няма консенсус каква роля играе журналистиката в една демокрация или в една диктатура, или защо някои с плуралистично, опозиционно или реформистко мислене изобщо би пожелал да прави днес кариера във вестници и списания".

ДОРИ И ОТКАЗЪТ ОТ ПОЛИТИЧЕСКАТА КОРЕКТНОСТ и културата на изключването не биха спасили тази професия, подозира Макартър в статията си, озаглавена "Упадъкът на американската журналистика", и публикувана от британския Spectator. Основният ѝ проблем е не в тях, а във все по-голямата категоричност и егностранчивост, и във все по-рядкото търсене на

"другата страна на историята". Ако в миналото левите издания предлагали алтернативните гледни точки, днес, колкото и да е курioзно, тази функция се изпълнява от дясната преса. Тъкмо таблоидът The New York Post на Мърдок публикува защитата за Маклийн от Брет Стивънс, свалена преди това от Times. А миналата пролет Деубиг Кац, основателят на Yale-Griffin Prevention Research Center към Йейлския университет, бе принуден да се обърне към Fox News, защото нито една "прогресивна" медия не пожелала да тиражира гледната му точка, че паническите първоначални мерки срещу коронавируса носят повече вреди от самата инфекция. След това Кац бе поканен и от Бил Маер по НВО, който го попита: "Защо по Fox, докторе? Не ми изглеждате Fox-

тип човек?". На което Кац отвърна съвсем честно: "Защото само те се съгласиха да ме изслушат".

Дотук говорихме за Америка, но същите явления се наблюдават и навсякъде другаде - от Великобритания и Франция през Източна Европа, та чак до Далечния изток.

В България хората от по-старите поколения добре познават усещането вестникът да ти казва какво да мислиш, вместо да те запознава с фактите. Шокиращо е само днес да виждаме същото от западни издания, които толкова дълго сме свързвали със свободомислието, с търсенето на истината и с най-високите стандарти в журналистиката. Как изобщо се стигна готам? Основната причина е, разбира се, икономическа.

КОРЕНИТЕ НА ДНЕШНИТЕ ПРОБЛЕМИ в журналистиката могат да се проследят повече от век назад: към времето, когато вестниците и списанията започнаха да се издържат от реклама, а не от корична цена. Преди това единственият фактор, от който зависеха печалбите им, бе доверието на читателите - което им даваше завидна независимост. С появата на рекламата лоялността на издателите трябваше вече да се раздели на две - към читателите и към рекламодателите. Най-уважаваните издания успяха да запазят ясна граница между двете; при повечето други те започнаха постепенно да се смесват. И след това дойде дигиталната епоха. Приходите от продажби на хартиени вестници и списания се сринаха; в при-

ходите от реклама се намесиха могъщи посредници като Facebook и Google. Много от големите издания се оказаха на ръба на фалита или даже отвъд него; много загубиха независимостта си.

СПОМЕНАТИЯТ THE NEW YORK TIMES

ПРИЕ първо заем, а после и внушителна инвестиция от мексиканския магнат Карлос Слим; The Washington Post е вече собственост на Джеф Безос, създателя на Amazon; британското The Economist има като главни акционери наследниците на Джани Аниели, собственика на Fiat; The Financial Times бе продаден от Pearson на японската Nikkei. The Atlantic е собственост на Лорийн Джобс, вдовицата на Стив Джобс. Forbes е в ръцете на компания от Хонконг, за която според някои твърдения стоят китайски капитали. Конкуrentното Fortune бе купено от тайландски бизнесмен. Фондацията на Бил и Мелинда Гейтс е раздала над 250 милиона долара под формата на грантове за медии в целия спектър от BBC, NBC и Le Monde до The Atlantic и The Guardian.

И в миналото водещи медии са били в ръцете на големи корпорации - но обикновено корпорации от същия сектор, за които издателската работа е основна дейност. Днес за пръв път толкова голям брой издания се притежават от гиганти от съвсем други области на икономиката. Дори и да няма пряк конфликт на интереси, колко често такива издатели биха предпочели да се подадат на натиск - обществен или частен, за да предпазят основния си бизнес, вместо да защитят работата на журналистите си?

НАПОСЛЕДЪК СТАНА МОДЕРНО

Всички проблеми в обществото да се стоварват върху т. нар. "фалшиви новини". Но много по-голям проблем от тях могат да бъдат "правилните" новини, публикувани от издания, които по наследство се ползват с общественото доверие. Новини, които налагат готови гледни точки, при които няма "друга страна" и които не търпят никакво инакомислие. Ако такова е бъдещето на журналистиката, хора като Джон Макартър са прави да говорят за упадък. Но има и една причина за оптимизъм: че хората все така се нуждаят от обективни новини. Добро доказателство е споменатото британско списание Spectator, консервативно по дух издание с богата история, но с умерен обхват в последните години. През 2020 то изведнъж подобри всички рекорди по тираж - просто защото е склонно да показва различни гледни точки. Нуждата от истинска журналистика ни най-малко не е изчезнала. И ако традиционните медии не могат да я задоволят, други ще ги заместят. ■

FAKE AND 'GENUINE' NEWS

Can traditional respected media be a greater threat to democracy than fabrication and misinformation?

By KONSTANTIN TOMOV / Photography SHUTTERSTOCK

Publish, and be damned!' The original phrase was uttered by the Duke of Wellington to a publisher who blackmailed him for money so as not to release the spicy memories of one of his one-time lovers. But in the twentieth century, James 'Scotty' Reston, one of the legendary editors of The New York Times, breathed it a new life. He had hung it over his desk, but with a new meaning: from the journalist's point of view, 'publish and be damned' means to print the facts without considering the consequences. If you think about it, this is the only way for journalism to play the role of 'guardian of the guards,' a side reprobator of the mistakes of important public figures. This role is one of the two strongest pillars of a democratic society, along with a fair and independent judiciary.

BUT 2020 THREW A HUGE QUESTION MARK on this. The coronavirus, Black Lives Matter, #MeToo, the US presidential election, growing differences within the EU, Brexit: coverage of these events in many of the world's leading media makes us wonder if they have not replaced 'print the facts, not caring about the consequences' with the far more convenient 'print your opinion without caring about the facts.' One of the world's most respected financial publications wrote on its front page that Donald Trump's claims of electoral manipulation had been 'proven to be fabricated.' Less than two hours had elapsed between this allegation and the filing of the claims in question. It is clear that this is an opinion, not a 'proven' rebuttal.

THE NEW YORK TIMES, THE PULITZER PRIZE MOST-AWARDED PUBLICATION ever, a long time

symbol of free speech and progressive journalism, recently fired its experienced reporter, Donald G. McNeill Jr., for using the N-word during a trip with students to Peru. It later emerged that one of the young men had told the reporter about a classmate who had once used the same word in a video and asked him if the classmate in question should be expelled for it. McNeill repeated the word as he answered. However, many students heard it and complained. McNeill initially dismissed the allegations as ridiculous. But then 150 of his own colleagues in the NYT signed a petition urging him to apologise. McNeill was eventually fired. The defence of indignant intellectuals like the writer Rod Dreher, who described McNeill's dismissal as 'one of the most shocking examples yet of cancel culture', did not help. The objections of commentators such as Charles CW Cooke that 'there is a profound difference between using a racial epi-

nowski, The Philadelphia Inquirer's long-time editor-in-chief, was forced to resign after he published an article entitled Buildings Matter, Too in the midst of the BLM riots - a very sensible call to stop the vandalism and burning of buildings which are cultural monuments. The newspaper's publishers then apologised for this 'horribly wrong' interpretation of events. At the same time, the NYT fired its editor, James Bennet, for a leading article in which he recommended that the military intervene to stop looting and vandalism.

However, these glaring examples of violent political correctness are not the main problem of modern journalism, but rather one of its numerous manifestations. The main problem, as outraged Harper's Magazine publisher John R. MacArthur wrote, is that 'there no longer appears to be a consensus about what role journalism plays either in a democracy or a dictatorship, or why anyone with a pluralistic, oppositional or reformist bent would want to make a career in newspapers or magazines.'

EVEN ABANDONING POLITICAL CORRECTNESS and the culture of exclusion would not save the profession, MacArthur suspected in an article entitled The Decline of American Journalism, carried by The Spectator magazine. Its main problem is not in them, but in the growing categoricalness and one-sidedness, and in the increasingly rare search for the 'other side of history'. If in the past the left-wing editions offered alternative points of view, today, as strange as it is, this function is performed by the right-wing press. It was Murdoch's tabloid The New York Post that published the defence for McLean by Bret Stephens, previously removed from the NYT. And last spring, David Katz, founder of the Yale-Griffin Prevention Research Center at Yale University, was forced to turn to Fox News, because all 'progressive' media refused to disseminate his point of view, that the initial measures of panic around the coronavirus bring more harm than the infection itself. Katz was then invited by Bill Maher on HBO, who asked, 'Why Fox, Doc? You don't look like a Fox-type of person to me?' To which Katz replied in earnest: 'Because only they agreed to listen to me.'

So far we have talked about America, but the same phenomena are observed everywhere else - from Britain and France through Eastern Europe to the Far East.

In Bulgaria, people from the older generations are well familiar with the feeling that the newspaper tells you what to think, instead of acquainting you with the facts. The only shocking thing is to see the same today from Western publications, which we have associated for so long with free thinking, the search for truth and the highest standards in journalism. How did all that happen? The main reason is, of course, economic.

THE ROOTS OF TODAY'S PROBLEMS in journalism can be traced back more than a century:

to the time when newspapers and magazines began to be supported by the advertisers rather than by their cover price. Previously, the only factor on which their profits had depended was the readers' trust, which gave them enviable independence. With the advent of advertising, the loyalty of publishers had to be divided into two - the readers and the advertisers. The most respected editions managed to maintain a clear line between the two; in most others they gradually began to mix. And then came the digital age. Revenues from sales of print newspapers and magazines collapsed; powerful intermediaries such as Facebook and Google intervened in the advertising revenue. Many of the major editions found themselves on the brink of bankruptcy or even beyond; many lost their independence.

THE NEW YORK TIMES ACCEPTED A loan first and then an impressive investment by Mexican business magnate Carlos Slim; The Washington Post is now owned by Jeff Bezos, the founder of Amazon; the British Economist has as major shareholders the heirs of Gianni Agnelli, the owner of Fiat; The Financial Times was sold by Pearson to Japan's Nikkei. The Atlantic is owned by Lorraine Jobs, the widow of Steve Jobs. Forbes is in the hands of a company from Hong Kong, allegedly backed up by Chinese capital. The competitive Fortune was bought by a Thai businessman. The Bill and Melinda Gates Foundation has distributed more than USD 250 million in media grants across the spectrum from the BBC, NBC and Le Monde to The Atlantic and The Guardian. In the past, the leading media have also been in the hands of large corporations - but usually corporations in the same sector, for which publishing is the main activity. It is now the first time such a large number of publications have been owned by giants from completely different areas of the economy. Even if there is no direct conflict of interest, how often would such publishers prefer to put pressure - public or private - to protect their core business instead of defending the work of their journalists?

RECENTLY, IT HAS BECOME FASHIONABLE FOR all the problems in society to be blamed on fake news. But a much bigger problem could be the 'right' news released by publications that enjoy the public's trust by default. News that imposes ready-made points of view, in which there is no 'other side' and which does not tolerate any dissent. If that's the future of journalism, people like John MacArthur are right to talk about decline. But there is a reason for optimism: people still need impartial news. A good proof is The Spectator, a conservative edition with a rich history, but with a moderate coverage in recent years. In 2020, it suddenly improved all circulation records - simply because it tends to show different points of view. The need for real journalism has not disappeared at all. And if conventional media can't satisfy it, others will nestle in. ■

that in the course of a discussion about that racial epithet's use, and using a racial epithet to diminish or to wound someone' did not help either. Nor did the comment of his own colleague Bret Stephens in defence of McNeill, which the NYT refused to publish. Editor-in-Chief Dean Baquet said that the speaker's intention doesn't matter when it comes to racist epithets like the N-word.

It is the same newspaper in which, a decade ago, African-American novelist Jill Nelson called for an end to satanising the word 'nigger' because it is 'part of our lexicon.' 'What's next? Substituting orange for red in a painter's work because some observers find red too aggressive?' Nelson asked at the time. But the NYT of 10 years ago was clearly quite different from the NYT of 2021.

BY THE WAY, THIS PHENOMENON DOES NOT ONLY APPLY to The New York Times. Stan Wis-

ИНФОРМАЦИОНЕН БАНКРУТ

Комфортът да виждаш потвърждение на мислите и вярванията си не помага на достоверността, но работи успешно за повече кликове

Текст **ВАНЯ БАБАНИН** / Фотография **SHUTTERSTOCK**

Нуждата да преосмислим всички действащи модели в обществото ни води не само до интелектуално изтощение, но и до сериозно разделение сред хората. От ретро настроеността в стил #wantmylifeback, #backtobasics и #vintageretro до смели прогнози как вече живеем в бъдещето на хибридната реалност. Като гърбена треска в цялото това бурно течение непрестанно изплува въпросът "Какво е реалност?" И "Коя реалност?" А понякога дори "Чия реалност?"

КАК СТИГНАХМЕ ДОТУК? Съвсем закономерно, стъпка по стъпка, боя се. Помнете „Ако не промениш посоката, в която се движиш, ще стигнеш там, закъдето си тръгнал“, нали? От 2015 насам в барометъра Edelman Trust Barometer доверието (истината) присъства във всяко заглавие на доклада. Случайност? Със сигурност не. А пандемията само извади в невъзможно-да-отвърнеш-поглед видимостта на масата от хора "банкрута на информацията".

Бизнесът е институцията, която се ползва с най-голямо доверие (индекс на доверие 61, с 2 пункта ръст за 2021 спрямо 2020). Необходимостта от задълбочени анализи на постоянноменящата се ситуация, но в още по-голяма степен нуждата от бързи реакции - всеки ден, в който се бориш за оцеляване или за по-висока печалба - определиха високата ефективност в кризисната ситуация. И това бе оценено.

НО ДОРИ ПО-ВЪЗДЕЙСТВАЩА БЕ готовността на същия този бизнес, който често е "оплюван", че преследва във всичко печалбата - да защити и помогне. А колкото до печалбата - да, той затова съществува. И би било наивно да си представяме, че бизнес и алтруизъм са едно и също. Без тези печалби не биха били възможни всички добри дела, които компаниите правят за собствените си хора, но и за цялата общност. Програми за развитие, дарения, спонсорство и помощ във всякакви мислими и немислими форми. Не само във време на пандемия, а непрекъснато. "В добро и в лошо", както казвам. ►

► По тази причина е крайно време да започнем да назоваваме нещата с истинските им имена. И компаниите. Защото както хората са различни, така са различни и организациите. Затова имат имена - за да можем да ги различаваме. И всеки да успее да разбере и да прецени с кого би искал да е близък.

МЕДИИТЕ СЪЩО ДОБАВЯТ 2 ПУНКТА КЪМ ИНДЕКСА си на доверие (51) според Edelman Trust Barometer 2021. Трудният път, по който вървят, ще доведе според мен до по-бърза трансформация на вече буксуващия модел на финансиране. Порочното разбиране за свободно достъпна, безплатна информация след отварянето и масовото "заселване" на интернет, не би могло да е устойчива основа.

Потребителят винаги заплаща по някакъв начин вложените ресурси - дори и да са "само" времето и усилията на автора. Ако не директно под формата на покупка или абонамент, то с ангажимента си да бъде обект на реклами - още от 1893 година, когато Франк Мънси сваля цената на Munsey's Magazine на 10 цента, превръщайки този експеримент в първия опит за издържане на списание чрез приходи от реклама, вместо основно от продажбата на изданието. Известно време интернет събирачите на лични данни издържаха бизнеса си чрез продажбата им. После в Европа дойде GDPR. И постепенно тези модели биват премахнати.

ПРЕДИ ТЯХ БРОЯТ ПОСЛЕДОВАТЕЛИ и още повече - броят реакции, посещения на страницата, сваляния на материали - превърнаха част от по-невнимателните или по-малко обвързани с етичните норми медии в генератор на шокиращи заглавия. Също подход, който от много десетилетия работи в печатните медии, особено неделните. И може би всички ние подценяваме или не се противопоставихме достатъчно силно на тази опасност. Защото да издаваш сензационен вестник през 80-те години на миналия век не е точно същото, както да създадеш с няколко клика на мишката десетина български сензации сайта, който спокойно да самоопределиш като медии.

КАК ТОГАВА СЕ ОЧАКВА ДА СЕ ОРИЕНТИРА един нормален човек, на когото алгоритмите в интернет винаги просто "сервират" повече от това, което вече гледа и слуша. Увеличавайки увереността му в избраната гледна точка, независимо каква е тя. Комфортът да виждаш потвърждение на мислите и вярванията си не помага на достоверността, но работи успешно за повече кликове, лайкове и всякакви подобни. Но и медиите, както и бизнесите, не могат да бъдат генерализирани. Всеки средноинтелигентен човек може лесно да се ориен-

тира кои публикации служат на истината, кои са просто сензации, кои са обективни и кои - платени. И всеки би могъл сравнително лесно да изброи медиите, които - и тук е голямата драма за мен - са обективни и не позволяват журналистическите принципи да се потъпкват, независимо от цената. Драма, защото моето поколение бе учено да сочи с пръст отклоненията от добрите практики. А днес тези добри практики се превръщат в изключение.

ЩЕ СЕ ВЪРНЕМ ЛИ КЪМ МОДЕЛА на абонаментния принцип, на заплащане на съдържанието? За мен това е единствената алтернатива, ако искаме да гарантираме качество на информацията, която получаваме. Вижте и "Защо трябва да плащаме за съдържание". Отделни автори също биха могли да се превърнат в индивидуални медии по специфични теми, но не със същия успех като на истинските редакции, където екип от журналисти разследва всяка тема, резултатите се дискутират, редактират, сверяват отново... А за по-лесното приемане на цената на качеството и достъпа ще помогнат платформите за съдържание като Netflix, Apple TV и подобни. Другият глобален въпрос е за продължаващия възход на собствените комуникационни канали на организациите. Медиите на работодателите вече са с най-високия индекс на доверие по отношение достоверността на комуникацията - с 61 точки, следвани от националните управления с 58 и медийните материали с назован източник (57). Информацията от големите корпорации се

нарежда на четвърто място с 48 точки - съвсем малко преди платеното рекламно съдържание (46). Последно място е отредено на социалните медии с 35 точки.

ДАЛИ ТОВА ЩЕ ДОВЕДЕ ДО "ПОГЛЪЩАНЕ" НА МЕДИИТЕ от бизнеса и изземане на функции като информация и развлечение? И какво ще се случи при този сценарий с четвъртата власт? Тази власт, която оказвайки натиск и на управлението, и на същия този бизнес, го прави в обществен интерес, а не от чисто лобистки интереси?

Още повече, че доверието не се ограничава само до общия индекс. В Edelman Trust Barometer 2021 бизнесът е отбелязан като единствена институция, която е оценена едновременно като компетентна и етична (съответно с 14 и 5 по двете скали). Наг хоризонтала по отношение на компетентността са още НПО и медиите, докато управлението е с отрицателни стойности и по двата показателя (-34, -10).

И АКО МИСЛИМ, ЧЕ НЕДОВЕРИЕТО Е САМО типична българска черта - ето една тенденция, която приближава гругата част от света към нас. Дори и най-мощните държави вече губят капитала на доверието: Германия е с индекс 61 през 2021 г. (от 71 през 2014), САЩ - с 53 (от 68), а Великобритания - с едва 40 (от 62). Докладът повдига и свързани с информационната хигиена въпроси, опасенията около пандемията и тяхното влияние върху хората, очакването към бизнес лидерите да водят и социалните промени. ■

Ипотечен кредит

ДОМ

за теб

От Вкъщи
по-хубаво няма

- Изключително промоционална лихва
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

Information Bankruptcy

The comfort of receiving confirmation of your thoughts and beliefs does authenticity no favours, but it does make for excellent click-bait

The need to rethink all existing models in society leads us not only to intellectual exhaustion but also to a serious split among the people. From retro moods in the style of #wantmylifeback, #backtobasics and #vintageretro to bold predictions of how we already live in the future of the hybrid reality. Like a wooden fever in all this turbulent flow, a question constantly comes up "What is reality?" And "Which reality?" And sometimes even "Whose reality?"

HOW DID WE GET HERE? Quite naturally, step by step, I'm afraid. You remember "If you don't change the direction you're going, you'll get where you're heading," right?

Since 2015, in the Edelman Trust Barometer, trust (truth) has been present in every title of the report. Coincidence? Certainly not. And the pandemic only brought out for the mass of people in an impossible-to-look-aside-visibility "the bankruptcy of the information."

Business is the institution that enjoys the most trust (confidence index 61, with an increase of 2 percentage points in 2021 compared to 2020). The need for in-depth analysis of the ever-changing situation, but even more so the need for quick reactions - every day you struggle to survive or for higher profits - have determined its high efficiency in a crisis. And that was appreciated.

BUT EVEN MORE TOUCHING was the willingness of this same business, which is often "spit on" to pursue profit in everything - to protect and help. And as for the profit - sure, that's why it exists. And it would be naïve to imagine that business and altruism are the same. Without these profits, none of the good deeds companies do not only for their people but for the whole community, would be possible. Development programs, donations, sponsorship and support in all conceivable and inconceivable forms. Not just during a pandemic, but constantly. "For better or for worse," as they say.

For this reason, it is high time we started calling things by their real names. And companies as well. Because just as people are different, so are the organisations. That's why they have names and brands - so we can distinguish them. And for everyone to be able to understand and judge who they would like to be close with.

THE MEDIA IS ALSO ADDING 2 PERCENTAGE POINTS TO ITS CONFIDENCE INDEX (51) according to the Edelman Trust Barometer 2021. The difficult path they are taking will, in my view, lead to a faster transformation of the already stacked financing model. The vicious understanding of freely available information without restriction that rules after the opening and mass "settlement" of the Internet could not be a sustainable development basis.

The user always pays in some way for the invested resources - even if this "only" means the author's time and effort. If not directly, as a purchase or subscription, then with the engagement to be a site of advertising - even back in 1893, when Frank Munsey brought down the price of Munsey's Magazine to 10 cents, making this experiment the first attempt at financially sustaining a magazine mainly through advertising, instead of from magazine sales.

For a while, online collectors of personal data could support their business by selling said data. Then GDPR was born in Europe. And little by little, these models are now being abolished.

BEFORE THEM, THE NUMBER OF FOLLOWERS and what's more - the number of reactions, website visits and downloads - turned some of the less careful or less ethically committed media outlets into a generator for shocking headlines. This is another very successful approach used for decades in printed media, especially Sunday issues.

And perhaps we all either overestimated or did not stand up to this threat decisively enough. Because publishing a sensationalist newspaper in the 1980s is not quite the same as creating a dozen sensation-spewing websites with a few clicks of your mouse, and then boldly pronouncing those websites as media outlets.

SO THEN HOW IS A NORMAL PERSON EXPECTED to navigate the online world if algorithms are simply serving them more of what they are already seeing and hearing? And thus, increasing that person's confidence in their point of view, regardless of its specifics. The comfort of seeing confirmation of your thoughts and beliefs does authenticity no favours, but it does make for excellent click-bait and like-magnet.

However, neither businesses, nor media outlets can be generalised. Any person of average intelligence can easily see which publications favour the truth and which aim to simply sensationalise things; which ones are objective, and which ones - paid. And everyone could easily compare the objective media (this is where the drama lies, in my opinion) and do not let journalistic principles become trampled, regardless of the price. I say drama, because my generation was taught to point fingers at deviations from good practices. And today, good practices are becoming the exception.

CAN WE GO BACK TO THE SUBSCRIPTION MODEL of paying for content? In my opinion, this is the only alternative, if we want to guarantee the quality of the information we are receiving. See also "Why we need to pay for content". Certain authors could also become individual media outlets on specialised topics, but not with the same success seen by true publications, where a team of journalists investigates each topic, the results are discussed, edited, checked multiple times... And for an easier acceptance of the price of quality and access, we can enlist content platforms such as Netflix, Apple TV and the like.

The other global issue is the continuing rise of the organisations' own communication channels. Employers' media already have the highest index of trust in terms of the reliability of the communication - 61 points, followed by the national administrations with 58 and media materials with a named source (57). Information from large corporations ranks fourth with 48 points - just before paid advertising content (46). The last place is given to social media with 35 points.

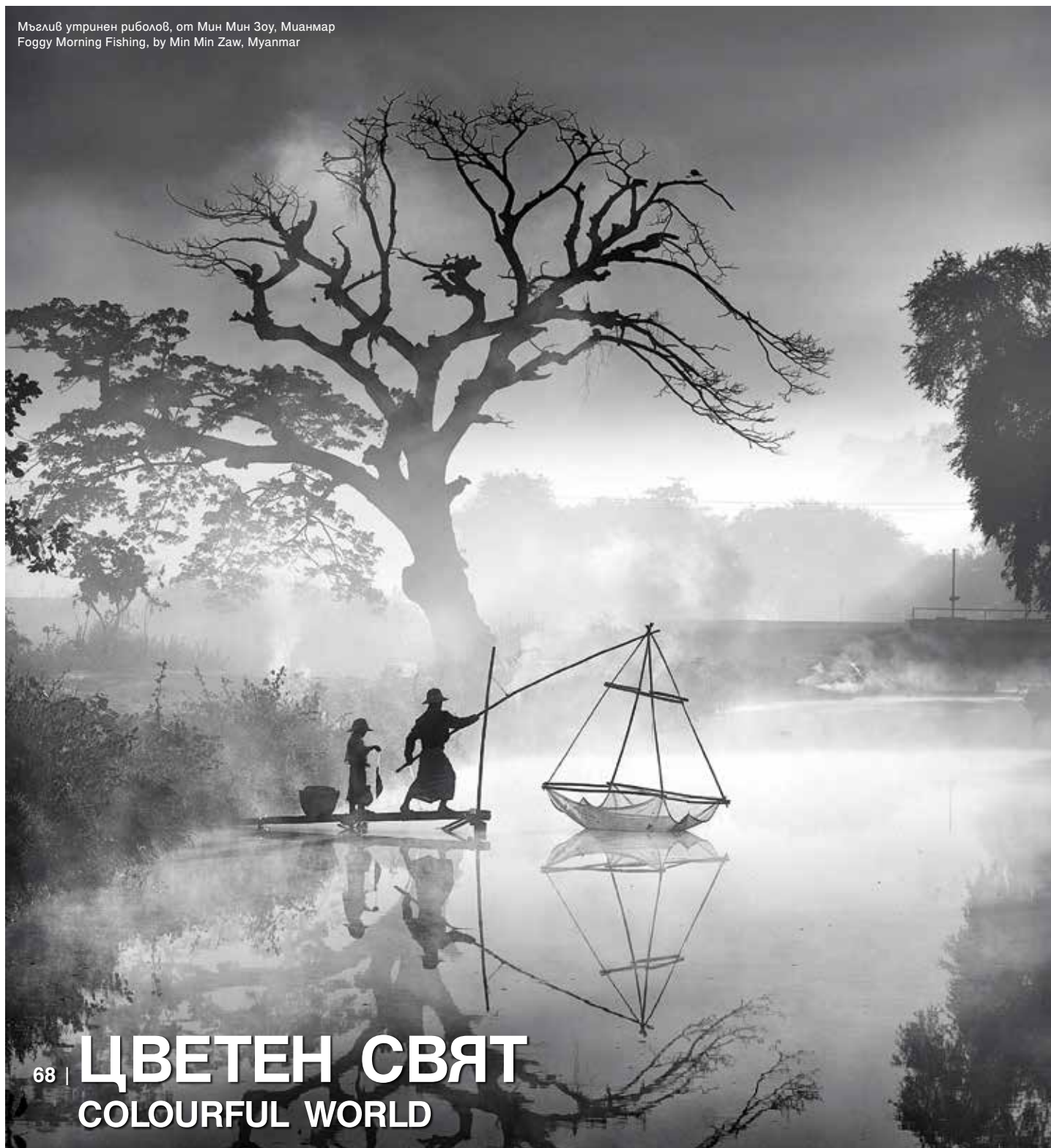
WILL THIS LEAD TO THE "ABSORPTION" OF THE MEDIA from the business and the seizure of functions such as information and entertainment? And what will happen in this scenario with the fourth power? This authority, which, by putting pressure on both the government and this same business, should defend and act in the public interest and not for purely lobbying purposes?

What's more, trust is not limited to the general index. In Edelman Trust Barometer 2021, business is designated as the only institution deemed both competent and ethical (with scores 14 and 5 for the two, respectively). NGOs and media outlets get a score of zero, while government has negative points on both counts (-34, -10).

And if we think that mistrust is just a typical trait for the average Bulgarian, here is a trend that brings the rest of the world closer to us. Even the most powerful countries are losing their trust capital: Germany had an index of 61 in 2021 (as opposed to 71 in 2014), the USA - 3 (compared to 68), and the UK - with the very low 40 (from 62).

The report raises questions related to information habits and the concerns around the pandemic, and their influence on people, the leadership expectations towards business leaders and social changes. ■

Мъглив утринен риболов, от Мин Мин Зоу, Мианмар
Foggy Morning Fishing, by Min Min Zaw, Myanmar

68 | **ЦВЕТЕН СВЯТ**
COLOURFUL WORLD

62 | **КОГАТО КИТАЙ СЕ ОТКАЗА ОТ СВЕТА**
WHEN CHINA GAVE UP ON THE WORLD

80 | **УМНОЖЕНИЕ ПО ЧЕТИРИ**
MULTIPLE OF FOUR

ОЩЕ ЕДНА СЪПКА КЪМ ЕНЕРГИЙНАТА РЕВОЛЮЦИЯ

ANOTHER STEP TOWARDS THE ENERGY REVOLUTION

След повече от столетие на напразни опити човечеството най-сетне успя да създаде свръхпроводник, който да действа при стаини температури. Откритието на Ранга Диас и колегите ѝ от Университета на Рочестър бе публикувано в авторитетното Nature и потвърдено от други учени.

Свръхпроводниците имат свойството да пренасят електричество без съпротивление, и на практика без никакви загуби на енергия. Те биха преобразили множество сектори, от електрониката до транспорта, ако не бе една досадна подробност: за да функционират като свръхпроводници, се нуждаят от много ниски температури - близки до абсолютната нула (-273 градуса по Целзий). Това до голяма степен ограничава практическото им приложение.

В последните години физици от института Макс Планк в Германия успяха да създадат свръхпроводимост и при по-приемливи температури - първо 70 градуса под нулата, после даже при -13 градуса. Сега обаче материалът, създаден от екипа на Диас от въглерод, сяра и водород, показва такива свойства при почти стайна температура - 15 градуса по Целзий.

Това все още не е революция, защото има уловка: за да стане материалът свръхпроводим, е нужно колосално налягане - 2.6 милиона земни атмосфери. Но въпреки това откритието е голяма стъпка напред, защото "температурата не е вече ограничение", както подчерта Мадури Сомаязулу, лидер на конкурентен екип в същата област.

After more than a decade of futile attempts, mankind has finally succeeded in creating a superconductor which is operational at ambient temperatures. The discovery made by Ranga Dias and his colleagues from the University of Rochester was published in the prestigious Nature magazine and confirmed by other scientists.

Superconductors have the property to transfer electricity with no resistance and therefore, practically no loss of energy. They could transform a myriad of sectors ranging from electronics to transport, if it wasn't for one pesky detail: in order to function as superconductors, they need extremely low temperatures - close to absolute zero (-273 °C). This seriously limits their practical applications.

In the past few years, physicists from the Mark Planck Institute in Germany managed to create superconductivity at more reasonable temperatures - first at 70 degrees below zero, then as high as -13 °C. However, now the material created by Dias's team out of carbon displays such properties at a nearly ambient temperature - 15 °C.

This is still far from a revolution, because there is a catch: in order for the material to become superconductive, it requires colossal pressure - 2.6 million earth atmospheres. Nonetheless, the discovery is a huge step forward, as "temperature is no longer a limitation", said Maduri Somayazulu, leader of a competing team in the same field. ■

ДНК НА МИЛИОН ГОДИНИ

MILLION-YEAR-OLD DNA

Учени от университета в Упсала успяха да изолират и проследят най-гравната ДНК, известна на науката до момента. Тя принадлежи на сибирски мамут, загинал преди между 1 милиона и 1.2 милиона години. Учените са извлекли ДНК от зъба му.

Въпреки сензационния тон на някои публикации, това откритие не отваря пътя към възкресяването или клонирането на отдавна изчезналите мамути. Но за сметка на това ще позволи на учените да попълнят много празноти в теорията за еволюцията, коментира авторът на изследването Том ван дер Валк.

Scientists from Uppsala University managed to isolate and trace the world's oldest DNA known to science so far. It belongs to a Siberian mammoth which died between 1 and 1.2 million years ago. Scientists managed to extract DNA from the mammoth's tooth.

Despite some sensationalist headlines, this discovery does not actually open the path to resurrecting or cloning the long-extinct mammoth species. However, it will allow scientists to fill in a lot of blanks in the theory of evolution, commented the author of the study, Tom van der Valk. ■

РАННИ ЗАПИСВАНИЯ ЛЯТО 2021

EBD21

ДИРЕКТНИ РЕЗЕРВАЦИИ С ПРОМОКОД

Св. Св. Константин & Елена

**HOTEL
PRIMORSKI**

Hotel Primorski

www.hotelprimorski.com

BOOK NOW

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

Astor Garden Hotel

www.astorgardenhotel.com

BOOK NOW

**VILLA
CHINKA**
**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

Villa Chinka

www.villachinka.com

BOOK NOW

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA
★★★★

www.azaliahotel.com

BOOK NOW

Varna

Graffit Gallery Hotel

www.graffithotel.com

BOOK NOW

Sts. Constantine & Helena Resort
Sea, SPA and Culinary Destination

www.visitstconstantine.bg

КОГАТО КИТАЙ СЕ ОТКАЗА ОТ СВЕТА

Великите географски открития можеха да бъдат направени не от европейци, а от азиатци - ако не бе намесата на чиновниците

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

1492 година. Три разнебитени каравели, командвани от Христофор Колумб, бавно доближават Новия свят. Откритие, което ще гарантира славно бъдеще на скромното кралство Арагон и Кастилия, под чийто флаг плава италианецът. В Испания мнозина търговци се молят горещо за успеха на експедицията, която трябва да им открие нов път към Индия и към несметните богатства на Азия. Никой от тях и не подозира, че мисията, възложена на Колумб, отдавна вече е изпълнена от друг мореплавател в полза на съвсем друг империя. Името на мореплавателя е Джън Хъ, а откритиите от него търговски пътища ежегодно носят на Китай печалби, каквито всички испански владения в Новия свят трудно биха събрали и за десетилетие.

ДОКАТО КОЛУМБ ПЛАВА НА ЗАПАД, в Ин-

дийския океан един друг кораб се е устремил към северния бряг на Борнео. Съдът е китайска търговска джонка и кара стока за Бангар, в днешен Бруней. Но не му е писано да стигне до целта си. Причината е неясна - лошо време, нападение на пирати или нещо друго - но корабът потъва недалеч от Борнео и ляга в тинята за цели пет столетия. Докато през 1997 не е открит случайно при строежа на нефтена платформа. Вестта за находката едва ли е направила впечатление на повечето хора, но за един френски археолог идва като гръм от ясно небе. Мишел Люр, специалист по китайските плавания в Индийския океан, с основание си мисли, че коработрушението край Борнео ще даде материал за работа до края на живота му. На двамата с холандския му колега Йежи Гавронски са им нужни само двайсетина дни, за да намерят нужните средства ►

► и да организират най-мощната подводна археологическа експедиция в историята. Работата им е истинска надпревара с времето. Два независими един от друг фактора безмилостно ограничават времето на разкопките до 2 месеца - метеорологичните условия и огромните разходи (всеки ден работа струва \$ 65 000).

КОРАБЪТ Е ПОТЪНАЛ НА ПОЧТИ 70 МЕТРА дълбочина, което затруднява още повече водолазите. За да се неутрализира огромната разлика в наляганята, азотът в дихателната им смес е заменен от по-малко плътния хелий. Това увеличава престоя на дъното до двайсетина минути, но пък превръща гласовете им в трудно разбираем фалцет. Мътната вода принуждава археолозите да разчитат повече на ръцете си, отколкото на очите.

И все пак никакви трудности не могат да разколебаят Люр, чиято най-голяма мечта се е сбъднала. Докато водолазите изваждат на бял свят първите порцеланови съдове, той тайничко се надява, че е попаднал на останка от най-внушителната флота на Средните векове - тази на Джън Хъ. Удивителната история на мореплавателя-евнух отгавна е запленила френския учен.

ПРЕЗ XIV ВЕК, ДОКАТО ЕВРОПА още тъне в мрака на Средновековието, Китай все повече се откроява като водеща икономическа сила в световен мащаб. Китайските стоки (и на първо място - порцеланът) се търсят навсякъде и цената им често надхвърля тази на златото. Първите императори от династията Мин добре разбират какво мощно оръжие може да бъде търговията. Третият от тях, Юнлъ, през 1405 година решава да изпрати голяма експеди-

ция, която да установи нови търговски пътища в Индийския океан. Командването ѝ е поверено на Джън Хъ, високопоставен придворен евнух (в по-стари български издания може да го срещнете и като Чжен Хе, погрешно влияние).

РЯДКО В ЦЯЛАТА ИСТОРИЯ НА ЧОВЕЧЕСТВОТО е виждана флота като тази, която през лятото на 1405 напуска Кантон. Под командването на Джън Хъ са 27 000 мъже и 300 кораба. Всеки от тях превъзхожда многократно по размери най-големите съдове на европейците от онова време. Повечето търговски джонки са с по 9-10 мачти и с дължина, достигаща 130 метра. Европейците ще съумеят да построят кораби с такива мащаби едва в средата на XIX век. Резултатите от мисията на Джън Хъ надминават дори огромните очаквания на императора. За две години корабите на адмирала посещават Виетнам, Сиам, Ява, Цейлон и достигат Западния бряг на Индия - почти век преди Вашку да Гама. След това Чжен извършва още 6 плавания, при които разширява обхвата на китайската търговия чак до Червено море, Египет и югоизточното крайбрежие на Африка. Някои белетки в летописите дори намеждат, че той може да е достигнал дори до Австралия.

АЛА ГРАНДИОЗНИТЕ ПЛАВАНИЯ били и неопикуемо скъпи. След смъртта на Юнлъ на престола се възкачил по-малко амбициозен император. Той преместил столицата си от Нанкин в Пекин, за да се брани от зачестилите нашествия на монголи и манчжурци. Кликата на евнусите около Джън Хъ загубила влияние; властта се върнала в ръцете на чиновниците-конфуцианци, които направили всичко възможно да заличат спомена за адмирала, изтривайки го от поч-

ти всички архиви.

Експедициите били преустановени, а не след дълго владетелят взе решение, което окончателно разрушило създадената търговска империя и разчистило пътя за европейците.

С извънреден указ било забранено на китайски търговци да напускат страната. Нарушителите се наказвали със смърт. Износът на порцелан останал в ръцете на шепата отчаяни контрабандисти, преследвани безмилостно от властите.

ОКАЗВА СЕ, ЧЕ НАХОДКАТА НА МИШЕЛ ЛЮР принадлежи тъкмо на тази епоха. Порцелановите съдове, основна част от товара на кораба, са отлично запазени. Макар и чуплив, материалът е невероятно издръжлив и непогатлив на рушителната сила на времето. Само един поглед върху шарките по съдовете е нужен на опитния експерт, за да датира находката. Порцеланът е произведен в провинцията Шанси в края на XV век, около 1490 година. Надеждата на Люр да открие следа от флота на Джън Хъ се стапят. Потъналата джонка със сигурност е била притежание на контрабандисти - допълнително доказателство за това са и някои съдове, които определено не са китайска изработка. Предполага се, че капитанът е допълвал стоката в пристанищата на Виетнам и Тайланд, където е спирал за припаси.

ВСЕ ПАК УСИЛИЯТА НЕ СА НАПРАЗНИ: от потъналия кораб са извадени над 15 000 предмета. Днес тези съдове и статуетки са безценни като паметници на културата, но и преди пет века стойността им е била огромна. Дълги векове тайната за производството на порцелан се е съхранявала старателно в Китай. Втората голяма цел на европейските алхимици, след превръщането на оловото в злато, била да произведат добър порцелан. Но никой не успял чак до Ренесанса. В действителност тайните били две - от една страна, материалите, които се намирили само в Китай; от друга - пещите, усъвършенствани от китайските занаятчии, които успявали да поддържат постоянни температури от порядъка на 1200-1300 градуса по Целзий. В Европа такава се появила едва през XIX век.

Всички находки от корабкрушението днес са в специален музей в Бруней по волята на султана, който навремето бе и основен спонсор на експедицията на Люр. Впрочем султан Муда Хасанал Болкиах е представител на най-старата кралска фамилия в света и далечен правнук на същия владетел, за когото е бил предназначен товарът на потъналия кораб. След петстотингодишно закъснение пратката все пак е доставена на получателя. ■

When China Gave Up on Ruling the World

The Great geographical discoveries could have been made by Asians, instead of Europeans – if it hadn't been for those meddling bureaucrats

By KALIN ANGELOV / Photography SHUTTERSTOCK

The year is 1492. Three beat-up caravels led by Christopher Columbus slowly approach the New World. A discovery that would secure a glorious future for the modest kingdom of Aragon and Castile, under whose flag the Italian discoverer is sailing. In Spain, countless merchants are praying for the expedition's success, which was supposed to provide them with a new road to India and to Asia's bountiful riches. None of them even suspect that the mission assigned to Columbus has already been accomplished by another seafarer for the benefit of a completely different country. The name of the seafarer is Zheng He, and the trading routes discovered by him bring annual profit to China, in the amount that all of the Spanish domains would need more than a decade to collect.

AND WHILE COLUMBUS WAS sailing to the west, a different ship was headed to the north shore of Borneo. The vessel was a Chinese

junk carrying goods for Bandar, now Brunei. But the vessel was not destined to reach its destination. The reason is unclear – bad weather, a pirate attack or something else – but the ship sank not far from Borneo and would spend five centuries on the bottom of the ocean. That is, until it was discovered in 1997 by accident during the construction of an oil platform.

News of the find wouldn't have much of an impact on the average person, but to a French archaeologist it was like a bolt of lightning. Michel L'Hour, an expert on Chinese voyages in the Indian ocean, had good reason to believe the shipwreck near Borneo would provide him with enough work for the rest of his life. Along with his Dutch colleague, Jerzy Gavrinsky, needed only around twenty days to secure the necessary means and to organise the most massive underwater archaeological expedition in history.

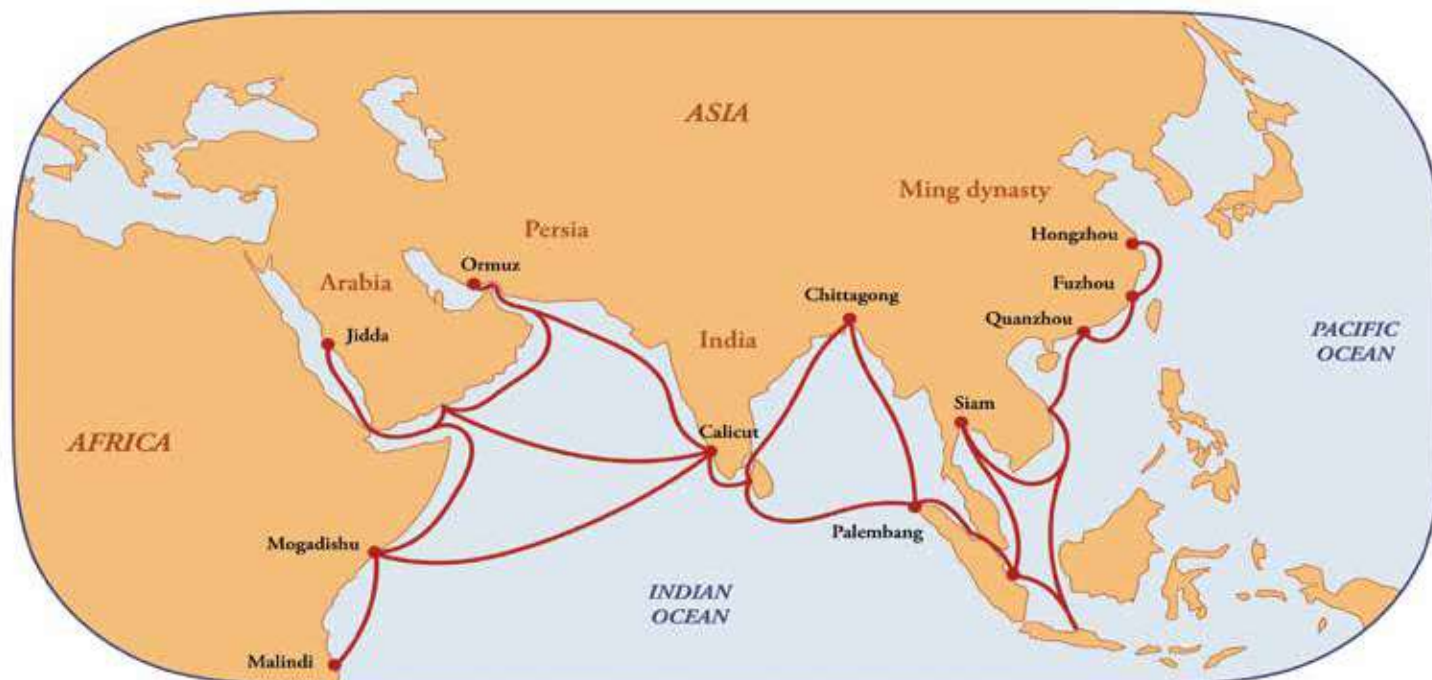
It was a race against time. Two completely unrelated factors ruthlessly limited the dig period

to two months – meteorological conditions and the enormous costs (each day of work cost USD 65,000).

THE SHIP HAD SUNK TO A DEPTH OF NEARLY 70 metres, which posed a further challenge to the divers. In order to neutralise the immense difference in pressure, the nitrogen in their breathing gas was replaced by the less dense substance of helium. This extended the time spent underwater to around twenty minutes, but transformed their voices into a falsetto that proved difficult to understand. The muddy waters pushed the archaeologists to depend more on their hands, rather than their eyes.

And still there was no hardship that could deter L'Hour, whose dream had finally come true. While the divers were bringing the first porcelain pieces to light, he was secretly hoping that he had stumbled upon a remnant from the most impressive fleet on the Middle Ages – that of Zheng He. The fascinating story of the ►

ПЪТЕШЕСТВИЯТА НА ДЖЪН ХЪ / ZHENG HE TRAVELS

► eunuch seaman had long intrigued the French scientist.

IN THE 14TH CENTURY, WHILE EUROPE was still under the dark shroud of the Middle Ages, China was establishing itself ever more firmly as the leading economy on a global scale. Chinese goods (first and foremost – porcelain) were sought everywhere and their price often exceeded that of gold. The first Ming emperors understood fully well what a powerful weapon trade could be. The third emperor, Yongle, decided in 1405 to send out a large expedition for the purpose of establishing new trade routes in the Indian ocean. Its command was entrusted to Zheng He, a high-level court eunuch (found in older Bulgarian publications as Cheng He, under Russian influence).

IT IS RARE FOR THE ENTIRE HISTORY OF MANKIND to see a fleet such as the one that left the Canton Province in 1405. Zheng He led a command on 27,000 men and 300 ships. Each of them far exceeded the largest vessels seen by Europeans at the time. Most of the trade junks had 9-10 masts each and spanned 130 metres in length. Europeans would only be capable of building ships of such size in the middle of the 19th century. The results of the Zheng He mission would exceed even the Emperor's ambitious expectations. In two years, the Admiral's ships would visit Vietnam, Siam, Java, Ceylon and reach the west coast of India – nearly a century before Vasco da Gama. Later, Zheng made six more voyages, during which he expanded

the reach of Chinese trade as far as the Red Sea, Egypt and the coast of Southeast Africa. Some notes in the chronicles even imply that he may have gone as far as Australia.

HOWEVER, THESE GRANDIOSE VOYAGES were also immensely expensive. After the death of Yongle, a much less ambitious Emperor came to power. He moved the capital from Nanjing to Beijing, in order to fend off the increasing invasions of Mongolians and Manchu people. The clique of eunuchs around Zheng He lost its influence, authority returned to the hands of Confucian clerks who did everything in their power to erase all memory of the Admiral, erasing him from almost every archive.

THE EXPEDITIONS WERE HALTED and not long after the ruler made the decision that would ultimately ruin the established trade empire and clear the way for Europeans. An emergency decree banned Chinese traders from leaving the country. Offenders were punished by death. The export of porcelain was left to a few desperate smugglers who were ruthlessly hunted by authorities.

IT TUNED OUT THE MICHEL L'HOUE'S find was from that precise era. The porcelain vessels, which comprised the ship's main cargo, had been preserved perfectly. Although fragile, the material is incredibly durable and immune to the destructive effect of time. One look is enough for any experienced expert to date the find. The porcelain was produced in the Shanxi province at the end of the 15th century, around the year 1490. L'Hour's hope

of finding even a trace of Zheng He's fleet was dwindling. The sunken junk was almost certainly the property of smugglers – this is additionally proven by several vessels which were definitely not Chinese. It is assumed that the captain supplemented the goods of the Vietnam and Thailand harbours, where he would stop for supplies.

STILL, ALL THAT EFFORT WAS NOT IN VAIN: more than 15,000 items were retrieved from the sunken ship. Today, these vessels and statuettes are priceless cultural artefacts, but their value was astounding even five centuries ago. For many centuries, the secret of porcelain manufacturing was strictly guarded in China. The goal of European alchemists second to turning lead to gold, was producing fine china. But no one could do it until the Renaissance. Actually, there were two secrets – on the one hand, the materials used that could only be found in China, and on the other – the furnaces perfected by master tradesmen, which could maintain temperatures of around 1,200–1,300 °C. Such would only appear in Europe in the 19th century.

All the finds from the shipwreck can be seen today in a special museum in Brunei at the wish of the sultan, who was also the main sponsor of L'Hour's expedition at the time. By the way, sultan Muda Hassanah Bolkiah is a representative of the oldest royal family in the world and a distant grandson to the same ruler for whom the cargo of the sunken ship was meant. After a delay of five centuries, the cargo still managed to find its way to its recipient. ■

POSOKA.COM

ОПОЗНАЙ СВЕТА С POSOKA

- Открий разнообразие от оферти за екзотична почивка или екскурзия.
- Резервирай лесно и бързо самолетни билети на posoka.com
- Поискай индивидуална оферта в няколко стъпки на сайта ни.

www.posoka.com

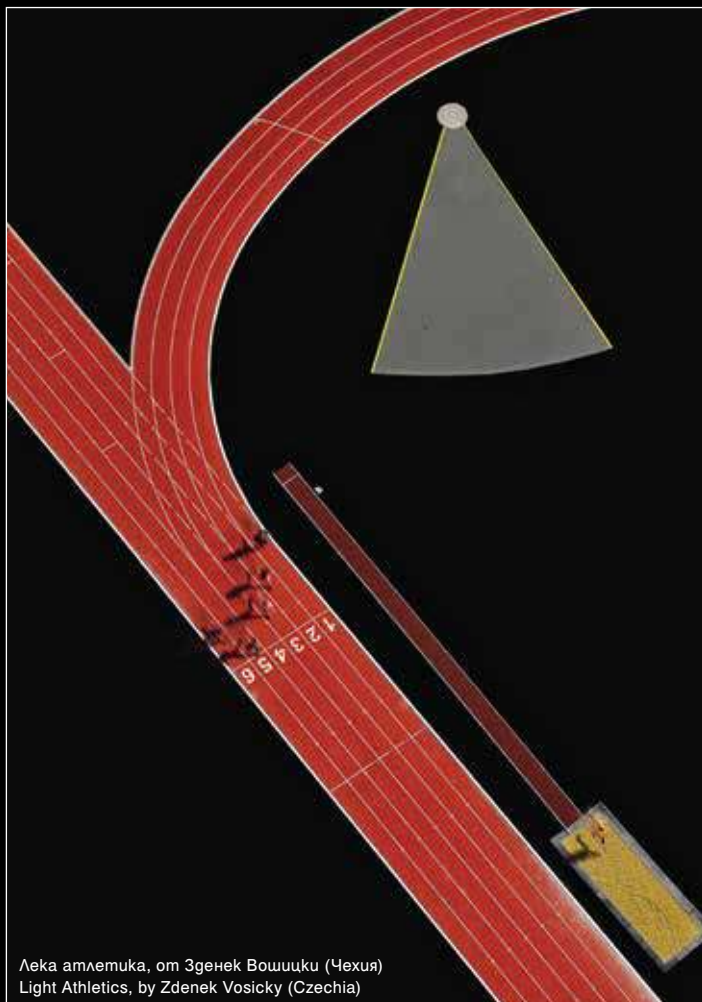
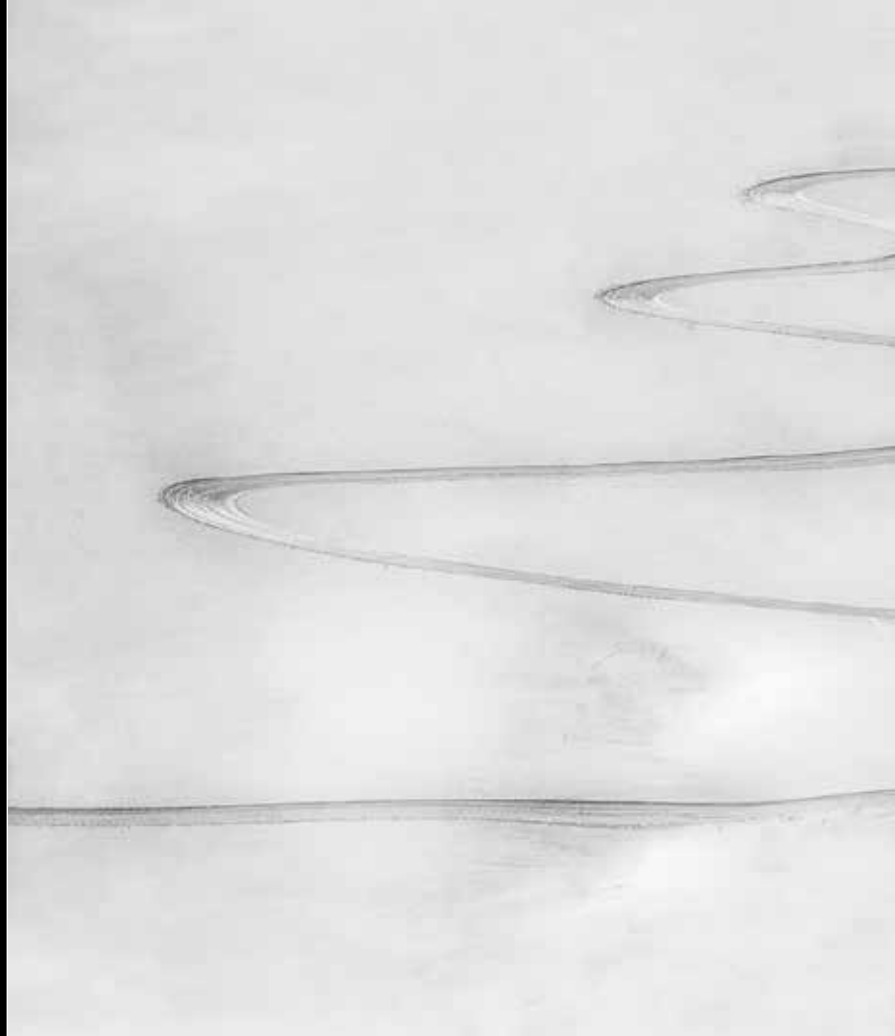
ЦВЕТЕН СВЯТ

COLOURFUL WORLD

Както всяка година, и през 2021 хиляди фотографии от цял свят изпращат кадрите си за участие в престижния конкурс Sony World Photography Awards. До обявяването на победителите остава още доста време, но журито публикува националните си награди - отличени снимки от отделните държави. Ето част от тях.

As every year, in 2021 thousands of photographers from all over the world send their shots to participate in the prestigious Sony World Photography Awards. There is still a long way to go before the winners are announced, but the jury publishes its national awards - excellent photos from individual countries. Here are some of them.

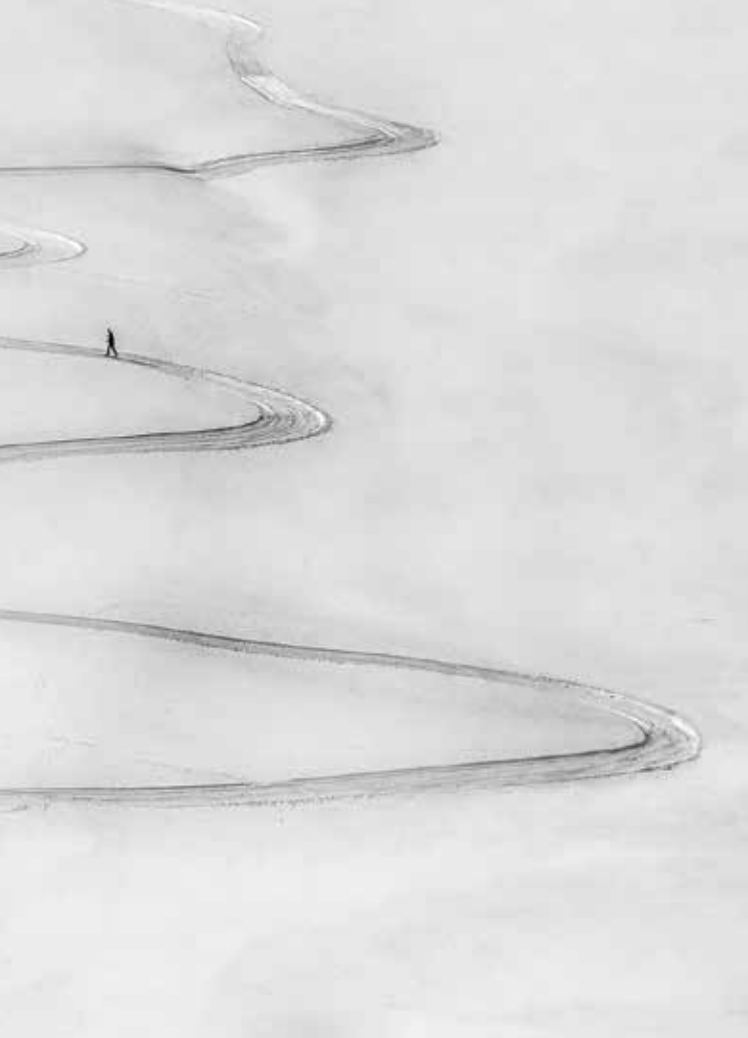
All images courtesy by Sony World Photography Awards.

Лека атлетика, от Зденек Вошицки (Чехия)
Light Athletics, by Zdenek Vosicky (Czechia)

Флуоресцентен тигър, от Хой Пин Лаи, Тайван
Fluorescent Tiger, by Hui Pin Lai, Taiwan

По своя път, от Петер Свобода (Словакия)
On His Own Path, by Peter Svoboda (Slovakia)

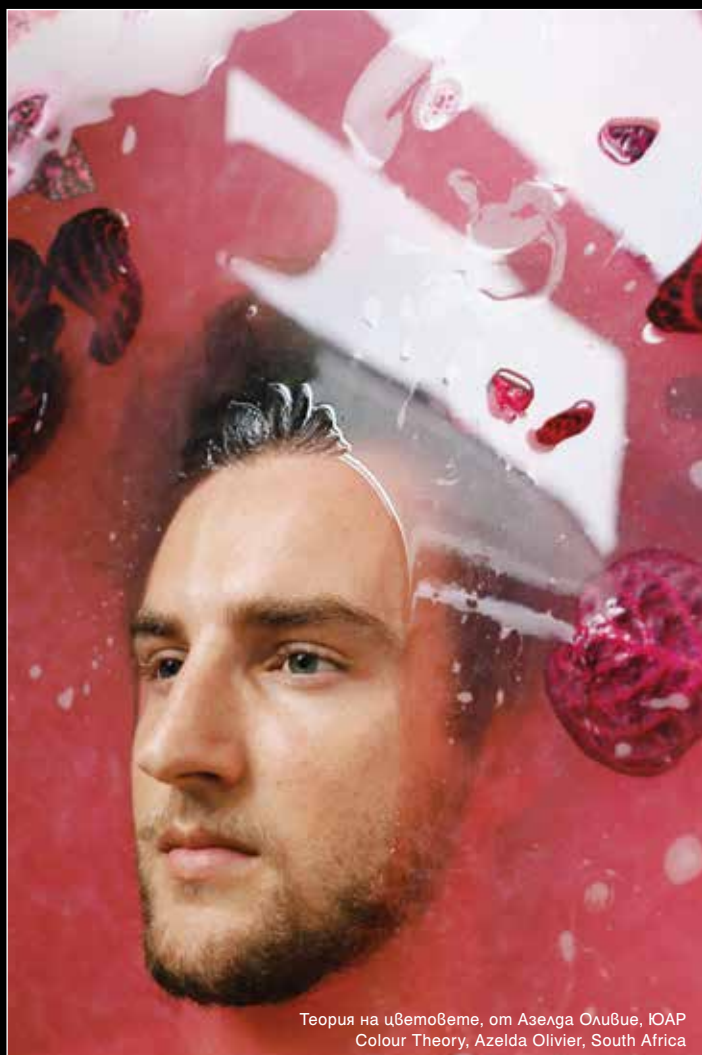
Карайки през ледената гора, от Томислав Веич (Хърватия)
Driving Through the Ice Forest, by Tomislav Veic (Croatia)

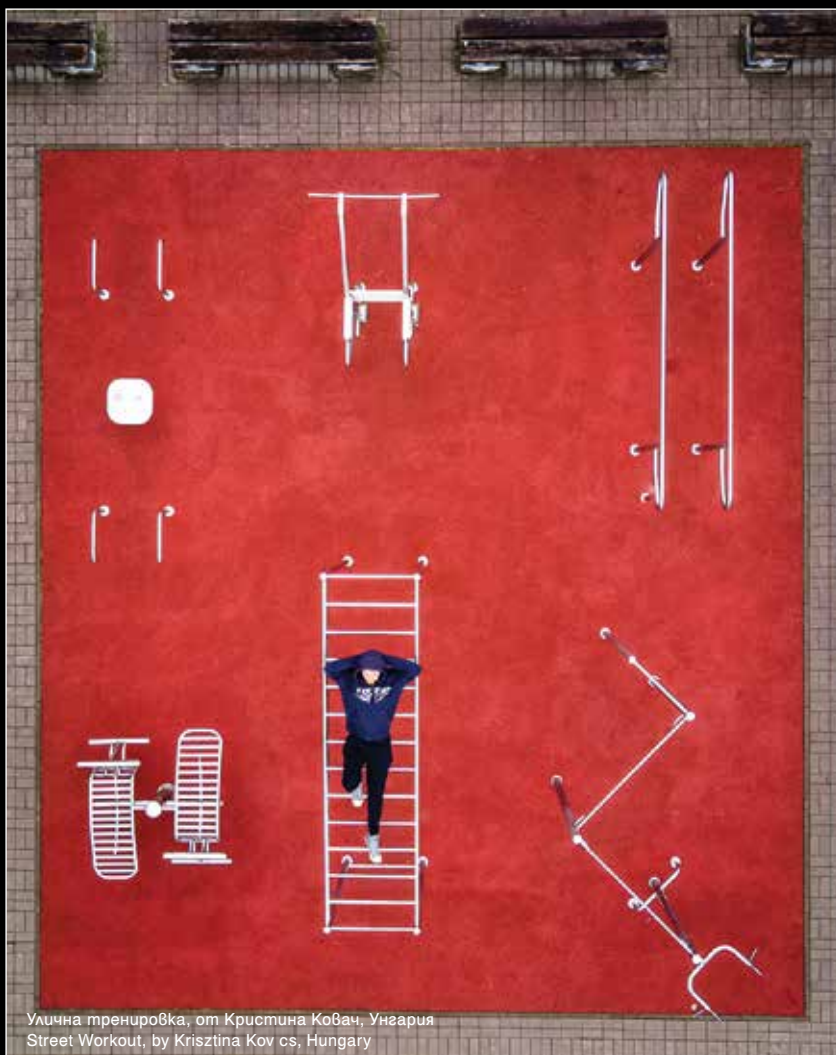
Червеното злато на Сърбия: реколта от чушки, от Владимир Живоинович (Сърбия)
Serbia's Red Gold Pepper Harvest, by Vladimir Zivojinovic (Serbia)

Очакване, от Туан Нгуен Куан, Виетнам
Waiting, by Tuan Nguyen Quang, Vietnam

Теория на цветовете, от Азелда Оливие, ЮАР
Colour Theory, Azelda Olivier, South Africa

Улична тренировка, от Кристина Ковач, Унгария
Street Workout, by Krisztina Kovacs, Hungary

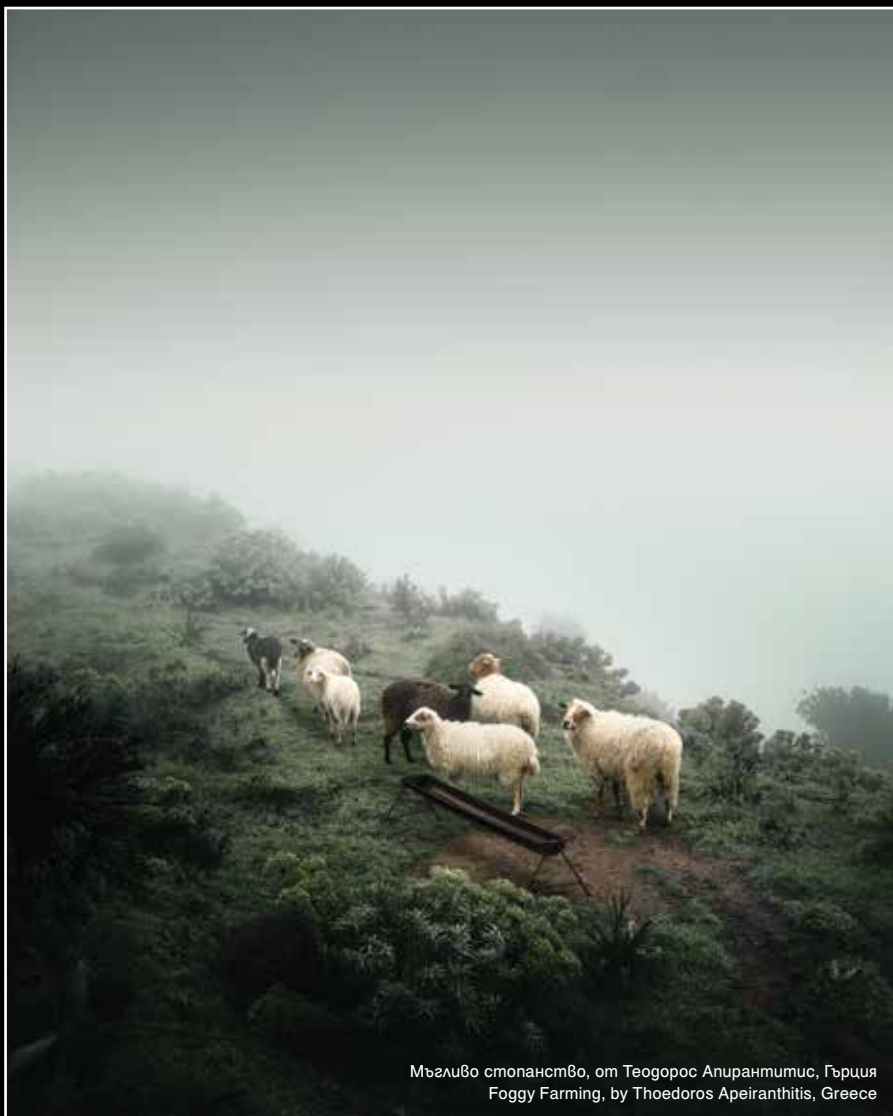
Феята на гората, от Хьеонмин Чо, Южна Корея
The Fairy of Forest, by Hyeonmin Cho, South Korea

Маскарад III, от Мирей Виляплана, Испания
Masquerade III, by Mireia Vilaplana, Spain

Липсвате ми, от Шон Чанал, Камбоджа
I Miss You, Sean Channal, Cambodia

Мъгливо стопанство, от Теодорос Апирантитис, Гърция
Foggy Farming, by Thoedoros Apreiranthitis, Greece

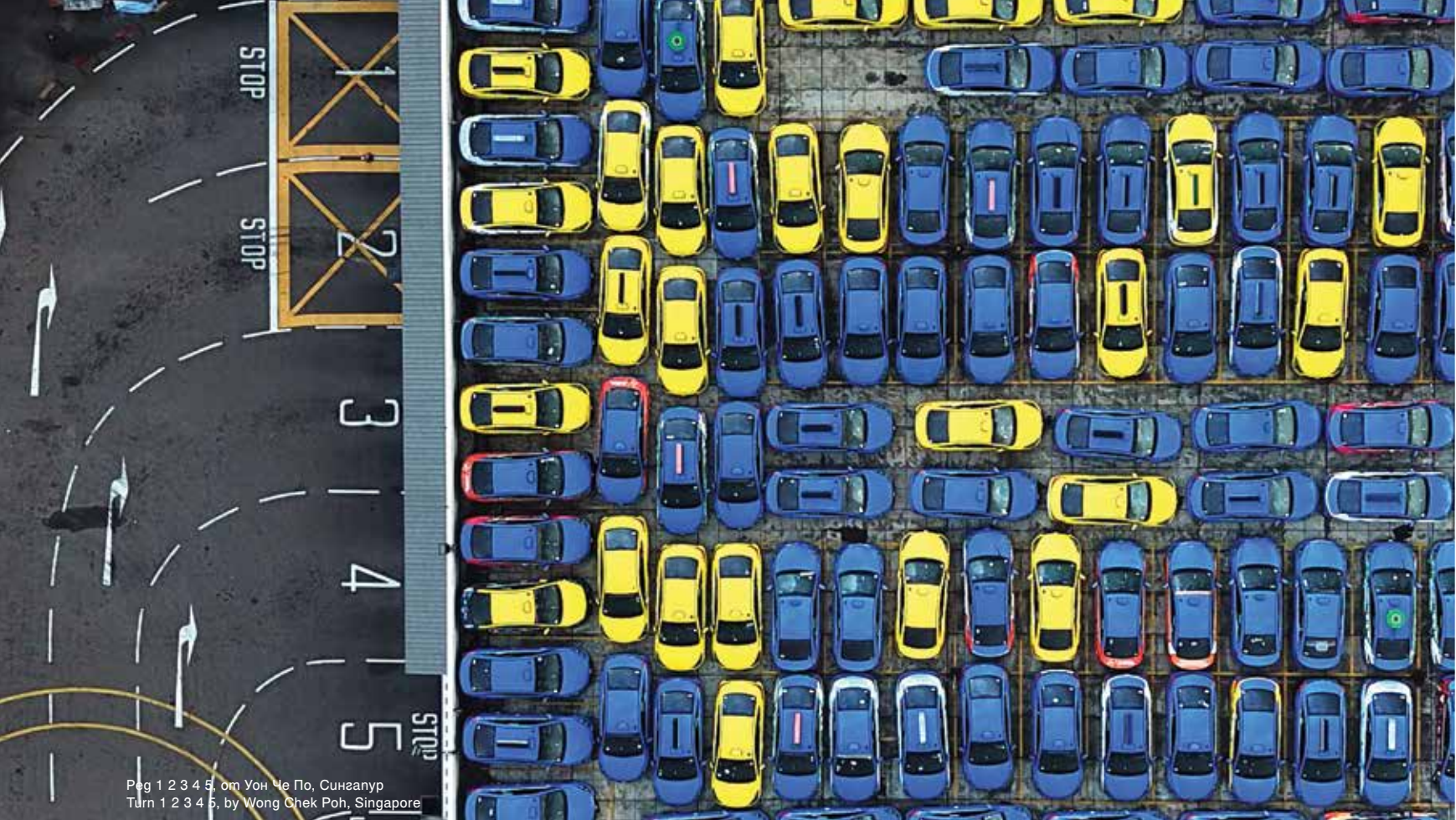

Нощ, от Мати Виртанен, Финландия
Night, by Matti Virtanen, Finland

Поема за сестри, от Хардигжанто Бугиман,
Индонезия
Poems For Sisters, Hardijanto Buduman,
Indonesia

Изкуствена трева, от Мехмет Аслан, Турция.
Понеже джамииите са затворени, вярващите
се молят по стадионите, спазвайки социална
гистанция
Astroturf, by Mehmet Aslan, Turkey. Since
mosques are closed, these men pray on a football
field, while adhering to social distancing

Рег 1 2 3 4 5, от Уон Че По, Сингапур
Turn 1 2 3 4 5, by Wong Chek Poh, Singapore

Мечтата на железния балон, от Шай Апелойг, Швеция
An Iron Balloon's Dream, by Shai Apeloig, Sweden

Самота, от Кристина Венедикт, Румъния
Solitude, by Cristina Venedict, Romania

Плодородие, от С. Мурамацу, Япония
Fertility, by S. Muramatsu, Japan

Есенна змия, от Хироки Нозе, Япония
Autumn Snake, by Hiroki Nose, Japan

Воден бивол, от Шреџиџ Бортхакур, Индия
Water Buffalo, by Shreejit Borthakur, India

КАК ЕДИН БЪЛГАРИН ОФОРМИ ВКУСОВЕТЕ НА АМЕРИКА

От село Пушево до върховете на дизайна:
историята на Илия Русinov

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Пушево е село на 12 километра от Велико Търново. И то, както повечето български села, е жертва на обезлюдяването в последните три десетилетия - от някогашните близо хиляда жители са останали 116, а и те са предимно възрастни хора. Днес Пушево е спокойно място, където почти нищо не се случва. Но тъкмо оттук някога тръгва историята на един от най-значимите автомобилни дизайнери на Америка през XX век.

ИЛИЯ РУСИНОВ, НАРИЧАН ОТ КОЛЕГИТЕ В GENERAL MOTORS "РЪС", си отиде през ноември миналата година, три месеца след като навърши 90. През половината от този забележителен живот той бе дизайнер в GM - работейки с няколко поколения светили в тази професия, като се започне от легендарните Харли Ърл и Бил Мичъл, и се приключи с Ед Уелбърн. Самият Русinov остана на позицията помощник главен дизайнер в продължение на три десетилетия. Междувременно упорито отказваше десетките предложения за повишения, защото, както обясни пред един журналист през 90-те, предпочитал свободата на ателието за концептуален дизайн пред принудителните ограничения в реалното производство. Всъщност Илия превърна детската си мечта да рисува коли в занимание за цял живот. "Татко продължи да рисува почти до края на живота си. Това му беше в кръвта", разказа синът му Пол след погребението.

ПОЛ РУСИНОВ НОСИ ИМЕТО НА ПРАДЯДО СИ ПАВЛЕ, от когото започва американската история на рода от Пушево. Понеже бедното откъм земя полупланинско село трудно изхранва растящото си население, през 1902 Павле Русinov заминава на гурбет отвъд океана. В Пушево да се грижи за семейството е оставен големият му син Иван. Но Иван също мечтае за Страната на неограничените възможности и на 19 години залага част от нивите, извървява пеш 20-те километра от Лесичери и се качва

на влака. В Америка успява да открие баща си и старият Павле се прибира у дома да се грижи за фамилията, а Иван остава да учи. Завършва по два класа за година, после се дипломира като инженер и започва работа във Ford Motor Company (в анализите на компанията ще го открием като Evan P. Russinoff). Жени се за българка - Прония, учителка по пиано, и на 27 август 1930 година в Детройт се ражда синът им Илия.

Като всяко нормално момче, и той прекарва детството си в рисуване на коли по пощата на тетрадките. Но увлечението му малко надхвърля това на съучениците му. Записва се за курс по автомобилен дизайн по пощата - пряк прародител на днешните онлайн курсове - заради обещанието, че лекциите се съставят под надзора на самия Харли Ърл, гения зад дизайна на General Motors. Не е много ясно дали наистина е било така, но скоро Илия има възможност да се учи от Ърл не по пощата, а лично - и съвсем отблизо.

ДОКАТО УЧИ В ХУДОЖЕСТВЕННОТО УЧИЛИЩЕ, приятел го съветва да участва в националния конкурс за дизайн на Fisher Body Craftsman's Guild. През първата година е трети, а на следващата го печели, заедно с голямата награда от 4000 долара. През 1949 това са много пари - горе-долу една годишна заплата (преизчислени според инфлацията, днес биха били около 42 200 долара).

Илия ги инвестира в бъдещето си като професионален дизайнер. През 1954 завършва промишлен дизайн в реномирания Pratt Institute, и по препоръка на преподавателите си е поканен на интервю в GM. "Ти имаш бензин в кръвта!", възкликва Бил Мичъл, легендарният създател на Corvette Stingray, докато преглежда папката му със скици.

ПРЕЗ ПЪРВАТА СИ ГОДИНА В GM ИЛИЯ работи под прякото ръководство на Харли Ърл и Мичъл. Фокусира се върху концептуалните модели, от които редовите дизайнери черпят вдъхновение за серийните модели. Много от идеите в скиците на Русinov после намират място в някои от най-емблематичните американски коли на 50-те, 60-те и 70-те, и задават тона в автомобилната мода за години напред. Но има и някои серийни модели, създадени от него: като Pontiac Grand Prix и Firebird, Oldsmobile Toronado, Chevrolet Camaro. Русinov е сред създателите и на Corvair - пословичен с инженерните си недостатъци, но забележителен като дизайн автомобил.

ЗА РАЗЛИКА ОТ МНОГО ДРУГИ ЕМИГРАНТИ, фамилията Русинови не прекъсва и връзките с България. Иван Русinov се връща в родината два пъти, през 1962 и 1970. Синът му също не забравя корените си, и неслучайно двете му внуци са кръстени София и Елена.

Дори и в момента една творба на Илия Русinov е част от експозицията на Детройтския институт по изкуствата. В разговор с един американски журналист познатите му почти в един глас споделят, че ще го запомнят не само като талантлив дизайнер, но и като свършен джентълмен, и отличен цигулар, готов винаги да посвири за удоволствие на приятелите си. А за хората, които не са го познавали, Илия остава вдъхновяващия пример колко щастлив може да бъде човек, когато успее да превърне в професия онова, което обича най-много. ■

Русinov като млад дизайнер в GM
Roussinoff as a young GM designer

Три модела, проектирани от Русинов:
Pontiac Grand Prix, Pontiac Firebird и
Corvair (на дясната страница)
Three cars designed by Roussinoff: Pontiac
Grand Prix, Pontiac Firebird and Corvair (on
the right)

HOW A BULGARIAN SHAPED CAR TASTES IN AMERICA

From the village of Pushevo to the top of design - the story of Elia Russinoff

Pushevo is a village some 12 km from the town of Veliko Turnovo in central Bulgaria. Like most Bulgarian villages, it, too, has fallen victim to depopulation over the past thirty years - from close to 1,000 people back in the day, it now has only 116 remaining residents, most of whom are elderly people. Nowadays, Pushevo is a quiet place where almost nothing happens. This is where the origins are of the story of one of the most significant American car designers of the 20th century.

ELIA RUSSINOFF, CALLED "RUSS" BY HIS COWORKERS AT GENERAL MOTORS passed away last November, three months after turning 90. For half of his remarkable life, he was a designer at GM, having worked with a few generations of top professionals in the field, ranging from the legendary Harley Earl and Bill Mitchell to Ed Welburn. Russinoff himself held the position of Assistant Chief Designer for three decades, during which he firmly rejected promotion offers because, as he put it in front of a journalist in the 1990s, he preferred the freedom of

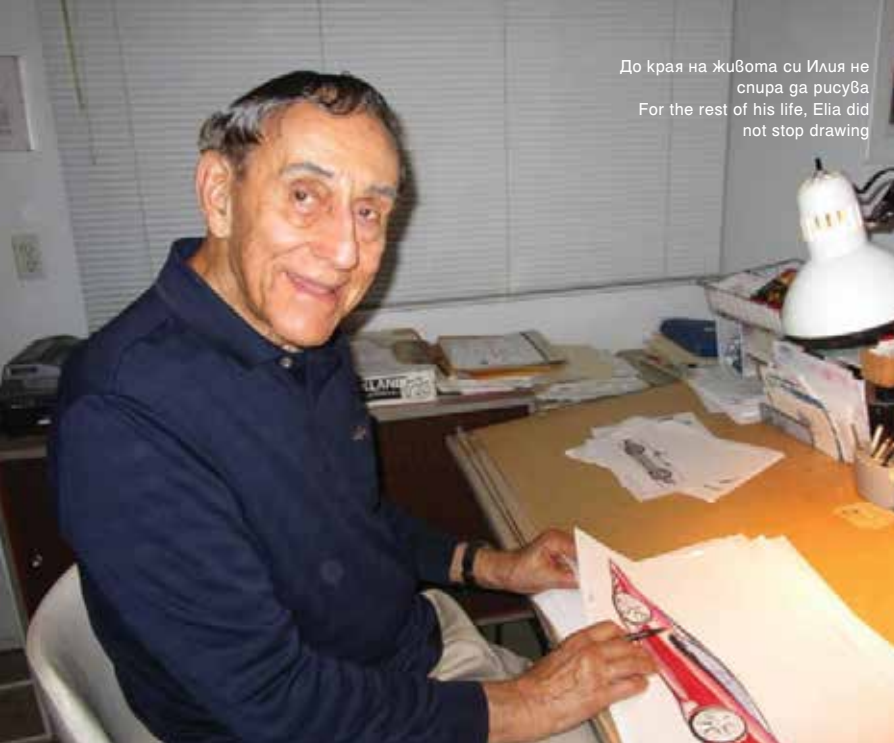
conceptual design his workshop gave him over the forced restrictions of real-life production. Russinoff turned his childhood dream to draw cars into a life-long vocation. His son, Paul, said after his father's funeral that the car designer continued to draw almost until the very end of his life and that was in his blood.

PAUL RUSSINOFF IS NAMED AFTER HIS GREAT-GRANDFATHER PAVLE, with whom the American story of the family line from Pushevo starts. Since the mountainous village was not rich in arable land, making it difficult to support its growing population, Pavle Russinoff left to seek his fortunes across the Atlantic in 1902. His elder son Ivan stayed behind in Pushevo to care for the family. Ivan, too, however, was dreaming about "the land of opportunity" and at the age of 19 he put up some land as collateral, walked the 20 km to Lesicheri and took a train. He managed to find his father in America and the old Pavle returned home to care for the family, while Ivan stayed to study. He took two classes in a year and then graduated as an engineer, after which

he found work at the Ford Motor Company (his name figures in the company's records as Evan P. Russinoff). He married a Bulgarian woman - Pronia, who was a piano teacher, and their son Elia was born in Detroit in 1930.

Like most boys his age, Elia spent his childhood drawing cars in the margins of his notebooks. His penchant for doodling went beyond that of his peers. This led the young Russinoff to a correspondence course - the equivalent of today's online classes, which was claimed to be personally directed by none other than Harley Earl - the genius behind General Motors' designs. There's no certainty whether that was actually the case, but not too long after, Elia had the opportunity to learn from Earl not via correspondence, but in person.

WHILE STUDYING AT THE ARTS SCHOOL, a friend of his advised him to take part in the Fisher Body Craftsman's Guild national design competition. He ranked third in the first year, managing to win first place the following one, which brought him a USD 4,000 prize. That was a lot of money in 1949, the equivalent of an average

До края на живота си Илия не
спира да рисува
For the rest of his life, Elia did
not stop drawing

Илия с баща си Иван и майка
си Прония
Elia with his father Ivan and his
mother Pronia

annual salary (adjusted for inflation, it would amount to around USD 42,200). Elia invested the money in his future as a professional designer.

In 1954 he graduated with an industrial design degree from the renowned Pratt Institute and was invited to an interview at GM on his teachers' recommendation. While reviewing his portfolio, the legendary creator of the Corvette and the Stingray, Bill Mitchell, told the young man that he has gasoline in his veins.

DURING HIS FIRST YEAR AT GM, ELIA was working under Harley Earl and Bill Mitchell's direct supervision. He was focusing on the concept models, from which ordinary designers drew inspiration for the mass-produced cars. Many of the ideas from Russinoff's drawings later found their place in some of the most emblematic American cars of the 1950's, 1960's and 1970's, and set the tone for automobile fashion in the years to come. There are some serial production models designed by him as well, such as the Pontiac Grand Prix and Firebird, Oldsmobile

Many of the ideas from Russinoff's drawings later found their place in some of the most emblematic American cars of the 1950's, 1960's and 1970's, and set the tone for automobile fashion in the years to come

Toronado, Chevrolet Camaro. Russinoff is also among the designers of the Corvair - a car infamous for its engineering flaws, but with a notable design.

UNLIKE MANY OTHER IMMIGRANTS, the Russinoff family did not sever its ties with Bulgaria. Ivan Russinoff returned back home twice - in 1962 and in 1970. His son also did not forget his roots and it is no coincidence that his two granddaughters are named Sofia and Elena.

Even today, one of Elia Russinoff's works is displayed at the Detroit Institute of Arts. During a conversation with an American journalists, his friends said they will remember him not only as a talented designer, but as the perfect gentleman and an excellent violinist who was ready to play for the listening pleasure of his friends. And for those who never got the chance to get to know him, Elia will remain an inspirational example of how happy one can be if they manage to turn what they love doing the most into their profession. ■

УМНОЖЕНИЕ ПО ЧЕТИРИ

Трудно е да кажеш "не" на BMW X4 M с неговата комбинация от 510 коня, 4.1 секунди от 0 до 100 км/ч и 525 литра багажник

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография КОЛЕЛА

Ако питате здравия разум, един бърз купе-кросоувър е възможно най-нелогичната комбинация в автомобилния свят. Понеже е по-висок, по-тежък и с по-лоша аеродинамика от добрия стар седан, на инженерите се налага да прибегнат до чудеса, за да го направят наистина бърз. След това трябва да му дадат и много по-твърдо окачване, за да не завърши цялата тази бързина още в първата канадка. А твърдото окачване отнема единия основен смисъл на кросоувъра - комфорта на возене. ►

480 k. c. максимална мощност
600 Nm макс. въртящ момент
4.2 секунди 0-100 км/ч
2045 kg общо тегло

► **КУПЕОБРАЗНАТА ФОРМА ПЪК ОТНЕМА** другия основен смисъл - практичността. Защото ефектната полегатата линия на покрива е за сметка на вътрешното пространство и багажника. На всичкото отгоре купе-кросоувърът е и доста по-скъп от нормалния кросоувър - просто защото е на мода.

ЗДРАВИЯТ РАЗУМ МОЖЕ ДА ПОВТАРЯ това до безкрай - само че кой изобщо си купува спортна кола, слушайки здравия разум? Това е решение, което се взема от емоцията. А емоцията подчертано няма нищо против BMW X4 M.

Достатъчно е само да ѝ пошепнете няколко числа. 480 конски сили от трилитровия мотор S58 - същият като в M3 и M4. 600 нютонметра максимален въртящ момент. 4.2 секунди от място до 100 километра в час - макар че в някои независими тестове колата се оказва дори по-бърза. И накрая максимална скорост, която, ако премахнете електронния ограничител, може да надхвърли 285 километра в час.

И това е нормалното X4 M. Защото съществува и добре познатият пакет Competition, който срещу 14 000 лева ще ви даде още 30 коня, до общо 510, и ще намали времето от 0 до 100 км/чсто с цяла една десета от секундата.

ДВИГАТЕЛЯТ ПОД КАПАКА Е ВСЪЩНОСТ НАЙ-МОЩНИЯТ редови шестак, произвеждан някога от BMW, и без никакви оплаквания се развърта до 7200 оборота в минута. Разликата между обикновената M-ка и онази с пакет Competition идва най-вече от налягането на турбото - 1.18 атмосфери в първия случай, 1.28 във втория.

За да не се попилее тази колосална мощ, се грижи спортна осемстепенна автоматична трансмисия Servotronic, в комбинация със системата на BMW за задвижване на четирите колела - със същия електронно контролиран заден диференциал като в новото M5.

ДРУГАТА ПРИЛИКА С M5 е в това колко възпитана може да бъде тази кола, когато не я притискате. В нормален режим X4 M е комфортен, тих семеен автомобил. Не чак толкова комфортен като обикновеното X4, разбира се, но не и уред за вадене на пломби, какъвто сме свикнали да очакваме от M-поделението. Адаптивното окачване тук е стандартно. Както въпрочем и много други неща: цената от 176 000 лева ще ви даде един доста добре оборудван автомобил.

ЗА ТЕЗИ ПАРИ ПОЛУЧАВАТЕ 20-цолови алуминиеви джанти със специален дизайн, спортен ауспук и спирачки, кожен салон и

волан, електрически седалки с отопление, тризонов климатроник, аудио от Harman Kardón и най-високите нива на онлайн услугите на BMW. В България цената включва даже и застраховка за гумите. Единственото, за което ще се наложи да доплатите, е цвят металик - около две хиляди лева. И, естествено, за прословутия пакет Competition, 14 555 лева. Той включва не само 30-те допълнителни коня, но и 21-цолови джанти, различен дизайн на кожения салон, спортни седалки и още половин дузина глезотии.

ЕСТЕСТВЕНО, КАТО ПРИ ВСЯКА M кола и тук можете да си играете до припадък с динамичните настройки на шасито, педала на газта, волана и реакциите на скоростната кутия.

Можете също да изключите напълно електронната стабилизация и да прехвърлите

по-голямата част от въртящия момент към задния мост, както помага на едно истинско BMW.

Слава богу, не се налага да вършите всичко това при всяко влизане в колата - двата червени бутона на волана запаметяват любимите ви настройки и ги включват с едно натискане.

СЦЕПЛЕНИЕТО И ПОНОСИМОСТТА към странично ускорение граничат с фантастиката - в това отношение X4 M бие даже Alfa Romeo Stelvio Quadrifoglio. Воланът дава достатъчно обратна връзка, ако го оставите в режим комфорт, а спирачките са безукорни. Даже и свиването на багажника заради скосения покрив е с нищо и никаквите 25 литра спрямо X3 - и ни се струва, че 525 литра също са предостатъчни. Накрая май и здравият разум ще отстъпи пред чара на буквата M. ■

НЕСИГУРНИ ВРЕМЕНА, СИГУРЕН ПАРТНЬОР.

ИЗБЕРЕТЕ АВТОКАСКО ОТ АРМЕЕЦ!

ЗАСТРАХОВАТЕЛНО
АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО
Армеец
www.armeec.bg

Винаги с Вас!
25 ГОДИНИ

**ЗАД „АРМЕЕЦ“ Е ДЪЛГОГОДИШЕН ЛИДЕР
В ЗАСТРАХОВАНЕТО НА МПС „КАСКО“.**

ЗАСТРАХОВАМЕ ВСИЧКИ ВИДОВЕ МПС – ЛЕКИ
И ТОВАРНИ АВТОМОБИЛИ, РЕМАРКЕТА, ЗЕМЕДЕЛСКА
ТЕХНИКА, СТРОИТЕЛНИ МАШИНИ И ДРУГИ.

КАКВИ СА ПРЕДИМСТВАТА, ПРЕДЛАГАНИ ОТ ЗАД „АРМЕЕЦ“:

- **Покритие на различни рискове:**
 - Клауза „М“ – МИНИМАЛНО КАСКО;
 - Клауза „Ч“ – ЧАСТИЧНО КАСКО;
 - Клауза „К“ – КРАЖБА;
 - Клауза „П“ – ПЪЛНО КАСКО;
 - Допълнително безплатно покритие „Автомобилен асистенс за чужбина“ за леки автомобили и до 9 места, с общо тегло до 3,5 тона.

- **Обезщетяване за нанесените щети на автомобила по предпочитан от клиентите начин, договорен в застрахователната полица и общите условия на застраховката:**
 - Ремонт в официален сервиз;
 - Ремонт в доверен сервиз на ЗАД „Армеец“;
 - По представени фактури;
 - По експертна оценка.
- **Осигурен геноношен кол център при възникнали застрахователни събития.**

КЪДЕ МОЖЕТЕ ДА СКЛЮЧИТЕ ЗАСТРАХОВКА „КАСКО“?

- В офисите на ЗАД „Армеец“;
- При застрахователните брокери и агенти, които са партньори на компанията.

Multiple of Four

It's hard to say "no" to the BMW X4 M, given its combination of 510 hp, acceleration of 4.1 s from 0 to 100 km/h and 525-liter trunk

By KONSTANTIN TOMOV / Photography WHEELS

If you use common sense, a fast coupe crossover is the most illogical combination possible in the automotive world. Since it is taller, heavier and less aerodynamic than the good old sedan, engineers must perform miracles in order to make it truly fast. After that, they must give it a much firmer suspension, so that this pumped-up car doesn't end up upside down in a ditch. The firm suspension, on the other hand, takes away a main advantage of the crossover - the comfortable ride.

THE COUPE SHAPE TAKES AWAY ANOTHER main advantage - practicality. The efficient sloping roofline comes at the expense of less interior room and trunk space. On top of that, the coupe crossover is quite pricier than the regular crossover - simply because it's currently in style.

COMMON SENSE CAN REITERATE THIS ON AND ON, but who listens to common sense when buying a sports car? Such decisions are made on a whim. And whims have nothing against the BMW X4 M. The only thing it takes is to whisper a few numbers - 480 hp from the 3.0 l S58 engine - the same as the one used in the M3 and M4, maximum torque of 600 Nm, acceleration from 0 to 100 km/h in 4.2 seconds, although this car turned out to be even faster during some independent test drives. And last, but not least, the top speed, which can reach 285 km/h if the governor is removed. And this is just the regular X4 M because there is also the well-known Competition package, which for 14,000 more leva will give you an additional 30 hp, up to 510 hp, and reduce the 0-100 km/h acceleration by a tenth of a second.

THE ENGINE UNDER THE HOOD IS THE MOST powerful inline-six ever made by BMW, and it can effortlessly go up to 7,200 rpm. The difference between the regular M-series and the Competition package mainly comes from the pressure in the turbo, which is 1.18 atm in the former and 1.28 in the latter. An eight-speed automatic Steptronic transmission reigns over all of this power, combined with the BMW's all wheel drive system - the same electronically

controlled rear differential as the new M5.

ANOTHER SIMILARITY WITH THE M5 is how well-behaved this car can be when not pushed. In normal mode, the X4 M is a comfortable and quiet family car. Not as comfortable as the regular X4, of course, but without the kidney punch effect, unlike what one would expect from the M-series. The adaptive suspension comes standard, just like many other options - the 176,000 leva price will get you a very well-equipped car. For this money, you will get custom designed 20-inch aluminum wheels, a sports exhaust system and breaks, leather interior and steering wheel, heated power seats, three-zone climate control, a Harman Kardon audio system, and the highest level of BMW's online services. The price in Bulgaria also includes insurance for the tires.

THE ONLY THING YOU WOULD HAVE to pay for additionally is the silver color, which costs around 2,000 leva, and, of course, the famous Competition package - 14,555 leva. It comes not only with the 30 additional horsepower, but

with 21-inch wheels, a different leather interior design, sport seats and a bunch of other bells and whistles.

OF COURSE, JUST LIKE WITH ANY M-SERIES, you can tinker all day with the dynamic settings of the chassis, the gas pedal, the steering wheel and the transmission. You can also turn off the electronic stability system and transfer the bulk of the torque to the rear wheels, which is suitable for a true BMW. It's a blessing you wouldn't have to go through all of this every time you get in the car, as there are two red buttons on the steering wheel that memorize your favorite settings.

The handling of this car borders the realm of fiction - the X4 M performs even better than the Alfa Romeo Stelvio Quadrifoglio when it comes to that. The steering is sufficiently responsive in comfort mode, while the brakes are impeccable. Even the trunk's decreased volume by the meagre 25 liters due to the sloped roofline, seems plentiful at 525 liters. Common sense seems to have given in to the letter "M's" charm. ■

98 |

10 ПОСОКИ ЗА 2021

10 DIRECTIONS FOR 2021

104 | ЧАСОВНИК НА ЧЕСТТА
SMALL SCALE TRAVEL

112 | ПРИЯТНИ ОТБИВКИ
ENJOYABLE SIDEWAYS

АФИШ

ИЗЛОЖБА

НИКОЛА ТАНЕВ. НА ПЪТ // До 28 март Националната галерия приютява тази експозиция в чест на 130-ата годишнина на един от най-талантливите български художници. Роден в Свищов, Никола Танев учи печатарство и после декоративни изкуства в Париж (при проф. Пол Реноар), учи и при Клод Моне. През 1912 организира първата си самостоятелна изложба. Много от творбите му днес са в престижни европейски колекции. През 1944 е арестуван като "буржоазен художник" и репресиран.

София, НХГ, до 28 март

РОМАН

ДЪЛБИНИТЕ НА ВЪОБРАЖЕНИЕТО // Ахмед Хилми, с прякора Филібелията, е един от най-влиятелните мислители и писатели, родени на територията на днешна България, но по политически и всякакви други причини творчеството му бе почти непознато у нас до момента. Роден в Пловдив през 1865, той е от най-уважаваните автори на късната османска епоха, а „Дълбините на въображението“ е най-прочутият му роман - в който критици са откривали близост до автори в целия спектър от Херман Хесе до Гор Вудал.

Издателство "Парадокс"

АВТОБИОГРАФИЯ

"ТРЯБВАШЕ ДА ВЗРИВИМ ПРОКЛЕТИТЕ ВРАТИ" // "Как се чувствате от факта, че остарявате?", попитаха сър Майкъл Кейни преди няколко години. "Като се има предвид алтернативата - чудесно", отговори той. Тази реплика чудесно илюстрира философията и чувството за хумор на големия актьор, запомнен с ролите си в "Италианска афера", "Черният рицар", "Без следа", "Хана и нейните сестри", "Правилата на дома". Автобиографията му, чието заглавие е именно реплика от "Италианска афера", обещава да е чудесно четиво.

Издателство "Колибри"

EN

EXHIBITION

NIKOLA TANEV NA PAT (ON THE ROAD) // Until 28 March, the National Gallery will be home to this exhibit honouring the 130-year anniversary of one of the greatest Bulgarian painters of all time. Born in Svishtov, Nikola Taney studied Printing and then Decorative Arts in Paris (with Professor Paul Renoir) and he was also student to Claude Monet. In 1912, he organised his first independent exhibition. Today, many of his artworks adorn prestigious European collections. In 1944, he was arrested as a "bourgeois artist" and subjected to repression..

Sofia, National Art Gallery, until 28 March

NOVEL

DALBINITE NA VAOBRAZHENIETO (THE DEPTHS OF IMAGINATION) // Ahmed Hilmi, nickname Philibelia (the Plovdiver) is one of the most influential philosophers and writers born in contemporary Bulgaria, however, due to political and a host of other reasons, his work was barely known domestically until now. Born in Plovdiv in 1865, he is one of the most respected authors of the late Ottoman period, and The Depths of Imagination is his most well-known novel. Critics have likened it to authors from all genres – from Hermann Hesse to Gore Vidal.

Published by Paradox

AUTOBIOGRAPHY

"WE SHOULD HAVE BLOWN THE GODDAMN GATES" // "How do you feel about growing old?", Sir Michael Caine was asked several years ago. "Bearing in mind the alternative, wonderful", he answered. This line perfectly illustrates the renowned actor's philosophy and sense of humour, who will always be known for his roles in The Italian Job, The Dark Knight, Without a Clue, Hannah and Her Sisters and The Cider House Rules. His autobiography, titled with a line from The Italian Job, promises to be a wonderful read.

Published by Colibri

POSTER

КЛАСИКА

ЕЛИЗАВЕТА ЛЕОНСКАЯ // Една от великите пианистки на нашето време ще представи през софийска публика Концерт №3 за пиано от Бела Барток под диригентството на Роберт Фаркаш. Родена в Тбилиси, Леонская емигрира в Австрия в края на 70-те. Тя е и една от последните музикални нобелови лауреати Йосиф Бродски. В програмата на концерта на Софийската филхармония ще звучи и симфония номер 39 от Моцарт.

18 февруари, зала "България"

ИЗКУСТВО

АРТИСТИЧЕН ТЕКСТИЛ // Рядко виждана от публика колекция "Артистичен текстил" на Националната художествена галерия е обект на много любопитна изложба в галерия "Квадрат 500". Събитието отбелязва и 60-ата годишнина от създаването на катедрата "Текстил - изкуство и дизайн" в НХА. В сбирката са творби на проф. Марин Върбанов, Мара Йосифова, Маргарита Допчева (на снимката - "Памет в синьо"), Петко Петков, Евелина Пирева и други художници.

До 28 февруари, Квадрат 500, София

ДОКУМЕНТАЛИСТИКА

FAKE FAMOUS // Покрай няколкото второразредни комедии по-интересната премиера на HBO през февруари ще е "Фалшиво известни" - един документален и доста задълбочен поглед върху толкова модерния свят на инфлуенсърите. Авторът Ник Билтън е популярен журналист, който подбира кандидати, за да ги превърне в звезди от социалните мрежи. Показва ни как се купуват последователи (7500 срещу 119 долара), как се наемат луксозни вили за правенето на снимки, и каква е ролята на грима. Крайната поука е колко лесна е за манипулиране публиката в наши дни.

По HBO през февруари

EN

CLASSICS

ELIZAVETA LEONSKAYA // One of the greatest pianists of our time will be performing to the Sofia public Béla Bartók's Piano Concerto No. 3, conducted by Róbert Farkas. Born in Tbilisi, Leonskaya emigrated to Austria in the late 1970s. She is also one of the last muses of the Nobel Prize winner Joseph Brodsky. The program of the Sofia Philharmonic concert will also include Mozart's Symphony No. 39.

18 February, Hall "Bulgaria"

ART

TEXTILE, ARTISTIC AND AVANT-GARDE // The rarely before seen collection "Textile, Artistic and Avant-Garde", is the subject of much curiosity in the "Kvadrat 500" gallery. The event marks the 60th anniversary of the creation of the department Textile – Art and Design at the National Academy of Art. The collection includes works by Professor Marin Varbanov, Mara Yosifova, Margarita Dopcheva (on the image – Pamet v sinyo (Memory in Blue), Petko Petkov, Evelina Pireva and other artists.

Until 28 February, Kvadrat 500, Sofia

DOCUMENTARY

FAKE FAMOUS // Along with several second-rate comedies, a more intriguing release by HBO this February is Fake Famous – an in-depth documentary about the contemporary world of influencers. The author, Nick Bilton, is a popular journalist, who selects candidates to turn into social media stars. He shows us how followers can be bought (7,500 for USD 119), how luxury villas are rented for photography sessions and what role makeup plays. The takeaway here is just how easy the public is to manipulate nowadays.

On HBO in February

10 НОВИ ПОСОКИ ЗА 2021

10 NEW DIRECTIONS FOR 2021

Най-после идва време отново да пътуваме - и "България Еър" го отбелязва с рекорден брой нови дестинации от пролетта

Finally it's time to travel again - and Bulgaria Air celebrates it with a record number of new destinations from the spring

Текст: КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография: КОЛЕЛА
By KONSTANTIN TOMOV / Photography: WHEELS

TRAVEL
TOP 10

ON
AIR
BULGARIA

ИРАКЛИОН HERACLION

На малко места по света можете да се потопите толкова дълбоко в миналото, колкото в Ираклион, главния град на гръцкия остров Крит. "Старият" град тук - тоест останките от прословутия дворец на Минос в Кносос - датира от минойската цивилизация, четири хиляди години назад във времето. "Новият" град на Ираклион е основан от арабите през IX век, преди да мине през ръцете на Източната римска империя, венецианците и османците, и накрая да стане част от независима Гърция през 1913 година. Днес Ираклион е преливащ от живот град, четвъртият най-голям в страната (211 000 жители заедно с предградията), и може да ви предложи предостатъчно развлечения и удоволствия. Но все пак съветът ни е да го използвате като отправна точка и да опознаете колкото можете повече от този вълшебен остров, извор на вдъхновение за нобелови лауреати като Никос Казанзакис и Одисеас Елитис. И също така производител на някои от най-забележи-

телните бели вина, които сме опитвали.

In few places in the world can you dive as deep into the past as in Heraklion, the capital of the Greek island of Crete. The "old" city here - that is, the remains of the famous palace of Minos in Knossos - dates back to Minoan civilization, four thousand years ago. The "new" city of Heraklion was founded by the Arabs in the ninth century, before passing through the hands of the Eastern Roman Empire, the Venetians and the Ottomans, and finally becoming part of independent Greece in 1913.

Today, Heraklion is a vibrant city, the fourth largest in the country (211,000 inhabitants along with the suburbs), and can offer you plenty of entertainment and pleasures. However, our advice is to use it as a starting point and get to know as much as you can from this magical island, a source of inspiration for Nobel laureates such as Nikos Kazantzakis and Odysseas Elytis. And also a producer of some of the most remarkable white wines we have ever tasted.

РОДОС RHODES

Вече госта десетилетия този гръцки остров от групата на Додеканезите е от най-обичаните летни дестинации в Европа - въпреки че, строго погледнато, най-прочутата му атракция не съществува вече от 2247 години. Родоският колос, едно от седемте чудеса на древния свят, е бил 33-метрова статуя на слънчевия бог Хелиос, издигната на входа на пристанището. Едва три поколения са ѝ се порадвали, преди да бъде разрушена от земетресение през 226 година преди Христа.

Но и без нея Родос има какво да предложи. Средновековният град, построен от рицарите-хоспиталиери преди прогонването им към Малта, е паметник на културното наследство на ЮНЕСКО. А вековете на интензивен обмен с Близкия изток, съчетани с трите десетилетия италианско владичество в началото на XX век, са родили една от най-богатите и интересни кухни в цялото Средиземноморие. Единственият недостатък е, че това обикновено привлича по 1.9 милиона туристи годишно. Но 2021 ви дава редкия шанс

да му се насладите без тълпите.

For many decades, this Greek island of the Dodecanese group has been one of the most beloved summer destinations in Europe - although, strictly speaking, its most famous attraction has not existed for 2247 years now.

The Colossus of Rhodes, one of the seven wonders of the ancient world, was a 33-meter statue of the sun god Helios, erected at the entrance to the port. Only three generations enjoyed the sight before it was destroyed by an earthquake in 226 BC. But even without it, Rhodes has a lot to offer. The medieval city, built by the Hospitaller Knights before their exile to Malta, is a UNESCO World Heritage Site. And centuries of intense exchanges with the Middle East, combined with three decades of Italian rule in the early Twentieth century, have given birth to one of the richest and most interesting cuisines in the entire Mediterranean. The only downside is that it normally attracts 1.9 million tourists a year. But 2021 gives you the rare chance to enjoy it without the crowds. ►

САНКТ ПЕТЕРБУРГ ST. PETERSBURG

За поколения българи вторият най-голям град в Русия се свързваше предимно с крайцера "Аврора", Октомврийската революция и героичната Ленинградска обсада. Но след промените Санкт Петербург си върна не само старото име, но и старата слава на един от най-красивите градове в Европа. Блясъкът от дните му на имперска столица днес е старателно излъскан. Каналите, църквите и дворците спокойно ще ви погълнат цяла седмица, да не говорим за легендарния Ермитаж, който приютава над три милиона шедеъра на изкуството, включително творби на Леонардо, Микеланджело, Рембранд, Рубенс. За цените на балета задължителна спирка е Мариинският театър, дом на световноизвестната трупа "Киров". Успоредно с тези класически атракции днешният Питер предлага и множество по-модерни места за култура, като "Этажи", "Тауга", "Флигель". Все пак горещо препоръчваме да намерите време и за 30-километровата екскурзия до Петерхоф - "руския Версай", ефектен комплекс от дворци, поръчан от Петър Велики и обогатен от наследниците му.

For generations of Bulgarians, the second largest city in Russia was associated primarily with the cruiser Aurora, the October Revolution, and the heroic Leningrad siege. But after the changes, St. Petersburg regained not only its old name, but also the old glory of one of the most beautiful cities in Europe. The splendor of his days as imperial capital today is carefully polished. Canals, churches and palaces will engulf you for a whole week, not to mention the legendary Hermitage, which houses over three million masterpieces of art, including works by Leonardo, Michelangelo, Rembrandt, Rubens. The Mariinsky Theater, home of the world-famous Kirov troupe, is a must stop for ballet lovers. Along with these classic attractions, today's Peterburg offers many more modern places for culture, such as Etagi (Floors), "Taiga", "Fliegel". We also strongly recommend that you find time for a 30-kilometer trip to Peterhof - "Russian Versailles", a spectacular complex of palaces, commissioned by Peter the Great and enriched by his heirs.

ДУБАЙ DUBAI

Изкуствени острови, смайващи небостъргачи, фантастични възможности за пазаруване и, не на последно място, целогодишно гарантиран плаж: дори и при нормални обстоятелствата второто по големина от Обединените арабски емирства е достатъчно съблазнително за туристите. А сега към това се прибавя и доста либералният режим за посетителите във време, когато много други традиционни дестинации са блокирани от мерките срещу Ковид-19. Спокойно можете да планирате една екскурзия до Дубай за майските празници. Само се погрижете да си запазите предварително онлайн билети за наблюдателната площадка на Бурж Калифа, най-високата сграда в света, откъдето в ясен ден можете да видите отвъд Персийския залив до бреговете на Иран (самата сграда е 829 метра висока, но площадката е на 555 метра над земята). Очарователните улечки на стария квартал Бур Дубай предлагат много възможности за шопинг, а накрая ви очакват и плажовете на Джумейра, където през май средната дневна температура рядко е под 30 градуса. Струва ни се, че след 2020 напълно сме заслужили лятото на 2021 да е колкото е възможно по-дълго.

Artificial islands, stunning skyscrapers, fantastic shopping opportunities and, last but not least, a year-round guaranteed beach time: even under normal circumstances, the second largest of the United Arab Emirates is tempting enough for tourists.

And now to that is added the rather liberal regime for visitors at a time when many other traditional destinations are blocked by measures against Covid-19. Feel free to plan a trip to Dubai for the May holidays. Just make sure to book in advance online tickets for the observation deck of Burj Khalifa, world's tallest building. From there on a clear day you can see across the Persian Gulf to the coast of Iran (Burj Khalifa itself is 829 meters tall, but the observations deck stands at 555 meter above the ground).

The charming streets of the old quarter of Bur Dubai offer many shopping opportunities, and finally we come to the beaches of Jumeirah, where in May the average daily temperature is rarely below 30 degrees. It seems to us that after 2020 we fully deserve to make the summer of 2021 as long as possible.

Погрижете се да си запазите предварително онлайн билети за наблюдателната площадка на Бурж Калифа, най-високата сграда в света

СОЛУН THESSALONIKI

Трудно ще намерите съвременен българин, който да не познава този град, ключова спирка по пътя към известните курорти на Халкидики.

Но истината е, че за повечето си посетители от север Солун си остава предимно кратка разходка по крайбрежната алея, задължителна снимка пред прословутата Бяла кула и евентуално едно фрапе край морето, преди да продължат нататък към плажовете на Никити или Афитос.

Солун обаче е много повече от това: той може да се похвали с безброй паметници от римската епоха, с един необикновено богат археологически музей, с няколко впечатляващи църкви на повече от десет столетия. Може да се похвали също с колоритните ресторантчета с авторска кухня в западния доскоро квартал Лададика, както и с богата клубна сцена, на която шансът да засечете световноизвестни имена е десетина пъти по-голям, отколкото в София.

А сега си представете всичко това да е достъпно не с цената на три часа шофиране, опашки и разпращи по границите, а само с един 40-минутен полет. Впрочем солунското летище е само на няколко километра от симпатичните плажове в Перя и Неа Епиватес. Просто да знаете.

It is difficult to find a modern Bulgarian who does not know this city, a key stop on the way to the famous resorts of Halkidiki.

But the truth is that for most visitors from the north Thessaloniki is mostly a short walk along the promenade, a mandatory photo in front of the famous White Tower and possibly a frappe by the sea before continuing on to the beaches of Nikiti or Afitos.

Thessaloniki, however, is so much more than that: it boasts countless monuments from the Roman era, an exceptionally rich archeological museum, and several impressive churches dating back more than ten centuries. It also boasts colorful restaurants with original cuisine in the decadent Ladadika district, as well as a rich club scene, where the chance to spot world-famous names is ten times greater than in Sofia.

And now imagine that all this is available not at the cost of three hours of driving, queues and quarrels at the borders, but with just one 40-minute flight. By the way, Thessaloniki Airport is only a few kilometers from the beautiful beaches of Perea and Nea Epiates. Just so you know.

КОРФУ CORFU

Най-северният от йонийските острови на Гърция открай време е сред най-престижните дестинации в Европа: вероятно защото дългите години Венецианска и британска власт са добавили и блясък към обичайния непринуден гръцки чар.

Любима дестинация на кайзер Вилхелм, на Лорънс Оливие и Вибиън Лий, на Оскар Уайлд, Лорънс Даръл и Хенри Милър, на клана Аниели и Силвио Берлускони, Корфу е много приятно съчетание от класическа морска почивка (тук е мястото да вметнем, че островът се радва на над 3000 часа слънчево греене годишно, и че дори през юли температурите рядко са над 30 градуса), романтични замъци и крепости, и очарователна стара столица с госта интересен нощен живот.

The northernmost of Greece's Ionian Islands has long been one of Europe's most prestigious destinations: probably because years of Venetian and British rule have added luster to the casual Greek charm.

Favorite destinations of Kaiser Wilhelm, Lawrence Olivier and Vivian Lee, Oscar Wilde, Lawrence Darrell and Henry Miller, the Agnelli clan and Silvio Berlusconi, Corfu is a very pleasant combination of a classic seaside holiday (here is the place to add that it boasts of over 3000 hours of sunshine a year, and that even in July temperatures are rarely above 30 degrees), romantic castles and fortresses, and a charming old capital with quite an interesting nightlife.

КИЕВ KIEV

Основана според преданията още през V век, украинската столица е изключително разнообразна и интересна, но в същото време дълго пренебрегвана туристическа дестинация. Този близо четиримилionen град наистина може да предложи много: от впечатляващия манастир Киевско-Печорска лавра (основана още пред XI век, макар че днешните сгради са много по-късно) и десетките внушителни катедрали, до нашумелия Майдан и търговщата от него главна търговска улица Хрещатик. Има и безброй любопитни експозиции. Особено актуална е тази на Музея на Чернобил, събрала всичко около трагичната авария от 1986. Почитателите на литературата ще оценят къщата-музей на Михаил Булгаков. Внимание заслужава и Музеят на авиацията с неговата огромна колекция от летящи машини.

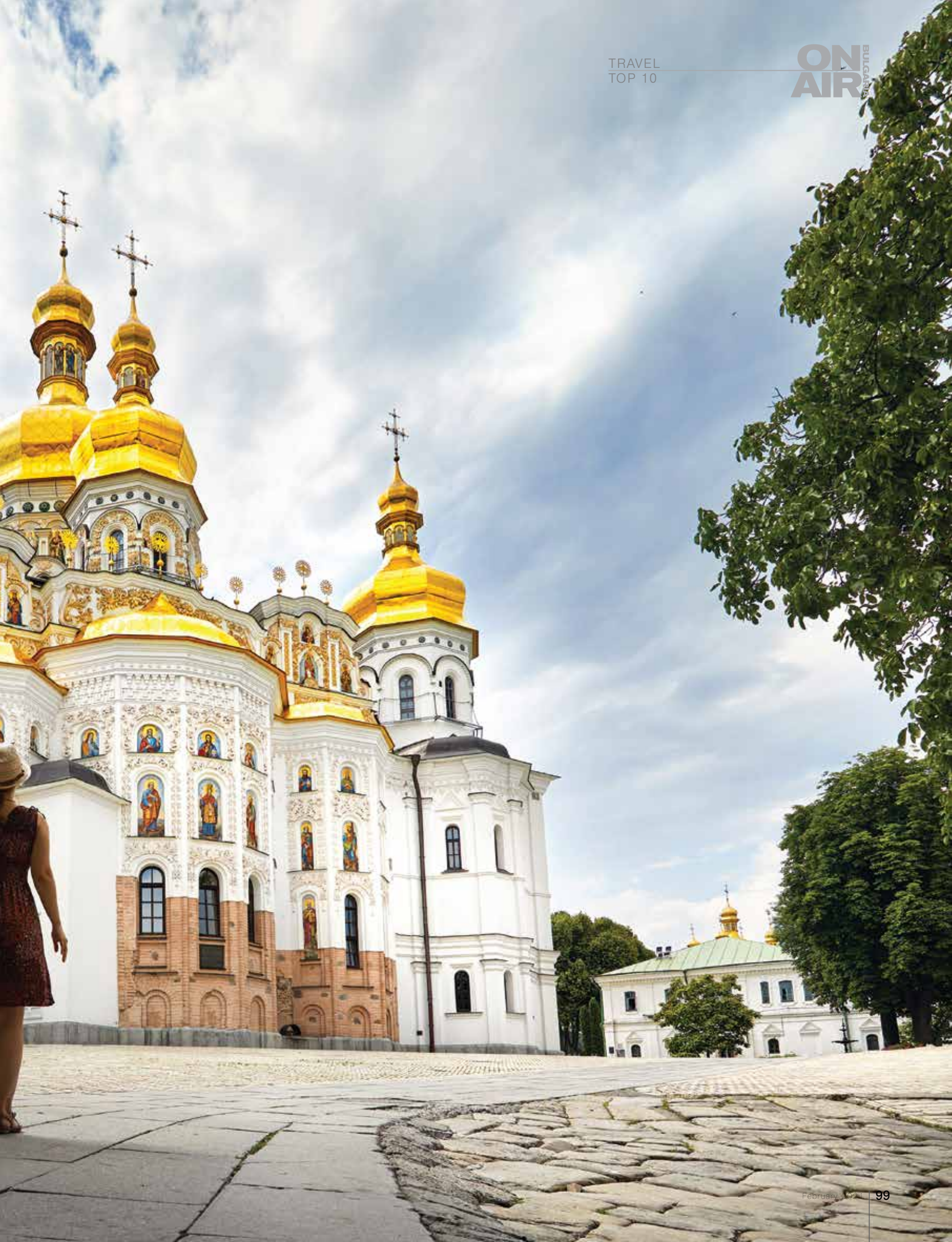
А ако подобна културна програма в един момент ви дойде в повече, Киев предлага разнообразна храна на завидно достъпни цени, доста бурен нощен живот и много приятно изобилие от крафт пивоварни.

Founded according to legend in the V century, the Ukrainian capital is an extremely diverse and interesting, but at the same time long neglected tourist destination.

This nearly four million city can really offer a lot: from the impressive Kiev-Pechera Lavra Monastery (founded before the XI century, although today's buildings are much younger) and dozens of impressive cathedrals, to the famous Maidan square and the main shopping street Khreshchatyk.

There are also countless curious exhibitions. Especially relevant is the one of the Chernobyl Museum, which collected everything about the tragic accident of 1986. Fans of literature will appreciate the house-museum of Mikhail Bulgakov. The Aviation Museum with its huge collection of flying machines also deserves attention. And if such a cultural program at one point starts to wear you down, Kiev offers a variety of food at enviably affordable prices, quite a bustling nightlife and a very nice abundance of craft breweries.

ТЕНЕРИФЕ TENERIFE

В миналото най-големият от Канарските острови бе бедна, второразредна испанска провинция, издържана се основно от производството на банани. Но с появата на масовата авиация през 60-те години на миналия век европейците изведнъж откриха магията на това място, където и през зимата дневната температура надхвърля 20 градуса.

Днес Тенерифе е процъфтяваща и богата дестинация, която маме с фантастични плажове, живописни планини (угасналият вулкан Пико де Теиде, който се извисява на 3715 метра над морското равнище, си е предизвикателство и за сериозните планинари) и доста енергичен нощен живот. Впрочем трябва да се отбележи, че островът, макар и част от ЕС, е извън европейския митнически съюз, което прави алкохола и цигарите доста по-евтини в сравнение с континентална Испания.

Южната част на острова е онази с големите хотели, най-хубавите плажове и по-

мекия климат. Северната пък е по-зелена и тук можете да се докоснете до автентичната местна култура.

In the past, the largest of the Canary Islands was a poor, second-rate Spanish province, subsisting mainly on banana production. But with the advent of mass aviation in the 1960s, Europeans suddenly discovered the magic of this place, where even in winter the daily temperature usually exceeds 20 degrees centigrade.

Today, Tenerife is a thriving and rich destination that attracts with fantastic beaches, picturesque mountains (the dormant volcano Pico de Teide, which rises to 3715 meters above sea level, is a challenge even for serious mountaineers) and quite energetic nightlife. By the way, it should be noted that the island, although part of the EU, is outside the European customs union, which makes alcohol and cigarettes much cheaper than in mainland Spain.

The southern part of the island is the one with the big hotels, the best beaches and the milder climate. The north is greener and here you can touch the authentic local culture.

ВАЛЕНСИЯ VALENCIA

Дълги години интересът на българите към източното крайбрежие на Испания се фокусираше основно върху Барселона. Кое то е жалко, защото Валенсия по нищо не отстъпва на по-северния си съсед. Този пъстър, жизнерадостен град се слави като родина на знаменитата паеля, и изобщо като рай за чревоугодниците. Старинните улички в центъра са в приятен контраст с модернистичната архитектура на Сантьяго Калатрава, създал нашумелия Град на изкуствата и науката. В последния се намира и местният океанариум Oceanographic - идеалното място, където да заведете децата си. С над 45 000 животни от 500 различни вида, той е на практика без аналог в Европа. Зоологическата градина също не е за пропускане.

А ако оживлението на големия град ви дойде в повече, само на двайсетина километра северно ще откриете идилични малки селца наред с портокалови градини, където цените нямат нищо общо с тези във Валенсия,

хората са приветливи, а храната - просто божествена.

For many years, Bulgarians' interest in the east coast of Spain focused mainly on Barcelona. Which is unfortunate, because Valencia is by no means inferior to its northern neighbor. This colorful, lively city is famous as the birthplace of the famous paella, and in general as a paradise for gourmands. The old streets in the center are in pleasant contrast to the modernist architecture of the local-born architectural genius Santiago Calatrava, who created the famous City of Arts and Sciences. The latter also houses the local Oceanographic park, the perfect place to take your children to. With over 45,000 animals of 500 different species, it is virtually unparalleled in Europe. The zoo is also not to be missed. And if the bustle of the big city starts to annoy you, just twenty kilometers north you will find idyllic small villages in the middle of orange groves, where prices have nothing to do with those in Valencia, people are friendly and the food is simply divine.

БУДАПЕЩА BUDAPEST

Основана от келтите, владяна от римляни, османци и австрийски, столицата на Унгария е призната за един от най-интересните и красиви градове в света и не е чудно, че всяка година я посещават над пет милиона чуждестранни туристи (всяка година освен 2020, разбира се).

Великолепна архитектура от епохата на Хабсбургите; легендарни бани и СПА центрове; музеи, подслонили шедеври на творци като Ел Греко, Рубенс, Рембранд и Мане; автентична кухня и пословично веселнощен живот – Будапеща предлага по много от всичко. Да не забравяме и легендарните будапещенски "развалини-кръчми" - нощни заведения, отворени в изоставени стари сгради, най-вече в седми район. Преживяването в тях е нещо, което никой друг бар по света не може да ви предложи. А ако и това не стига, в началото на август градът ще е домакин и на Sziget – един от най-популярните рок фестивали в цяла Европа.

Founded by the Celts and held at various times by the Romans, Ottomans and Austrians, the capital of Hungary is recognized as one of the most interesting and beautiful cities in the world. It is no wonder that every year it is visited by more than five million foreign tourists (every year except 2020, that is).

Magnificent architecture from the times of the Habsburgs; legendary baths and SPA centers; museums that preserve masterpieces from such artists as El Greco, Rubens, Rembrandt and Manet; authentic cuisine and the proverbially jolly night life – Budapest offers a lot of everything. And let's not forget about the much talked about Budapest ruin pubs: places opened in the inner courtyards of abandoned and ramshackle buildings, offering experiences not rivalled anywhere else. And if that's not enough for you, in August the city will host Sziget – one of the most popular rock festivals in all of Europe. ■

Карл Брашър
Carl Brashear

ЧАСОВНИК НА ЧЕСТТА

Реномираният швейцарски производител на часовници Oris е създал безброй версии в чест на известни личности през годините, но едва ли някоя е била толкова на място като новия Oris Carl Brashear Cal. 401 Limited Edition.

Създаден в едва 2000 бройки в подкрепа на фондацията "Карл Брашър", този часовник с 40-милиметрова рамка почита паметта на един от най-забележителните водолази в историята.

Роден в Кентъки през 1931, Карл Брашър е първият тъмнокож, завършил военноморското училище за водолази на САЩ - и превъзмогнал шокиращи прояви на расизъм, за да го стори. След това, при злополучната загуба на една ярена бойна глава край испанския бряг през 1966, Брашър работи по откриването и връщането ѝ. Но в хода на операцията кракът му е премазан от счупена тръба, и се налага ампутация. Въпреки това Карл се връща на служба и става първият човек в историята, станал майстор на водолазното дело с ампутиран крак. Историята му бе в основата на холивудския филм "Мъже на честта", с Куба Гудинг млади и Робърт де Ниро в главните роли.

Брашър почина през 2006 година, но наследниците му основаха фондация на негово име, посветена да подкрепя ветерани и хора с инвалидност в постигането на целите му.

Oris Carl Brashear Cal 401 е със син циферблат, като загатване за морето, и с бронзова рамка, напояща водолазните шлемове от епохата на Брашър. Часовникът е с новия автоматичен Calibre 401 на Oris, който обещава максимално отклонение между -3 и +5 секунди на ден, петдневен заряд и 10 години гаранция.

WATCH OF HONOR

Renowned Swiss watchmaker Oris has created countless versions in honor of celebrities over the years, but hardly any has been as in place as the new Oris Carl Brashear Cal. 401 Limited Edition.

Created in just 2,000 pieces in support of the Carl Brashear Foundation, this 40mm bezel watch honors the memory of one of the most remarkable divers in history.

Born in Kentucky in 1931, Carl Brashear was the first black man to graduate from the U.S. Navy Diving & Salvage School - and overcame shocking acts of racism to do so. Then, in the unfortunate loss of a nuclear warhead off the Spanish coast in 1966, Brashear worked to find and return it. But during the operation, his leg was crushed by a broken tube, and an amputation was required. However, Carl returned to work and became the first person in history to become a master of diving with an amputated leg. His story was the basis of the Hollywood film "Men of Honor", starring Cuba Gooding Jr. and Robert De Niro.

Brashear died in 2006, but his heirs founded a foundation in his name dedicated to supporting veterans and people with disabilities in achieving their goals.

Oris Carl Brashear Cal 401 has a blue dial, as a hint of the sea, and a bronze bezel, reminiscent of diving helmets from the Brashear era. The watch has the new automatic Caliber 401 from Oris, which promises a maximum deviation between -3 and +5 seconds per day, a five-day charge and a 10-year warranty. ■

За нова българска култура

Телевизия Bulgaria ON AIR слуша, гледа, чете
и дава ефир на избрани творчески продукти.
Ако си автор, пиши ни.

marketing@bulgariaonair.bg

onart.bgonair.bg

БОЖЕСТВЕНИТЕ ВКУСОВЕ НА ТОСКАНА

Най-привлекателната кухня на Италия се основава на простотата и уважението към отделните продукти. И на зехтина, разбира се

Текст: МАРГАРИТА СПАСОВА / Фотография: SHUTTERSTOCK

Тоскана е най-известният регион на централна Италия, люлка на ренесансовото изкуство и култура, която се слави с традиции в политическата мисъл и банкерството. Но всъщност най-прочутата ѝ особеност гнес е нейната кулинария.

Тайната на тосканската кухня е нейната простота и достъпност, стремежът да се запази същността на всеки продукт. Италианците наричат тази особеност *essenziale* – същността, главното. Тосканските кулинарни виртуози са равнодушни към външния вид на ястието и гържат да подчертаят вкуса на основната съставка във всяко ястие *in purezza*, без примеси.

МНОГО ОТ ЯСТИЯТА СА заимствани от вкусната и питателна селска кухня. Широко се използват морски продукти, гъби и бобови култури, а също и дивечово месо (еленско и глизанско). Розмаринът, салвията, босилекът, естрагонът и чесънът придават неповторим аромат и вкус. Но самите тосканци признават, че основните продукти в тяхната кухня са хлябът и зехтинът. Безсолният тоскански хляб се отличава с великолепен аромат и се съчетава хармонично с божествените местни сирена, месни и зеленчукови ястия. Първокласният местен зехтин, с характерен зелен цвят, е задължителен елемент във всяко ястие. Типични специалитети са супата от леща с парченца месо от фазан, препечените филийки с пилешки пастет, бобената чорба от Сиена, дивечовото месо в сладко-кисел сос, пиле с маслини и пържен боб. Всички ястия се поднасят със знаменитите тоскански вина,

които присъстват на масата със същата задължителност както хляба.

ИНТЕРЕСНА ОСОБЕНОСТ НА ТОСКАНА са кулинарните празници, които се устройват в чест на един продукт или ястие – като Празника на манатарката (*Sagra del Fungo Porcino*), празника на тортелините (*Sagra del Tortello*), празника на глизана (*Sagra del Cinghiale*). През ноември в Лука – великолепно съхранен средновековен град и родно място на Пучини – се провежда гастрономическата седмица на зехтина, а местността Лукезе се слави с най-хубавия зехтин в света.

Местните туристически агенции предлагат еднодневни, вечерни и уикенд винно-гастрономически екскурзии в Тоскана, които са чудесен начин да се потопите в живописната красота на региона и същевременно да се насладите на разнообразните изтънчени вкусове на тосканските блюда и вина.

В ПРЕЛЕСТНАТА ФЛОРЕНЦИЯ, докато се любувате на съкровища като църквата "Санта Кроче" или галерията "Уфици", не пропускате да се подкрепите с някое „богаташко“ ястие като несравнимо вкусния бифтек по флорентински (*bistecca alla fiorentina*). Приготвя се от месото на едрата порода крави кианина, което се пече на скара или жарава, но без жив огън. Единствената поправка е едра морска сол. Друг популярен специалитет от трапезата на флорентинските благородници се приготвял от месата на домашна кокошка, токачка, свинско, нагеница салсиче, говеждо и заешко месо, а в ловния сезон се добавя и дивеч. Бедните флорентинци се загово-

лявали с блюда от „петата четвъртина“ (тоест карантия) като чибрео – ragu от пилешки дреболии, което се сервира със зеленчуци на фурна, триппа – телешко шкембе със зеленчуци и ароматни треви, или фегателло – ястие от свински черен дроб. Или пък се насладете на плато с прочутите тоскански сирена *marzolino* и *baccellone*, които се поднасят с нарязана круша и купичка мед. И чаша вино, естествено. Най-популярното тосканско вино е кианти – рубинено, ароматно и силно, сгушено в типичната плетена дамаджана. То се прави от сортовете грозде санджовезе, канайоло и малвазия. Най-реномираният продукт на тосканското винарство е Брунело ди Монталчино – чиято напълно заслужена слава, уви, се отразява и на цената му.

ПОСТРОЕНАТА НА ТРИ ХЪЛМА СИЕНА, южно от Флоренция, е прочута с великолепния си централен площад Пиаца дел Кампо и впечатляващото ежегодно конно надбягване – палио. А също и с апетитните си пушени месни деликатеси: *finocchiona* (колбас с копър), пикантната шунка *soppressa*, кървавицата *biroldo* или *buristo*, както и прочутият колбас от гуф глизан. Поднасят се задължително с *fettunta* – препечен хляб със зехтин, сол и чесън. Сиена е мястото да опитате *rici* – дебели, направени на ръка спагети, които се похапват обилно подправени с чесън, ragu сос и препечени трохи хляб. Или пък юфката *panarole*, която се поднася със сос от заешко месо и заешка кръв вместо домашен сок. А когато ви се прииска да се обогрите, сегнете в някое историческо кафене на чашка отлично кафе, и непременно опитайте сладкиша *панфорте*, със захаросани ядки и плодове.

СРЕДНОВЕКОВОТО ГРАДЧЕ САН ДЖИМИНЯНО, кацнало на върха на един хълм сред лозя и маслинови горички, днес е предпочитано място за сватби и романтични уикенди.

Когато останете без гръх от красотата му и от стръмните улици, седнете да се подкрепите с *antipasto toscano* – плато с домашна шунка, знаменитата супа *риболита* (буквално „кипната още веднъж“), която се приготвя от лук, градински фасул и различни зеленчуци, сред които задължително „черното“ тосканско зеле. Яде се на втория ден след приготвянето, поднесена с препечен и натрит с чесън хляб.

Ненадминат местен специалитет са сладкишите *кастанячо* с кестени, орехи и ядки от пиния, които се поднасят горещи и гарнирани с прясно сирене. Прочути са и бадемевите *кантучини*, подобни на сухари с анасон, които се поднасят в края на угощението с чаша гъсто десертно вино *Винсанто*. Струва си да опитате местното бяло вино *Верначо* ди Сан Джиминяно. ■

THE DIVINE TASTES OF TUSCANY

Italy's most attractive cuisine is based on simplicity and respect for each ingredient.
And olive oil, of course.

By MARGARITA SPASOVA / Photography SHUTTERSTOCK

Tuscany is Central Italy's most famous region, cradle of Renaissance art and culture, well-known for political thinking and banking traditions. In fact, culinary is its most popular characteristic today. The secret of the Tuscan cuisine is its simplicity and affordability, the ambition to preserve the essence of each ingredient. Italians call this peculiarity *essenziale* – the essence, the main thing. Tuscan cooking virtuosos are indifferent to the way the meal looks and insist on emphasizing on the flavour of the main ingredient in every dish in *purezza*, without mixes.

MANY OF THE DISHES ARE borrowed from the delicious and nutritious countryside cuisine. Seafood, mushrooms and legumes are used, as well as game meat (deer and wild boar). Rosemary, salvia, basil, tarragon and garlic add unique aroma and taste. Even Tuscan people admit that

the main ingredients in their cuisine are bread and olive oil. The salt-free Tuscan bread is characterized with fantastic aroma and harmoniously combines with the divine regional cheeses, meat and vegetable dishes. The first-class local olive oil, in its characteristic green colour is an essential element in every dish. Typical specialties are the lentil soup with pieces of pheasant meat, toasts with chicken pate, Sienna beans soup, game meat in sweet-sour sauce, chicken with olives and fried beans. All dishes are served with the renowned Tuscan wines which are as obligatory at the table as the bread.

AN INTERESTING PECULIARITY OF TUSCANY are the food festivals organized in honour of an ingredient or a dish – like the Porcini Mushrooms Festival (Sagra del Fungo Porcino), the Festival of the Tortelli pasta (Sagra del Tortello), Festival of the Wild Boar (Sagra del Cinghiale). In

November in Lucca – a wonderfully preserved medieval town and Puccini's birthplace – the gastronomic olive oil week takes place; the Lucchese region is famous for the best olive oil in the world.

Local travel agencies offer one-day, evening and weekend wine-gourmet trips to Tuscany that are a great way to get a real feel of the picturesque beauty of the region and at the same time to enjoy various exquisite tastes of Tuscan dishes and wines.

IN BEAUTIFUL FLORENCE, while enjoying treasures like the basilica of "Santa Croce" or the "Uffizi" gallery, make sure you also indulge yourself with a "rich man's" dish like the uniquely delicious beef steak Florentine style (*bistecca alla fiorentina*). It's made from the meat of the large cattle breed Chianina, grilled or roasted on fire, when the flames have died down. The only ►

► ingredient is coarse sea salt. Another popular specialty from the table of the Florentine aristocrats is made from the meat of a domestic hen, guinea fowl, pork, salchicha sausage, beef and rabbit meat and during the hunting season game is also added. Poor Florentines were content to eat dishes made with "fifth quarter" (or giblets) like cibreo – chicken giblets ragu served with grilled vegetables, trippa – beef offal with vegetables and aromatic herbs or fegatello – a pork liver dish.

Or else, enjoy a platter of the famous Tuscan cheeses marzolino and baccellone, served with slices of pear and a bowl of honey. And a glass of wine, of course. The most popular Tuscan wine is Chianti – ruby-coloured, aromatic and strong, huddled in a typical wine demijohn jug. It's made from the Sangiovese, Canaiolo and Malvasia types of grapes. The most reputable product of the Tuscan wine-making is Brunello di Montalcino – whose fully deserved fame, sadly, reflects its cost.

SIENNA – BUILT ON THREE HILLS, to the south of Florence, is famous for its magnificent central square Piazza del Campo and the impressive annual horse race – palio. Also, for its delicious smoked regional delicacies: finocchiona (salami flavoured with fennel), soppressata spicy ham, the biroldo or buristo blood pudding, as well as the famous wild boar salami. They're always served with fettunta – toasted bread with olive oil, salt and garlic. Sienna is the right place to taste pici – thick hand-rolled spaghetti eaten with a lot of garlic, ragu sauce and toasted breadcrumbs. Or the pappardelle noodles served with rabbit meat sauce and rabbit blood instead of tomato sauce.

When you feel like refreshing yourself, sit in a historical café and have a cup of excellent coffee and make sure you taste the Panforte cake with sugar coated nuts and fruit.

THE MEDIEVAL TOWN OF SAN GIMIGNANO, perched on the hilltop amidst vines and olive trees, today is a preferred venue for weddings and romantic weekends.

When its beauty and steep streets have left you breathless, sit down and have some antipasto toscano – a platter with homemade ham, the famous Ribollita soup (literally "re-boiled"), made from onion, garden beans and different vegetables, including the obligatory "black" Tuscan kale. It's eaten on the second day after its preparation, served with garlic-rubbed toast.

The Castagnaccio cakes with chestnuts, walnuts and pine nuts, served hot and dressed with fresh cheese are an unrivalled regional specialty. The almond Cantuccini, similar to anise biscuits, are also well-known, served at the end of the feast with a glass of the thick dessert wine Vin Santo. It's worth tasting the local white wine Vernaccia di San Gimignano. ■

ПОРЪЧАЙТЕ ДОСТАВКА НА ХРАНА!

КЛУБ НА ДОКЕРА – СКАРА-БИРА РЕСТОРАНТ ЗА МОРСКИ И КУЛИНАРНИ ИСТОРИИ, ПРИСТАНИЩЕ ВАРНА

НА **3** ПЛАТФОРМИ!

Carpe Vita
complex

STS. CONSTANTINE AND HELENA

Oazis enokeyembux u yroma
300 M OT BEPEΓA MOPЯ

Oasis of peace and comfort
300 M TO THE SEASIDE

*ЛЮКСОВОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО *ДВУХ- И ТРЕХКОМНАТНЫЕ КВАРТИРЫ
С ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ПЛАНИРОВКОЙ *ОТЛИЧНАЯ ИНВЕСТИЦИЯ
*ИНВЕСТИЦИОННО-СТРОИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ С БОЛЬШИМ ОПЫТОМ
И ОТЛИЧНОЙ РЕПУТАЦИЕЙ

*LUXURY CONSTRUCTION *ONE - AND TWO - BEDROOM APARTMENTS
WITH FUNCTIONAL DISPOSITION *EXCELLENT INVESTMENT
*INVESTMENT CONSTRUCTION COMPANY WITH EXPERIENCE
AND A GREAT REPUTATION

MY-HOME.BG

+359 888 323432

ПРИЯТНИ ОТБИВКИ

Шест дестинации, които ще ви запознаят отблизо с българското винарство

Текст КРИСТИНА НИГОХОСЯН / Фотография ISTOCK, АРХИВ

Винените маршрути в България може да не са легендарни като тези във Франция или бляскави като онези в Калифорния, но пък предлагат разнообразие, новаторство и традиции на сравнително компактна територия. Bulgaria ON AIR подбра шест посоки, в които можете да осъществите приятно запознанство с българското винарство.

СЕВЕРОЗАПАДЪТ. Може и да е най-занемареният регион на България и най-бедният в ЕС, но тъкмо заради това Северозападът разполага с други „богатства“. Освен живописна природа и добре съхранени исторически обекти, тук се раждат някои от най-любопитните български вина. Самото разположение на винените масиви в близост до Дунав допринасят за качеството на гроздето, а фактът, че наблизо няма големи индустриални производства, означава чисти почви и води. Противно на схваща-

нето, че хладната северна България е благоприятна за бели вина, повечето местни изби правят добри, деликатни червени. Ако сте решили да ги опитате на място, най-добре планирайте няколкодневно посещение. Защото освен на дегустации, може да посветите част от времето си на разходка до Белоградчишките скали, пещера Магурата, където отлежава единството в България естествено пенливо вино, Вудин, крепостта Кастра Мартис в град Кула, възрожденското градче Чипровци.

Най-популярни сортове: гъмза, врачански мискет, мерло, шардоне, памиг
Изби от региона: Боровица, Шато Бургозоне, Магурата, Шато Дел Вал

СУХИНДОЛ. Това е българският регион, към чиито вина има най-голям интерес в чужбина. Това не случайно - винопроизводството тук има хилядолетни традиции. Чудесното съчетание на умерен климат, релеф, който ►

► зимата пази лозята от течения, и сиви горски почви са причина винарството да е основен поминък. Рождената дата на модерното винопроизводство в Сухиндол е 1909. Тогава Марко Вачков основава първата и най-стара лозаро-винарска кооперация на Балканите „Гъмза“. Подбрани лозови сортове, опитни насаждения и избени помещения поставят създаването на вино в България на съвсем друго ниво. Внесена е техника, дотогава непозната на земеделците, отглеждащи грозде - стоманобетонни резервоари, роначки, помпи, преси с голям капацитет, хладилни инсталации. Отскоро в Сухиндол е открит и Културен център за лозарство и винарство, където богатата музейна експозиция разказва за вековните традиции в региона.

Най-популярни сортове: гъмза, каберне, мерло

Изби от региона: Ловико Сухиндол

ЛОЗЯ И МОРЕ. Морският климат винаги е благоприятен за наливането на гроздето със захари, а топлата есен означава по-продължителен лозарски сезон. По традиция тук преобладават белите сортове – 53 % от всички такива в страната се намират по Черноморието. Може да ви се струва удобно да посетите избите в региона като част от лятната си почивка, но ние бихме ви препоръчали да го направите през есента или дори зимата – тълпите от туристи липсват и ще може на спокойствие да усетите богатите аромати и лятната свежест на вината от региона. Освен това ще разгледате на воля места, които иначе бихте пропуснали за сметка на плажа - като например скалния Аладжа манастир, Текето край село Оброчище, Ботаническата градина в Балчик, Античната куполна гробница край Поморие, тракийското светилище Белгикташ край Приморско, да видите почти безлюдно красивото устие на река Велека или архитектурния резерват с. Бръшлян в Странджа.

Най-популярни сортове: димят, ризлинг, юни блан, мускат отонел, траминер, совиньон блан, алиготе

Изби от региона: Черноморско злато, Варна, Евксиноград, Виа Понтика, Шато Рубаят, Катаржина

ПЪТЯТ НА ДИОНИСИЙ. Това е един от винените маршрути, „изработени“ от Българския винен клъстер. Началото му е на разклона на магистрала „Тракия“ при с. Калугерово, като продължава през общините Пазарджик, Кричим, Перущица, Родопи, Кулен, Асеновград, Кърджали и отново излизате на магистрала „Тракия“ при Хасково. Основната характеристика на региона е, че е защитен от остри северни ветрове, а това позволява получаването на богати и

плътни червени вина. Тук мавругът се чувства у дома си и продължава да е уважаван сорт в селекциите на младите изби. Голяма част от тях предлагат възможност не само за дегустации, но и за настаняване, а така ще може да отгледате нужното внимание на забележителностите в източните Родопи като светилищата Перперикон и Татул, Хасковските минерални бани, крепостта Букелон, каньона на река Арда, резервата Кован кая, Червената църква край Перущица.

Най-популярни сортове: мавруд, мерло, каберне совиньон, червен мускет, памид

Изби от региона: Тодорофф, Вила Винифера, Вила Юстина, Брестовица, Беса Валеи

СРЕД РОЗИ И ЛАВАНДУЛА. В мекия климат на Розовата долина, защитена от северните ветрове от Стара планина и Средна гора, се намират останките на римския град Диоклецианопол (Хисар). Там археолозите откриват делви за съхраняване на вино и съдове с изображения на лози, датирани от III-IV век след Христа. В светилището на тракийския цар Ситалк до Старосел пък е намерен сребърен съд за вино на повече от 2500 години. Очевидно е, че се намирате в лозарски регион, където е създадена и една от първите лозаро-винарски кооперации в България - „Карловски мускет“ (през 1927). Тук може да опитате както бели сухи вина, така и леки и ароматни червени. За съжаление най-популярният за региона сорт от преди няколко десетилетия – памидът, отстъпва място на модерните и по-чес-

то търсени каберне и мерло. Районът е богат на туристически атракции – Музеят на розата в Казанлък, тракийската могила „Голяма косматка“, Казанлъшката гробница и древният град Севтополис са само някои от тях.

Най-популярни сортове: червен мускет, шардоне, мускат, ризлинг, ркацители, каберне, памид

Изби от региона: Шато Копса, Винекс Славянци, Старосел, Розова долина

ЮЖЕН ПОЛЪХ. Малкият район по поречието на река Струма има климат, който доста напомня този на Средиземноморието - хълмисти терени, сравнително бедни почви, високи годишни температури, сух климат. Тук гроздето зрее до късна есен, а полученото от него вино е дълбоко, с топли тонове и екзотични аромати. Червените вина от региона имат наситен тъмен цвят и са богати на танини. Мелник остава една от популярните дестинации за винопиене тук, макар в градчето да няма нито една същинска изба. Затова в околните региони като Петрич, Сандански и Благоевград се намират много нови модерни винопроизводители, които предлагат дегустация и винен туризъм. Край петричкото село Кромидово се намира и първата българска биосертифицирана изба.

Най-популярни сортове: широка мелнишка лоза, мерло, каберне совиньон, мелнишки рубин, сандански мускет

Изби от региона: Логодаж, Меду Вали, Синтика, Кьосев, Дамяница, Златен Рожен, Орбелус. ■

Enjoyable Sideways

Six destinations to get you well-acquainted with Bulgarian wine

By CRISTINA NIGOHOSIAN / Photography ISTOCK, ARCHIVE

The wine routes in Bulgaria may not be as legendary as the ones in France or glamorous as those in California, but offer variety, innovation and traditions on a relatively compact area. Go On Air selected six destinations where you can get pleasantly acquainted with Bulgarian winemaking.

NORTHWEST. It may be Bulgaria's most neglected one and the poorest region in the EU, but that's exactly why the Northwest has other "riches". Apart from picturesque nature and well-preserved historical sites, some of the most interesting Bulgarian wines come from this area. The very location of the wine lands near the Danube contribute to the grape quality, and the fact that there are no large industries nearby means clean soils and water. Contrary to the belief that cool north Bulgaria is favourable for

producing white wines, most local wineries make good, delicate red ones. If you've decided to taste them where they've been made, you'd better plan a several-day visit. Because in addition to tasting, you can also devote part of your time to a trip to the Belogradchik Rocks, the Magura Cave, where Bulgaria's only naturally sparkling wine ages, Vidin, the Castra Martis Fortress in the town of Kula, the national revival town of Chiprovtsi.

Most popular varieties: Gamza, Vratsa Muscat, Merlot, Chardonnay, Pamid

Wine cellars in the region: Borovitsa, Chateau Burgozone, Magura, Chateau de Val

SUHINDOL. This is the Bulgarian region whose wines enjoy the greatest interest abroad. This is no accident – winemaking here has millennia-old traditions. The perfect combination of tem-

perate climate, terrain which protects the vines from drafts during the winter, and gray forest soils, is the reason why winemaking is the main occupation here. The date of birth of modern winemaking in Suhindol is 1909. It was then that Marko Vachkov founded the first and oldest vine-growing and wine producing cooperative on the Balkans – "Gamza". Selected vine varieties, experimental plantations and wine cellars take winemaking in Bulgaria to a whole new level. They imported equipment previously unknown to grape-growing farmers – reinforced concrete tanks, crusher-destemmers, pumps, large capacity presses, refrigeration installations. Recently a Culture Vine and Winemaking Centre has been open in Suhindol, where a rich exposition tells of the century-old traditions in the region.

Most popular varieties: Gamza, Cabernet, Merlot ►

► *Wine cellars in the region:* Lovico Suhindol

VINES AND SEA. Marine climate has always benefitted the amount of sugar in the grapes and the warm autumn means a longer vine-growing season. Traditionally, white varieties are predominant here – 53% of all of those types are on the Black Seaside. It may seem convenient to visit the wineries in the region as part of your summer holiday, but we would recommend you to come in autumn and even in winter – there are no crowds of tourists and you will feel at ease to experience the rich flavours and the summer freshness of the regional wines. Besides, you'll be able to visit places you would otherwise skip in favour the beach – for example, the Aladzha rock monastery, the Tekke near the village of Obrochishte, the Botanical garden in Balchik, the ancient beehive tomb in Pomorie, the Thracian sanctuary Beglikdash near Primorsko, to see the beautiful almost empty estuary of the Veleka River or the architectural reserve Brashlian village in Strandzha.

Most popular varieties: Dimiat, Riesling, Ugni Blanc, Muscat Ottonel, Traminer, Sauvignon Blanc, Aligote

Wine cellars in the region: Black Sea Gold, Varna, Evksinograd, Via Pontica, Chateau Rubaiyat, Katarzhina

DIONYSUS WAY. This is one of the wine routes “developed” by the Bulgarian Wine Cluster. It starts at the “Trakia” motorway junction near the village of Kalugerovo, continuing across Pazardzhik, Krichim, Perushtitsa, Rodopi, Kuklen, Ase-

novgrad, Kardzhali municipalities and once again you get on the “Trakia” motorway near Haskovo. The main characteristic of the region is that it's protected against north gales, which allows the production of rich and thick red wines. The Mavrud variety feels at home here and continues to be a respectable variety in the selections of the new wineries. Many of them give the opportunity not only to taste, but also for accommodation, so you'll be able to pay due attention to the sights in the Eastern Rhodopes Mountains, such as the Perperikon and Tatul sanctuaries, the Haskovo mineral baths, the Bukelon fortress, the Arda River canyon, the Kovan Kaya reserve, the Red Church near Perushtitsa.

Most popular varieties: Mavrud, Merlot, Cabernet Sauvignon, Red Muscat, Pamid

Wine cellars in the region: Todoroff, Villa Vinifera, Villa Justina, Brestovitsa, Besa Valley

AMONG ROSES AND LAVENDER. The ruins of the Roman town of Diocletianopolis (Hisar) are situated in the mild climate of the Rose Valley, protected against the north winds coming from the Balkans and the Sredna Gora Mountain. Archelogs discover amphoras for storing wine and vessels with images of vines dating back to the 3rd-4th century AD. What's more, a 2500 year-old silver wine vessel was found in the sanctuary of the Thracian king Sitalces near Starosel. You're obviously in a wine-producing region, where one of the first wine cooperatives in Bulgaria was founded – “Karlovo Muscat” (1927). You can taste both white dry wines and light and aromatic red ones. Unfortunately, the

region's most popular variety of several decades ago – Pamid, is giving way to the trendy and more sought after Cabernet and Merlot. The region is rich in tourist attractions – The Rose Museum in Kazanlak, the Thracian mound “Golyamata Kosmatka”, the Kazanlak Tomb and the ancient town of Sevtopolis are just some of them.

Most popular varieties: red Muscat, Chardonnay, Muscat, Riesling, Rkatsiteli, Cabernet, pamid
Wine cellars in the region: Chateau Copsa, Vineks Slavyantsi, Starosel, Rose Valley

SOUTH BREEZE. The small region along the Struma River has a climate that resembles the Mediterranean one – hill terrains, relatively poor soils, high annual temperatures, dry climate. The grapes here ripen until late autumn and the produced wine is full-bodied, with warm tones and exotic flavours. Red wines of the region are in full dark colour and rich in tannins. Melnik remains one of the popular wine-drinking destinations even though there isn't a real wine cellar in the town. That's why in the neighbouring regions such as Petrich, Sandanski and Blagoevgrad one can find many new and modern winemakers offering wine tasting and wine tourism. The first Bulgarian bio-certified winery is located near the Petrich village of Kromidovo.

Most popular varieties: Broad-leaved Melnik, Merlot, Cabernet Sauvignon, Melnik Ruby, Sandanski Muscat

Wine cellars in the region: Logodazh, Medi Valley, Sintica, Kiossev, Damianitza, Golden Rozhen, Orbelus■

БЕЗПЛАТЕН ПРЕВОЗ НА СКИ/СНОУБОРД ЕКИПИРОВКА!

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Ер“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона, а в зависимост от избраната класа и тарифа и на регистриран багаж (в багажника на самолета). Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Ер“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Ер“ спазва системата **PIECE CONCEPT**, базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж, както следва:

ИКОНОМИЧНА КЛАСА

1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина* до 118 см) + дамска чанта/лаптоп

ТАКСИ ЗА РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*:

- Вътрешни полети – 15 евро на посока;
- Международни полети – 20 евро на посока**.

- > В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен чекиран багаж, се прилагат стандартните условия на „България Ер“.
- > Регистриран багаж може да бъде закупен преди полет на летище или чрез издателя на билета.
- > Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и „България Ер“, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен чекиран багаж по тарифа без багаж.

* Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.

** За пътуване от Лондон – 20.00 GBP, от Цюрих – 20 CHF, от Тел Авив – 20 USD.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажника на самолета безплатен багаж, както следва:

По международни и вътрешни линии:

БИЗНЕС КЛАСА

- 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 кг (размери до 55x40x23 см всеки) + 1 дамска чанта/лаптоп;
- 2 броя регистриран багаж до 32 кг и до 158 см* всеки.

ИКОНОМИЧНА КЛАСА

- 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина* до 118 см) + 1 дамска чанта/лаптоп;
- 1 брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*.

Изключения

- **ЗЛАТНА КАРТА FLY MORE**
- **БИЛЕТИ, ЗАПЛАТЕНИ С КАРТА VISA PLATINUM ОТ ЦКБ**
- **БИЛЕТИ, ЗАПЛАТЕНИ С КОБРАНДИРАНА КАРТА „БЪЛГАРИЯ ЕЪР И ЦКБ“**
- **ЧЛЕНОВЕ НА ПРОГРАМАТА CCB CLUB**
- **МОЛЯЩИ*****

2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки, за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания „България Ер“.

• БЕБЕТА ОТ 0-2 ГОДИНИ

В случай че тарифата, по която е издаден билетът на възрастния, придружаващ бебето, позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебеишки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти, в случай че количката не е предадена/получена на/от самолета.

* Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по максимална за трети свръхбагаж.

** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и „България Ер“ или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел.: +359 2 4020 400 или на e-mail: callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж.

TARIFFS WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a tariff that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

ECONOMY CLASS

1 piece of hand baggage up to 10 kg and with dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* + 1 personal item / laptop bag

FEES FOR CHECKED BAGGAGE CARRIAGE

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

- Domestic flights – EUR 15 per direction;
- International flights – EUR 20 per direction**.

- > In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.
- > Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.
- > Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

* The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.

** For travel from London – 20.00 GBP, from Zurich – 20 CHF, from Tel Aviv – 20 USD.

TARIFFS WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger with a ticket purchased in a tariff that includes checked baggage is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

International and Domestic flights

BUSINESS CLASS

- 2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag;
- 2 pieces of checked baggage up to 32 kg and 158 cm* each.

ECONOMY CLASS

- 1 piece of hand baggage up to 10 kg and with dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* + 1 personal item / laptop bag;
- 1 piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

Exceptions

- **GOLD CARD FLY MORE**
- **TICKETS PAID WITH VISA PLATINUM CARD BY CCBANK**
- **TICKETS PAID WITH CO-BRANDED CARD BULGARIA AIR / CCBANK**
- **MEMBERS OF THE CCB CLUB PROGRAM**
- **SEAMEN*****

2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each* for flights operated by Bulgaria Air.

• INFANTS 0-2 YEARS OF AGE

If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over / to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft. The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over / received at the aircraft.

* The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

*** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и „България Еър“, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж.

*** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци, е необходимо билетът да бъде издаден в по-специална моряшка тарифа. За повече информация и резервация можете да се обвърнете към Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +359 2 4020 400 или на e-mail callfb@air.bg, бюрата на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.

ПЪТНИКЪТ МОЖЕ ДА ПРЕВОЗВА И ПОВЕЧЕ ОТ БЕЗПЛАТНАТА НОРМА БАГАЖ СРЕЩУ ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗАПЛАЩАНЕ *

Такси за свръхбагаж

МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг * – 50 евро;
За големина на багажа между 158 см и 203 см – 70 евро;
Допълнителна бройка – втори багаж до 23 кг до и 158 см – 50 евро;
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до и 158 см – 100 евро.

За пътуване от Лондон посочените тарифи са съответно 50/70/100 GBP, от Цюрих 50/70/100 CHF, от Тел Авив 50/70/100 USD.

ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг * – 20 евро;
За големина на багажа между 158 см и 203 см – 30 евро;
Допълнителна бройка – втори багаж до 23 кг до и 158 см – 20 евро;
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до и 158 см – 50 евро;
*Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

Специални категории багаж

СПОРТНА ЕКИПИРОВКА

Превозът на спортна екипировка не влиза в нормата на безплатния чекиран багаж. Таксува се 50 евро в посока, като допълнително парче чекиран багаж. Максимални размери до 23 кг и до 203 см сумарна дължина.

Изключение: За всички директни полети, оперирани от „България Еър“:
• Безплатен превоз на един чифт ски/сноуборд екипировка

ВЕЛОСИПЕДИ

Приемат се за превоз в специална опаковка (картон или специален калъф). Максимални размери на опаковката 160 x 90 x 25 см. Изисква се предварително потвърждение на услугата в резервацията.

Международни линии: 70 евро в посока. **Вътрешни линии:** 30 евро в посока.

ОРЪЖИЕ

Превозът на огнестрелни оръжия и боеприпаси се извършва съгласно изискванията на Международната асоциация за въздушен транспорт /IATA/. Не се потвърждава на codeshare полетите на „България Еър“. Превозът на огнестрелни оръжия не може да бъде потвърден в случаите, когато авиокомпания „България Еър“ е партньор по полет. Превозът на огнестрелни оръжия и боеприпаси, различни от спортно оръжие и боеприпаси, е забранен. В някои случаи превоз на огнестрелни оръжия и боеприпаси за ловни и спортни цели може да бъде разрешен. Пътникът трябва да се свърже с „България Еър“ и да предостави информация за вида на оръжието, серийния му номер и припасите, които се внасят в резервационната система. Всички огнестрелни оръжия и боеприпаси се приемат само като багаж за транспортиране в багажниците на самолета и в никакъв случай в салона с пътниците. Трябва да са разделно и подходящо опаковани, като теглото на мунициите не бива да надвишава 5 кг. Пътникът трябва да има всички документи, изисквани от закона и подзаконовите актове, приложими за превоз за съответната държава. „България Еър“ си запазва правото да откаже превоз на огнестрелни оръжия и боеприпаси.

- Ловни пушки и патрони – комплект до 15 кг: макс 50 евро в посока;
- Ловни пушки и патрони – при общо тегло над 15 кг: макс 70 евро в посока;
- Късо огнестрелно оръжие (пистолет): макс 20 евро в посока.

Ловната пушка и патроните се считат за едно парче регистриран багаж и се таксуват с еднократна такса за обслужване. Този вид багаж не се включва в безплатната норма и максата се прилага независимо от това дали пътникът има друг чекиран багаж.

ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ В ПЪТНИЧЕСКАТА КАБИНА /PETC/

- Максимално тегло на животното и клетката – до 8 кг*;
- Максимални размери на клетката – 48 x 35 x 22 см;
- Не се включва в безплатната норма багаж и се заплаща такса от 60 евро в посока.

ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ В БАГАЖНИКА /AVIH/

- Без ограничение в теглото на животното;
 - Максимални размери на клетката – 110 x 65 x 70 см;
 - Не се включва в безплатната норма багаж, заплаща се такса:
- при тегло на животното и контейнера до 32 кг - 100 евро в посока
при тегло на животното и контейнера над 32 кг - 140 евро в посока**

Важни уточнения за превоза на домашни любимци:

- Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията. За потвърждение е необходимо да се свържете с Центъра ни за обслужване на клиенти на телефон: +359 2 402 0400 или по e-mail callfb@air.bg;
- Приемат се за превоз само кучета и котки;
- „България Еър“ не приема за превоз животни до и от Великобритания;
- Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго (напр. Американски питбул териер, Стафордширски бултериер, Американски стафордширски териер, Бултериер, Американски булдог, Дого Аржентино, Кангал (Анатолийски овчарка), Кавказка овчарка, Ротвайлер, Родезийски риджбек, Доберман, Кане Корсо и др.)

*за полети FB1431/1432 до и от Париж, където опериращ превозвач е Air France, максималното тегло за превоз на PETC е 6 кг.

** Животни с тегло с контейнера над 32 кг не се приемат за превоз до/от Брюксел.

* За смесени превози с участието на „България Еър“ и други партньорски авиокомпани в маршрута могат да бъдат прилагани други условия за багаж

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

*** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.

THE PASSENGER MAY CARRY MORE THAN THE FREE BAGGAGE ALLOWANCE AT ADDITIONAL COST *

Excess baggage fees

INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg* – EUR 50;
Baggage dimensions between 158 cm and 203 cm – EUR 70;
Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm – EUR 50;
Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm – EUR 100.

For travel from London the indicated fares are respectively 50/70/100 GBP, from Zurich 50/70/100 CHF, from Tel Aviv 50/70/100 USD

DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg* – EUR 20;
Baggage dimensions between 158 cm and 203 cm – EUR 30;
Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm – EUR 20;
Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm – EUR 50;
* Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

Special categories of baggage

SPORT EQUIPMENT

Transportation of sport equipment is not included in the quota of checked baggage. It is charged as an extra piece of checked baggage – EUR 50 in direction.

The equipment must be of maximum weight and total dimensions 23 kg and 203 cm.

Exception: for all flights operated by Bulgaria Air:

- Free carriage of 1 piece of ski / snowboard equipment.

BICYCLES

Accepted for carriage in special packaging (cardboard or a special case). Maximum size of package 160 x 90 x 25 cm. This service requires pre-confirmation in the reservation.

International flights: EUR 70 per direction. **Domestic flights:** EUR 30 per direction.

FIREARMS

Carriage of firearms and ammunition is carried out according to the requirements of the International Air Transport Association /IATA/. It is not confirmed on codeshare flights of Bulgaria Air. Carriage of firearms and ammunition other than sport weapons and ammunition is prohibited. In some cases, carriage of firearms and ammunition for hunting and sporting purposes may be permitted. The passenger should contact Bulgaria Air and provide information on the type of weapon, its serial number and the ammunition, which will be entered into the reservation system. All firearms and ammunition will be accepted only as baggage and must be transported in the luggage compartment of the airplane and under no circumstances in the passenger cabin. They must be suitably packed separately and the weight of the ammunition should not exceed 5 kg. The passenger should have all documents required by law and regulations applicable to carriage for the particular state. Bulgaria Air reserves the right to deny carriage of firearms and ammunition.

- Hunting rifles and cartridges – total weight up to 15 kg: fee EUR 50 per direction;
- Hunting rifles and cartridges – total weight over 15 kg: fee EUR 70 per direction;
- Short-barrel firearms (pistol): fee EUR 20 per direction.

Hunting rifles and cartridges are regarded as one piece of registered baggage and are charged with one-time fee for service. This type of baggage is not included in the free allowance and the fee is applied regardless of whether the passenger has other checked-in baggage.

PETS IN THE PASSENGER CABIN /PETC/

- Maximum weight of the animal and the cage – up to 8 kg*;
- Maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm;
- The pet is not included in the free baggage allowance, and a fee of EUR 60 per direction applies.

PETS IN THE HOLD /AVIH/

- No limitation in the weight of the animal;
- Maximum dimensions of the container – 110 x 65 x 70 cm;
- The pet is not included in the free baggage allowance, and the following fees apply:

At the weight of the animal and container up to 32 kg – EUR 100 per direction;

At the weight of the animal and container over 32 kg – EUR 140 per direction.

Important information for live animal transportation:

- Pets transportation (both PETC and AVIH) is a subject to compulsory confirmation from the Airline. For confirmation please contact our Customer Service Centre at +359 2 402 0400 or by e-mail: callfb@air.bg;
- Only dogs and cats are accepted for transport;
- Bulgaria Air does not accept animals to and from Great Britain;
- Fighting and dangerous breeds are accepted for carriage only as cargo (example: American Pit Bull Terrier, American Staffordshire Terrier, Staffordshire Bull Terrier, Bull Terrier, American Bulldog, Dogo Argentino, Karabash (Kangal), Anatolian Shepherd Dog, Caucasian Ovcharka (Caucasian Shepherd Dog), Rottweiler, Rhodesian Ridgeback, Doberman, Cane Corso, etc.).

* For flights FB1431/1432 to and from Paris where operating carrier is Air France, the maximum weight of PETC is 6 kg.

** Animals weighing over 32 kg together with the container are not accepted for carriage to / from Brussels.

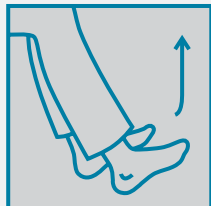
* For partner flights involving Bulgaria Air and other partner airlines, other luggage conditions may apply.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

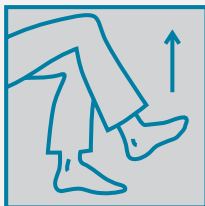
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

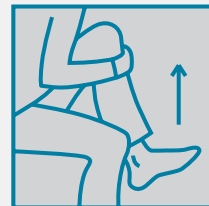
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задръжте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храна в подходящи за новата часова зона отрязъци от нощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Ер“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Ер“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекар- ства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар кои са най-подходящи за Вас

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и изтощен, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставяйте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Ер“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВАНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Ер“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Ер“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажите си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, лъна за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда да възможност да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки /оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарогасители / електрошокови уреди / брагви, секири, сатъри, томахапки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им /саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кнки за лед / всички видове спортни стикове, бухалки, щетки и тоязи / всички видове оборудване за бойни спортове / амуниции, гранати, мини, военни експлозиви / детонатори / газ и газови контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns /component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers; machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 kg, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 cm. За услугата се заплаща такса от 60 евро в посока.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото

на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 cm. При общо тегло до 32 kg се заплаща такса 100 евро, а над 32 kg – 140 евро в посока. Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено до и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиокомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

Upgrade до бизнес класа, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade до бизнес класа.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства

като приоритетни чекиране и качване в самолета, допълнителен багаж, достъп до бизнес салоните на летищата и бизнес класа кетъринг. Ако сте член на програма FLY MORE, печелите и повече точки.

Важно е да се отбележи, че при полет с прекачване трябва да се спазва разрешението за превоз на багаж и на другия превозвач. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 2 часа преди излитане на полета от София, за да се насладите и на кетъринга като част от

всичките предимства. Таксата за услугата Upgrade е 50 евро* в посока по вътрешни линии и 100 евро* в посока по международни линии.

Може да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиентите на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

*За отсечката Лондон – София таксата е 100 паунда.

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

Как? Като запазите своето място с допълнително пространство и повече комфорт срещу такса от 20 евро на посока, или изберете своето предпочитано място, близо до изхода, срещу такса от 10 евро на посока. Услугата е налична за директните полети, изпълнявани от авиокомпанията. Сега можете с повече пространство и комфорт са разположени на 3 ред и авиарен изход, а тези на 4

ред можете да резервирате като предпочитани, поради близостта им до изхода и възможността бързо да се отправите към крайната точка или трансферния си пункт. Можете да заявите и заплатите своето място чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета и на летището преди полета. Съветваме Ви да заявите услугата предварително, за да си

гарантирате налично място и да спестите време на летището. Следва да се има предвид, че има пътници, които не могат да бъдат настанявани на аварийни изходи, например хора с физически, психически и слухови увреждания, възрастни хора, деца и бебета (със или без придружител) и пътници с наднормено тегло.

*** За Тел АвиВ таксата е в щатски долара, за Лондон в паунда, за Цюрих в швейцарски франка.**

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort!

How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit f for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point.

You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport. It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

*** For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF**

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца на възраст между 3 и 5 г. осигуряваме ескорт – стюард, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, да го придружи по време на всички летищни процедури до качване в самолета, да се погрижи лично за спокойното му пътуване и да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс 50%

от еднопосочната тарифа в М класа и двупосочни летищни такси за стюарда-придружител.

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс УМ такса в размер на 50 евро на отсечка за международни полети и 30 евро за вътрешни полети. За София – Лондон таксата е 60 евро, а за Лондон – София е 60 паунда.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата

срещу заплащане на УМ таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползвате от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Детето Ви задължително трябва да носи със себе си валиден паспорт.

Една стюаргеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно. За тях се заплаща една УМ такса.

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of

the one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air

National Carrier **www.air.bg**

Airbus A320-214

Airbus A319-112

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Codeshare partnerships are an integral part of Bulgaria Air route portfolio. They enable the airline to provide its customers more frequencies to a particular destination as well as to widen its destinations list at facilitated booking procedure.

SOFIA – MOSCOW
VARNA / BURGAS – MOSCOW

SOFIA – PARIS / VARNA
PARIS – NICE / LYON / BORDEAUX

SOFIA – ROME / MILAN / VARNA / BURGAS
ROME – MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES
/ PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA /
CATANIA / BARI / PALERMO / LAMEZIA TERME /
BRINDISI / REGGIO CALABRIA / MADRID / BARCELONA /
AMSTERDAM / LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE /
GENEVA / MALTA

SOFIA – MADRID
MADRID – LAS PALMAS / TENERIFE

SOFIA – AMSTERDAM

SOFIA – PRAGUE
PRAGUE – BUDAPEST / COPENHAGEN / DUSSELDORF /
HAMBURG / GÖTEBORG / REYKJAVIK

SOFIA – ATHENS / LARNACA / VARNA / BURGAS
ATHENS – BEIRUT / TEL AVIV / EREVAN / NICE / TBILISI
LARNACA – TEL AVIV

SOFIA – LARNACA / PRAGUE / ZÜRICH / VARNA /
BURGAS
LARNACA – BEIRUT / TEL AVIV

SOFIA – BELGRADE / TEL AVIV / LARNACA / VARNA
BELGRADE – KIEV / NICE / HELSINKI

VARNA/BURGAS – SOFIA – BUCHAREST

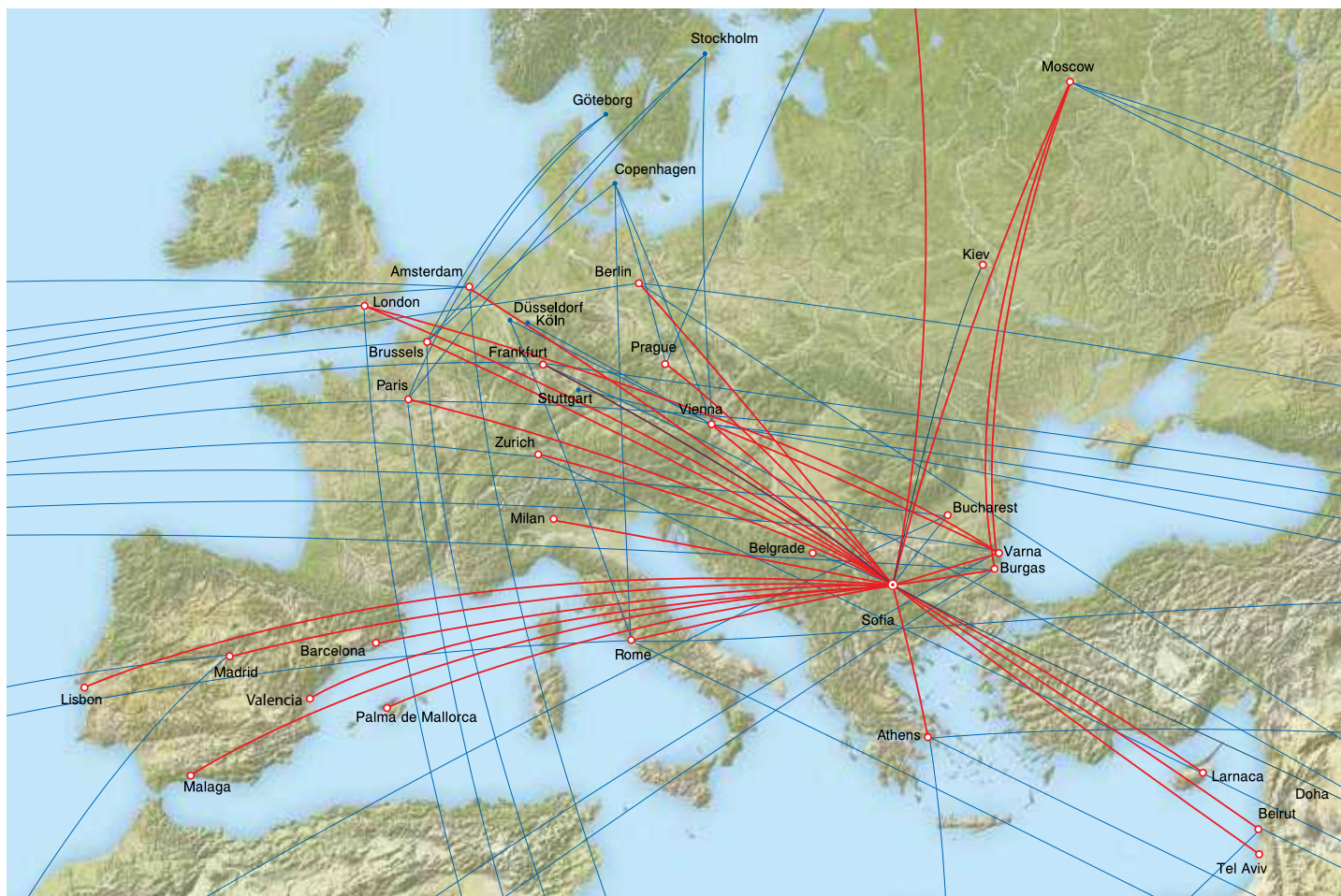

SOFIA – DOHA / VARNA / BURGAS

SOFIA – KIEV / VARNA

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговарят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двесте авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

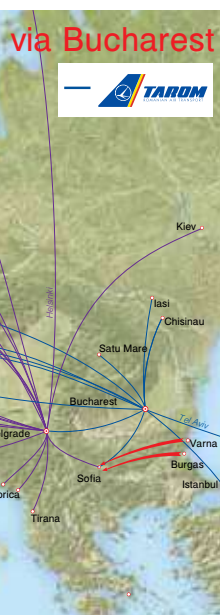
The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори. Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

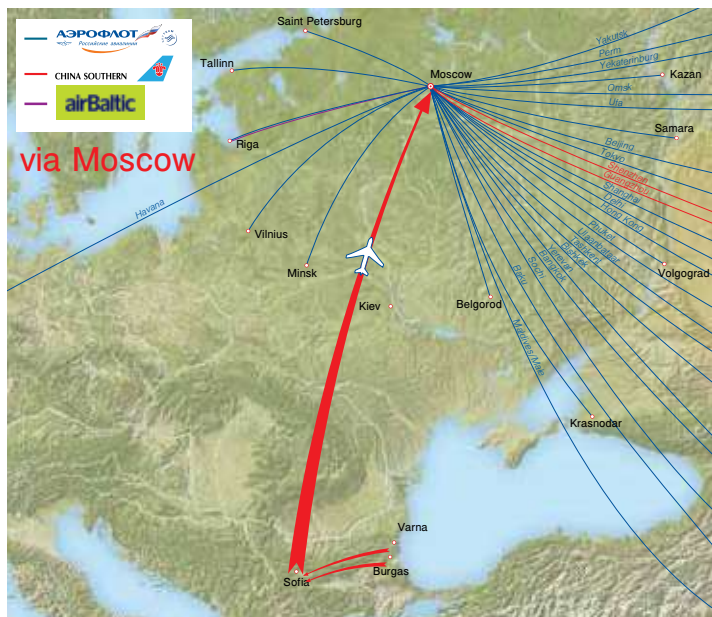
- From Doha to:**
- Auckland
 - Bangkok
 - Cape Town
 - Colombo
 - Dar es Salaam
 - Hong Kong
 - Johannesburg
 - Karachi
 - Kathmandu
 - Klimanjaru
 - Kuala Lumpur
 - Lagos
 - Maldives / Male
 - Manila
 - Nairobi
 - Phuket
 - Seoul
 - Singapore
 - Tokyo
 - Zanzibar

Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде га ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

<p>SOF BOJ VAR</p> 	<p>Customer Service Center</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-22:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Head office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i></p>	<p>fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Sofia City Office</p> <p>2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Sunday</i> <i>Opens 2 hours prior to scheduled departure</i></p>	<p>phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg</p>
	<p>FLY MORE Office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working hours:</i> <i>Every day: 10:00 - 19:00</i> <i>Lunch time: 13:00 - 14:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +359 888 903 943 +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Varna Airport Office</p> <p>Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Monday - Friday and Sunday:</i> <i>07:00-21:00 Local Time</i> <i>Saturday:</i> <i>03:00-18:00 Local Time</i> <i>Opens 2 hours prior to scheduled departure</i></p>	<p>phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Varna City Office</p> <p>55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 09:00-17:00 Local Time</i> <i>Saturday 10:00-16:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Bourgas Airport Office</p> <p>Bourgas airport, Terminal 2 Departures, floor 2 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>(between June and September)</i></p>	<p>phone: +359 56 900 155 fax: +359 56 870 132 e-mail: boj@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Shumen City office</p> <p>Shumen, Patleyna 10 str. <i>Monday-Friday: 09:00-17:00</i></p>	<p>phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg</p>
<p>BRU</p> 	<p>Belgium, Brussels</p> <p><i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>10:00-19:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +32 470 401 260 e-mail: brussels@air.bg www.air.bg</p>

<p>LCA</p> 	<p>Cyprus, Nicosia</p> <p>"Louis Aviation" - 11 Lemesos Avenue, 2112 Nicosia, P.O. Box 21301, 1506 Nicosia, Cyprus.</p>	<p>phone: +357 225 88 182 fax: +357 223 76 606 e-mail: bulgariaair@louisgroup.com www.air.bg</p>
<p>BER</p> 	<p>Germany, Berlin</p> <p>Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg</p>
<p>LON</p> 	<p>United Kingdom, London</p> <p>Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i></p>	<p>phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg</p>
<p>MOW</p> 	<p>Russia, Moscow</p> <p>City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and September)</i></p>	<p>phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i></p>	<p>e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg</p>
<p>TLV</p> 	<p>Israel - Tel Aviv</p> <p>Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg</p>
<p>USA</p> 	<p>Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am - 1pm (EST)</i></p>	<p>phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg</p>
<p>VIE</p> 	<p>Austria, Vienna</p> <p>Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg</p>